Täysistunto

Tiistai 10.5.2022 klo 14.00—17.43

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.43.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.00—15.58) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.58—17.43).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 34, 35/2022 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 68/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, ministeri Paatero.

Keskustelu

14.01 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Kun viime kesänä hyväksyttiin niin sanotut sote-lait, elikkä sosiaali- ja terveys- ja pelastustoimen uudistukseen liittyvät lait, tiedossa oli jo silloin, että hyvinvointialueiden ja kuntien rahoituslakeihin tehdään vielä muutoksia ennen lakien voimaantuloa ensi vuoden alussa. Nyt tämä päivitys on tehty, ja sen lisäksi esitellään muutamia havaittuja muutostarpeita, jotka on sisällytetty tähän lakiin.

Tässä on tarpeen tehdä niitä muutoksia, jotka myöskin THL:n puolelta [Hälinää — Puhemies koputtaa] on esitetty. Suurin osa näistä muutoksista koskee hyvinvointialueiden rahoitusta. Sitä korotetaan vuosittain etukäteen seuraavalle vuodelle arvioidun palvelutarpeen kasvun mukaisesti. Siinä arvioidaan ja huomioidaan erityisesti väestön ikääntymisestä aiheutuva kasvu, ja laki päivitettäisiin tämän kasvun mukaan vuodelle 23—26 THL:n uusimpien some-mallien tietojen perusteella.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että indeksikorotus tehdään vuosittain etukäteen arvioidun palvelutarpeen kasvun mukaisesti, myöskin 25 lukien tehtävään rahoitukseen jälkikäteistarkistuksen osalta. Näin hyvinvointialueiden seuraavan vuoden rahoituksesta otettaisiin mahdollisimman tarkasti huomioon myös kustannustason nousu.

Edelleen rahoituslaissa päivitettäisiin uusimpien kustannustietojen perusteella terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon määräytyvän rahoituksen osuudet. Erityisesti sosiaalihuollon osuus on hieman kasvanut ja terveydenhuollon ja vanhustenhoidon hieman vähentynyt.

Merkittävä osuus rahoituksesta määräytyy palvelutarpeen perusteella. Palvelutarpeen painokertoimet päivitetään THL:n uuden tutkimuksen perusteella. Toukokuun alussa julkaistu uusi tutkimus tarvetekijöistä on huomattavasti tarkempi kuin aikaisemmin, ja näin rahoitus kohdentuu erityisesti niille alueille, joissa tarpeita on. Nykyisessä, tässä esityksessä olevassa laissa tarvetekijöitä on 189, kun aikaisemmin niitä oli 50. Vanhustenhuollossa tarvetekijöitä on 63 aiemman 18:n sijasta ja sosiaalityön puolella 73 aiemman 13:n sijasta.

Lausuntokierroksen perusteella esitystä on vielä tarkennettu uudella siirtymäsäännöksellä niin, että tähän otetaan huomioon myöskin ennen koronaa ollut vuosi 19 näiden tarvetekijöiden määräytymisestä niin, että otetaan keskiarvo vuosien 19 ja 20 tuloksesta.

Eduskunta edellytti hyväksyessään lait myöskin, että THL:n tarvekertoimia tarkennetaan jatkotyössä huomioiden myöskin kustannustekijät, kuten muun muassa sosiaalihuollon kustannukset ja alueelliset kustannustekijät. Näitä kustannustekijöitä on nyt arvioitu niin olosuhteiden osalta, muun muassa palkkaerojen kohdalta, kuin muiden kustannustekijöiden osalta.

Eduskunta myöskin edellytti, että yliopistosairaaloiden huomioiminen otetaan mukaan laajempien tai korkeampien kustannusten osalta. Näitä valmisteluja on tehty, mutta tähän esitykseen emme ehtineet saada yliopistosairaalalisää valmiiksi siitä syystä, että emme saaneet niitä taustamateriaaleja. Ja lausuntokierroksen aikana tuli kritiikkiä juuri tähän kohtaan, että lausuntoaika oli liian tiukka tähän uuteen tekijään nähden, ja niin palaamme tähän aiheeseen syksyllä siitä syystä, että silloin saamme myöskin lainsäädännön, jossa määritellään yliopistosairaaloiden tehtävät, ja näin nämä annetaan yhdessä samanaikaisesti, ja tämä tulee rahoituksen osalta voimaan vuodesta 24.

Jo nyt siis käytännössä hyvinvointialueiden rahoitus perustuu kunnilta siirtyviin kustannuksiin, ei siis mitään muuta rahaa kuin ne kunnilta siirtyvät kustannukset. Mutta olemme huomioineet, että jos tässä vuoteen 24 ja sittemmin eteenpäin 23:een tulee suuria muutoksia, niin olemme varautuneet, että vuodelle 24 voidaan maksaa kertakorvaus niiltä osin, että kustannukset ovat runsaasti kasvaneet.

Kuntien osalta muutos, mikä oli tiedossa, tulee tähän. Elikkä laskennallisten kustannusten osalta on nyt saatu se prosenttiyksikkömäärä, elikkä 12,64 prosenttiyksikköä, joka leikataan kuntaverosta. Tämä on se muutos, mikä tulee kuntien talouden osalta tähän esitykseen ja nyt valmiiksi kuntien omaa budjettia seuraavalle vuodelle laadittaessa tietenkin helpottaa.

Aikataulullisesti tämä on kiireellinen esitys. Valitettavasti aika myös lausunnoille oli varsin lyhyt, mutta se johtui siitä, että saimme näitä arvioita vasta myöhemmin kuin alustavia tilinpäätöksiä kunnista saatiin, ja toisaalta saimme myös muun muassa väestötiedot vasta 30.3. käyttöömme. Mutta kun eduskunta kerkeää tämän ennen kesätaukoa käsitellä, niin hyvinvointialueet pääsevät tekemään omat budjettinsa ja sitten myöskin kunnat pääsevät näillä tiedoilla tekemään omat budjettinsa ensi vuodelle. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sarkomaa.

14.07 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, kiitos erinomaisesta esittelystä. Olette tehnyt taidolla varmasti parhaanne, mutta minun on sanottava, että käsittelyssä oleva lakiesitys on iso pettymys eikä se korjaa aluehallintouudistuksen rahoituksen valuvikoja eikä sitä keskeneräisyyttä.

Oli todella vakava virhe, että aluehallintouudistus runnottiin eduskunnassa läpi ilman että rahoitus olisi ratkaistu. Se oli virhe, joka tulee vaarantamaan monin tavoin pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen palvelut ellei korjausliikkeitä ripeästi tehdä. Pelkään, että tämä kompurointi — käytän tätä sanaa — tämän rahoituslain kanssa on vain esimakua niistä ongelmista, jotka tulevat Suomen sote- ja pelastustoimen järjestelmää 2030-luvulla kohtaamaan, ellei niitä korjausliikkeitä tehdä.

On erittäin vakavaa, että tästä esityksestä puuttuvat edelleen eduskunnan edellyttämät ratkaisut yliopistosairaaloiden rahoitukseen. On pakko sanoa, että tämä on kyllä sulaa vastuuttomuutta. Miten voi olla, että näin tärkeää asiaa ei hoideta? Jos katsomme yliopistosairaaloiden tehtäviä vaativan erikoissairaanhoidon, lääketieteellisen koulutuksen ja kliinisen tutkimuksen osalta, ne ovat aivan elintärkeitä osia suomalaista korkealaatuista terveydenhuoltoa, ja on pakko kysyä: miksi hallitus vaarantaa sen toimivamman osan terveydenhuollosta? Tätä tässä kysyn. Miksi tämä jätettiin ratkaisematta? Jo eduskuntavaiheessa se olisi pitänyt olla rahoitusratkaisussa. Moni kysyy täällä salissa varmasti, miten hallitus tämän vajeen kattaa, kun yliopistosairaalalisä tästä esityksestä poistettiin, ja siirtääkö hallitus tämän rahoituksen löytymisen seuraavalle hallitukselle, kun jo nyt on todettu, että valmistelua jatketaan ja esitys tuodaan ehkä syksyllä mutta se rahoitus tulee sitten vasta 24, niin kuin niin monessa esityksessä — enkä tässä nyt viittaa vain vanhuspalvelulakiin.

Arvoisa puhemies! Kysyn myös: miksi hallitus lähti alun perin korjaamaan tätä vajetta tavalla, joka asetti yliopistosairaalakaupungit ja muut hyvinvointialueet ikään kuin vastakkain, kun koko tämän sote-esityksen tarkoitus oli todellakin se, että yhteisvoimin katsotaan koko terveydenhuoltoa ja sosiaalitoimea ja pelastustoimea? Tarkoitus oli todellakin parantaa palveluita.

No ministeri hyvin nosti esille sen, että tämä lakiesitys sai hyvin paljon kritiikkiä lausuntokierroksella. Aikataulu oli sellainen, että vain pari päivää jäi aikaa lausua, ja taustamateriaalit eivät olleet valmiita, eli lausujilla ei ollut oikein tietoa, mihin nämä korjaukset perustuvat. Oikeuskansleri antoikin aika roimat moitteet. Tämä oli todella harmillista, sillä mikä on sen tärkeämpää tällä eduskuntakaudella kuin se, että me saamme ne sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toimimaan? Eli tämä oli todella harmillista.

No, muitakin valuvikoja tässä rahoitusmallissa on, ja nostan esille oman kotikaupunkini Helsingin:

Pelastustoimen rahoitusta määrittävä riskikerroin on Helsingille Suomen pienin, vaikka Helsingissä on viidesosa kaikkein korkeimman riskin alueista. Ja mitä tämä tarkoittaa, kun

tämän rahoitusmallin perusteet ovat tällä tavalla vinoutuneet? Se tarkoittaa sitä, että siirtyvistä kustannuksista jää kymmenesosa korvaamatta Helsingin kaupungille. Voitte vain kuvitella, mitä se merkitsee meidän pelastustoimelle saatikka niille valtakunnallisille tehtäville, joita Helsingin kaupungilla pääkaupunkina on.

No erillisratkaisusta Helsingissä iloitsimme, mutta se on vääntynyt erillisleikkaukseksi. Meidän rahoituksemme leikkaantuu, kuten aika lailla koko Uudenmaan. Koko uudistus heikentää verotulokertymää ja investointikykyä ja lisää Helsingin riippuvuutta valtiosta. Moni asiantuntija on kysynyt, miten käy kaupunkien elinvoiman, kyvyn investoida. Tässä on iso riski, että kun kasvun veturit hyytyvät, silloin hyytyy myöskin Suomen talous eivätkä vain palvelut. — Tässä esimerkkejä, minkä takia tämä rahoitusmalli täytyy katsoa uudestaan.

Huolta on herättänyt valtiovarainvaliokunnassa — sanon lopuksi sen — että tästä esityksestä puuttuvat kannusteet hillitä kustannuksia sillä tavalla, että palvelut turvattaisiin. Puuttuu myöskin kannustin tuottaa parempia palveluita. Kysynkin: kuinka käy ihmisten palveluiden?

Sen vielä, arvoisa ministeri, sanon, että tähän sote-uudistukseen — jonka tunnette kovin hyvin ja jota olette ansiokkaasti ollut viemässä eteenpäin usealla eduskuntakaudella — lähdettiin sen takia, että peruspalvelut olisivat parempia, ja kun katsoo nyt, niin hoitotakuulakiesitystä ei näy ja emme tiedä, milloin se tulee eduskuntaan, ja terapiatakuuta ei näy. Kuinka käy niiden palveluiden? Onko kyse siitä, että näille ei ole rahaa sitten varattu, ja käykö tosiaankin niin, että koko sote-uudistus, se, että palvelut paranevat, siirtyy seuraavalle hallitukselle? Sitä moni kysyy, ja sitä minäkin tässä kysyn. Olisi ehkä perusteltua, että valtiovarainvaliokuntakin kävisi läpi tämän esityksen. Sitä puhemiesneuvosto ei esittänyt, mutta ehkä me lausumme pyytämättä tästä valtiovarainvaliokunnassa. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rehn-Kivi.

14.13 **Veronica Rehn-Kivi r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Att få till stånd en fungerande och för både kommunerna och välfärdsområdena jämlik finansieringsmodell har från första början visat sig vara svårt. Den förra regeringens modell skulle ha varit ett dråpslag för bland annat Nyland och de flesta kommunerna i landskapet. Inte heller den här modellen är på något sätt optimal men den innehåller ändå utjämningar som i vårdreformens förverklingsskede inte ändrar på finansieringen av vården i högre grad.

Justeringarna som nu görs är nödvändiga och det är bra att behovsfaktorerna som ligger som grund för uträknandet av finansieringen av respektive välfärdsområde nu ökar. Det är viktigt att kunna rikta den områdesspecifika finansieringen enligt de verkliga förhållandena i området och enligt servicebehovet.

Siirtymäkauden tasausmallissa ja myös sen jälkeen tapahtuvassa tasauksessa tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon meidän hyvin erilaisten hyvinvointialueiden todelliset tarpeet ja olosuhteet. Yliopistosairaaloiden toiminta ja siellä tehty pitkäjänteinen tutkimustyö ovat hoidon laadun kannalta elintärkeitä. Siksi niiden rahoituksen ei tulisi tapahtua hyvinvointialueiden kautta vaan suorana budjettimäärärahana. Jotta voimme ylläpitää sosiaali- ja terveydenhuoltomme korkeaa tasoa, tarvitsemme sille riittävän ja ennen kaikkea oikeudenmukaisen rahoituksen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ovaska.

14.14 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Jatkan myöskin tästä yliopistosairaalalisästä, mikä nyt ei ole osa tätä lainsäädäntöä mutta mistä kuitenkin tässäkin keskustelussa jo puheenvuoroja on käytetty.

Kyllähän tämä sairaalalisä on tietysti tarpeellinen. Me nähdään jo ihan tuolla omalla seudullamme Pirkanmaallakin, että vaikka olemme erittäin vetovoimainen alue, niin satoja työntekijöitä puuttuu. Ja sillä tavalla jos saatavuusongelmat pahenevat, niin kyllä me näemme ratkaisuksi ennen kaikkea sen, että koulutus turvataan. Ja vastaavasti: jos tuottavuutta mietitään — tutkimusta, kehittämistä — niin kyllähän niillä on selvä vaikutus siihen, miten asioita voidaan tuottaa. Siksi tarvitaan juuri tämä erillisrahoitus ja sitä kautta, että sitä ei otettaisi nyt pois sitten niiltä hyvinvointialueilta, koska kaikkien hyvinvointialueiden rahoitus kuitenkin perustuu siihen tarpeeseen ja näillä on myöskin se tarve. Kun tähän nyt sitten syksyllä toivottavasti palataan, niin päästään myös siihen kiinni.

Muuten tämä lakiesitys, mikä nyt on käsittelyssä, on hyvä ja tarpeellinen. En ehkä käyttäisi niin voimakasta kieltä kuin edustaja Sarkomaa, maalaamalla kaiken epäonnistuneeksi. Ehkä hän luetteli osaltaan myöskin siksi niitä asioita, että hän koki, että seuraava hallitus — jossa kokoomus hänen nähdäkseen on mukana — sitten puuttuu ja hoitaa näitä asioita, mutta hän meni ehkä ajassa jo hiukan liian pitkälle.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

14.16 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Pidän tämän lakiehdotuksen teknisiä muutoksia ja päivityksiä onnistuneina ja kannatettavina. THL:n tutkimustieto on jatkossakin hyödynnettävä täysimääräisesti.

Yliopistosairaalalisän suhteen aikalisä oli hyvä asia. Lausuntopalautteessa todettiin muun muassa, että yliopistosairaalalisä siirtää rahoituksen painopistettä kestämättömällä tavalla muusta palvelujärjestelmästä yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille, joissa on edelleen myös tehottomuudesta johtuvaa kustannusten poikkeamaa. Kustannustehokkuus ja vaikuttavuus on huomioitava kaikissa rahoitusmalleissa.

Palautteessa pidettiin merkittävän, eri alueiden rahoituksen tasoa selvästi muuttavan uudistuksen lausuntoaikaa riittämättömänä ja todettiin, että se ei vastannut hyvää säädösvalmistelua tai kuulemisille yleensä asetettuja tavoitteita. Tutkimuksen, koulutuksen, kehittämisen, osaamisen ja innovaatioiden rahoitusta ei voi kattaa vähentämällä ei-yliopistollisten hyvinvointialueiden palvelutoiminnan rahoituspohjaa. Samaan aikaan yliopistollisten sairaaloiden rahoitus on turvattava, mutta sitä ei voi tehdä keskussairaaloiden ja muiden hyvinvointialueiden kustannuksella. On hyvä myös muistaa, että koulutus- tai kehittämistyötä tehdään myös keskussairaaloissa ja sote-keskuksissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.17 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies, hyvät ministerit! Aluehallinto tulee jo hetken kuluttua, mutta valitettavasti valmistautuminen ei ole sillä tasolla. On iso uhka, että palvelut, jos eivät kriisiydy, ajautuvat vaikeaan tilanteeseen ensi vuoden alkupuolella — meillä jo vanhuspalvelut tällä hetkellä ovat tämän nykyhallituksen aikana menneet entistä huonompaan kuntoon, vaikka se iso tavoite oli niitä laittaa kuntoon.

Tällä esityksellä, joka tänään meillä on käsittelyssä, eivät aluehallintojen, hyvinvointialueiden, rahoitusongelmat tule ratkeamaan, ja tässä keskustelussa ehkä eniten esille on noussut yliopistosairaaloiden rahoitus, niin sanottu yliopistolisä, jonka kiittelijöihin tämän poisvedon osalta itse yhdyn. [Toimi Kankaanniemi: Oikein! — Anne Kalmarin välihuuto] Ei ole mahdollista nimittäin minun mielestäni ratkaista yliopistosairaaloiden rahoitusta leikkaamalla osalta jo muutenkin alibudjetoituja aluehallintoja. [Toimi Kankaanniemi: Juuri näin!] Esimerkiksi Kanta-Häme, Oma Häme, oma kotimaakuntani, menettäisi tämän suunnitellun esityksen myötä 11 miljoonaa euroa. Se tarkoittaisi näissä maaseutukunnissa ja kaupungeissakin rajua palveluiden alasajoa ja keskittämistä, ja toivon, että keskusta tässä pitää kiinni myös maakuntien huolesta. [Ben Zyskowicz: Edes tässä! — Anne Kalmari: Kyllä, vaikka kokoomus vaikeuttaa!]

Kysyn ministeri Paaterolta tähän yliopistolisään liittyen: Kun sanoitte, että se tulee syksyllä, niin suunnitteletteko sitä edelleen tältä pohjalta, että osa aluehallinnosta joutuisi leikkausten kohteeksi sen tiimoilta, että yliopistosairaaloita rahoitettaisiin? Tämä suunniteltu malli asettaa ikävällä tavalla meidän pian aloittavat hyvinvointialueet vastakkain. Tällainen turha vastakkainasettelu näiden välillä ei varmastikaan luo hyviä lähtökohtia tämän aluehallinnon aloittamiselle ja siihen työhön, että palvelut pystyttäisiin takaamaan koko Suomessa laadukkaasti. Eli kysymys kuuluu: onko malli edelleen tämä, jossa eri hyvinvointialueet asetetaan vastakkain, osalta leikaten ja ohjaten rahaa sitten yliopistosairaaloille? [Ben Zyskowicz: Vaikka vastakkainasettelun aika on ohi!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

14.20 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä todella joitakin eduskunnankin edellyttämiä asioita pyritään korjaamaan. Kuitenkin yksi tärkeimmistä puutteista — kuten ministerikin tuossa totesi — eli tämä yliopistosairaalalisää koskeva ehdotus on esityksestä nyt poistettu. Eduskunta on kuitenkin edellyttänyt, että tämä korjaus tehdään, ja näin ministeri jo lupasikin, että syksyllä esitys tänne tuodaan.

Tiedetään, että valmistelu hyvinvointialueilla on erittäin kriittisessä vaiheessa ja toisaalta siellä on äärimmäinen kiire. Ja nyt kun tämä iso osa monien hyvinvointialueiden keskeistä rahoitusta on vielä epävarmuuden peitossa, niin totta kai sen osalta herää huoli, kuinka huolehditaan tulevaisuudessa siitä koulutuksesta ja tutkimuksesta, jolla on aivan keskeinen merkitys meidän terveydenhuollossa ja ihmisten hyvinvoinnissa.

Arvoisa puhemies! Tuntuu hieman ihmeelliseltä, että kun tämä ongelma aivan ilmeisesti nousi esiin jo silloin, kun eduskunta käsitteli tätä alkuperäistä rahoitusesitystä, niin nyt hallitus on ajanut itsensä siihen tilanteeseen, että järkeviä tapoja korjata tätä ilman, että tuotte ikään kuin lisärahoitusesitystä, tuntuu olevan vaikea löytää. Muuten ajaudutaan nimenomaisesti siihen tilanteeseen, johon edustaja Heinonen tässä viittasi, että ne alueet, joilla ei ole yliopistollista sairaalaa, menettävät, kun taas sitten ne, joilla on, voittavat. Ja sitten taas toisaalta ilman sitäkään, että tätä rahoitusta löydettäisiin, on mahdoton ajatella, että nykyistä tasoa koulutuksessa ja tutkimuksessa voitaisiin taata.

Joten, arvoisa ministeri, miten ajattelitte huolehtia siitä, että jatkossa kuitenkin voimme huolehtia siitä, että meillä on edelleen huippututkimusta terveydenhuollossa, yliopistollisissa sairaaloissa ja toisaalta koulutusta, jota me niin kipeästi tarvitsemme, jotta voimme varmistaa myös työvoiman saatavuuden?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

14.22 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä mielenkiintoinen kysymys. Kun hyvinvointialueet ja niihin liittyvä rahoituslaki aikanaan hyväksyttiin, niin monet ministerit ja kansanedustajat täällä totesivat, että jos tähän jää ongelmia, niihin palataan ja ne korjataan. Silloin, kun on kysymys rahasta, niin me tiedämme tasan tarkkaan — varsinkin, jos on nollasummapeli, että joltakin otetaan pois ja jollekin annetaan — että siitä tulee valtava riita ja alta häviää pois itse asia eli perustuslain 19 §, että jokaiselle on turvattava riittävä hoito ja hoiva ja terveydenhuolto, niin kuin ministerit täällä hyvin tietävät. Ja nyt me ollaan tässä tilanteessa, että meidän on vaikea korjata asiaa. Sen osoittaa tämä yliopistolisä, 136 miljoonaa, joka teidän luonnoksessanne oli. Ja totta kai ne hyvinvointialueet, joissa on yliopistollinen sairaala, kannattavat, että ne saavat lisää rahaa, ja ne vastustavat, joilta raha otettaisiin pois. Miten te oikeasti aiotte tämän ratkaista?

Koska itse tulen tuolta Pohjois-Savosta hyvinvointialueelta, jossa on Kuopion yliopistollinen sairaala, jossa on maan suurin lääkäreitten koulutus ja monta muuta tärkeää tutkimusta ja tuotekehitys- ja mitä tahansa toimintaa, niin eihän se 10 miljoonaa, mikä sinne olisi ollut luvassa, riitä mihinkään. Todellinen investointitarve tällä vuosikymmenellä on yli 500 miljoonaa. Investointikyky sillä on nolla. Käytännössä, jos suomen kielellä ja yritysmaailman termeillä sanoisi, tämä hyvinvointialue Pohjois-Savossa on selvitystilassa ennen kuin se on aloittanutkaan.

Ja tässä tullaan nyt isompaan ongelmaan. Minä en ota kantaa, kuka rahaa tarvitsee. Kaikki tarvitsevat rahaa ja haluavat sitä hirveästi. Tämä koko uudistus on tehty rahanjako edellä, ja tässä ei ollut tarkoituskaan, että pitäisi se tarve edellä mennä. Jos minä luen täältä ihan viimeaikaisesta tutkimuksesta, joka on julkistettu huhtikuussa 22: ”Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on yhdessä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kanssa tutkinut sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia selittäviä tekijöitä. Tutkimuksen mukaan palvelutarpeeseen perustuvaa osuutta rahoituksessa pitäisi kasvattaa merkittävästi ja asukasperusteisesta rahoitusosuudesta luopua kokonaan.” Aiotteko te noudattaa asiantuntijalausuntoa?

Tässä kävi sillä tavalla, kun alun perin otettiin noin 80 prosenttia tarveperusteista, että sehän oli aivan liian vähän, ja sehän lasketaan jo asukasperusteisesti. Eihän sitä rahaa voida muuten myöntää, jos se ei olisi asukasperusteinen. Ja kun nyt sitten pantiin lähes 15 prosenttia asukasperusteisuutta, niin tässähän on kaksi, jotka ovat jo toistensa sisällä. Koko tämä rahoituslaki minun mielestäni oli virheellinen silloin ja on nyt. Ja sitä osoittaa se, että te olette tuomassa tänne hallituksen esityksen, joka ei kylläkään sisällä sitä kaikkein tärkeintä, yliopistolisää, jonka piti olla 136 miljoonaa, mutta itse asiassa sen pitäisi olla 600 miljoonaa. Odotan kyllä mielenkiinnolla, minkälaisen esityksen te tuotte tänne syksyllä. [Sari Sarkomaa: Vai siirtyykö se seuraavalle hallitukselle?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Guzenina.

14.25 **Maria Guzenina sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla valmistelut käyvät jo täydellä vauhdilla. Joillain alueilla on edetty nopeampaan tahtiin, joillain hieman hitaammin johtuen siitä, että jotkut alueet ovat ikään kuin ottaneet jo etunojaa tässä suuressa uudistuksessa. Nyt kaikki odottavat tuota vuotta 2023, kun sen maaliviivan yli pitäisi sitten kuitenkin samassa tahdissa astua, ja tämä tekee kyllä ison haasteen. Esimerkiksi Uudellamaalla Länsi-Uudenmaan alue, jolla itse olen vaikuttamassa, kyllä meilläkin on iso

huoli esimerkiksi siitä, millä tavalla tämä yliopistosairaalarahoitus tullaan tulevaisuudessa järjestämään.

Sen vuoksi minä olen samaa mieltä kuin edustaja Heinonen täällä aikaisemmin [Toimi Kankaanniemi: Oikein!] siitä, että on erittäin hyvä asia, että nyt otetaan aikalisä tämän lainsäädäntökokonaisuuden kanssa, mikä liittyy yliopistosairaaloiden tehtäviin, ja katsotaan tarkkaan, mikä on se todellinen rahoituksen tarve. Suomalainen tutkimus ja opetus ovat olleet valtavan korkealla tasolla, ja on aivan luvattoman murheellista, jos me tästä korkeasta laadusta joutuisimme tulevaisuudessa tinkimään. Siksi on aivan erityisen tärkeää — kun siellä aitiossa istuu myöskin ministeri, joka on itse ollut sairaanhoitopiirin johdossa ja tuntee nämä asiat erittäin hyvin — että katsotte hyvin tarkkaan sen, että tässä ei tapahdu sellaista harha-askelta, että joudutaan sitten jälkikäteen pohtimaan, että miten tässä nyt näin pääsi käymään.

Onneksi tähän Marinin hallituksen sote-uudistukseen ei sisälly sitä kolmen miljardin leikkuria, mikä viime vaalikaudella oli sote-uudistukseen leivottu. [Toimi Kankaanniemi: Ei se ollut leikkuri!]

Edustaja Sarkomaa täällä harmitteli sitä, että rahoitusta ei ole tarpeeksi, mutta sitten seuraavassa lauseessa hän harmitteli myöskin sitä, että tähän Marinin hallituksen sote-uudistukseen ei ole tuota leikkuria lisätty. [Sari Sarkomaa pyytää vastauspuheenvuoroa] En nyt ole ihan varma siitä, mitä edustaja Sarkomaa tarkoitti — pitääkö sitä rahaa olla enemmän vai pitääkö sitä rahaa olla alueilla vähemmän käytössä — koska leikkuri ja rahan lisääminen ovat vastakkaiset asiat. [Anne Kalmarin välihuuto]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sarkomaa, minuutin vastauspuheenvuoro.

14.28 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olisi nyt hyvä, kun näin tärkeästä asiasta puhutaan, että sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän edustajat pysyisivät faktoissa, [Maria Guzenina: Näin te totesitte!] ja kun referoitte oppositiokansanedustajan puheenvuoroa, niin kuuntelisitte tarkkaan. [Maria Guzenina: Katsokaa litterointi!] Totesin, arvoisa puhemies, että on harmillista ja vakavaa, että tässä rahoitusmallissa ei ole kannustinta pitää kustannuksia kurissa. Kustannuksia pidetään kurissa erityisesti sillä tavalla, että palvelut ovat vaikuttavia, satsataan ennaltaehkäisyyn. Sanoin, että ei ole kannustinta tuottaa parempia palveluita, ja nämä kaksi asiaa yhdessä voivat johtaa siihen, että palvelut heikkenevät ja kustannukset kasvavat. — Se, onko tässä mallissa leikkuria, arvoisa edustaja, kun kustannuksen kasvusta vain 80 prosenttia korvataan ja 20:tä prosenttia ei, asettaa alueet todella ison tilanteen eteen. Eli olisi hyvä, että te tutustuisitte tähän malliin, ennen kuin te tätä mallia kommentoitte. Näyttää siltä, että ette ole lukenut valtiovarainvaliokunnan mietintöä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Piritta.

14.29 **Piritta Rantanen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvä, että tämä esitys nyt vihdoinkin tänne saadaan, ja tietysti on ensiarvoisen tärkeää turvata näiden hyvinvointialueiden rahoitus ja varmistaa tämän uudistuksen onnistumisen edellytykset.

On myös todella tärkeää, että alueitten valmistelua ja rahoitustilannetta seurataan tarkasti nyt mutta myös myöhemmin. Lakiesityksestä saadun palautteen perusteella tästä esityksestä yliopistosairaaloiden lisä on nyt jätetty pois, mikä on kyllä erinomaisen hyvä valinta,

niin kuin täällä on moni jo kertonutkin. Lausuntoaikaa on aiheellisesti kritisoitu, ja hallitus on siihen nyt reagoinut, niin kuin kritiikki on sitä vaatinutkin.

Yliopistosairaaloilla on nykyisenkin järjestämislain mukaan oikeus laskuttaa hyvinvointialueita, ja rahoitus olisi osittain päällekkäistä, eikä se ainakaan lisäisi avoimuutta. Yliopistosairaaloissa on jatkossakin erillistä rahoitusta tutkimus-, koulutus- ja innovaatiokuluihin aivan erillisiltä momenteilta, mikä onkin tärkeää.

Omassa maakunnassani Keski-Suomessa on oma erityinen asema keskussairaalalla, mikä ei nyt rahoituksessa näy. Keskussairaala toimii hyvin laajalla repertuaarilla, ja tutkimuksella ja kehityksellä on tavallista suurempi osuus verrattuna moniin muihin keskussairaaloihin. Tällaiset laajemmat tehtävät olisi huomioitava rahoituksessakin ja etenkin, kun on tiedossa, että Keski-Suomella on tahtoa tehdä entistä syvempää yhteistyötä Kuopion yliopistollisen sairaalan kanssa esimerkiksi lääkärikoulutuksessa.

Tämän muutoksen jälkeen on joka tapauksessa hyvin tärkeää seurata myös sitä, kuinka kunnat selviävät jäljelle jäävistä lakisääteisistä tehtävistään, ja on pidettävä huoli siitä, että kaikissa maakunnissa on jatkossakin mahdollisuus kehittää toimintaa, ei vain ylläpitää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

14.31 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Koulutus ja tutkimus yliopistotasolla kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön alalle mielestäni kaikilta osin. Siksi on erittäin hyvä — ja kiitän ministeriä — että tämä esitys, joka meillä on nyt käsittelyssä, ei sisällä yliopistosairaaloiden ylimääräistä rahoitusta.

Niin kuin viestitin ministerille, todellakin se malli, että tämä rahoitus siirretään sinne yliopistopuolelle eli opetus- ja kulttuuriministeriön puolelle, on oikeudenmukainen ja tasapuolinen. On täysin kohtuutonta, että esimerkiksi Keski-Suomen hyvinvointialue joutuu menettämään rahoituksestaan 17 miljoonaa vuosittain pysyvästi näille muutamille muille hyvinvointialueille tämän takia. Emme sitä missään tapauksessa hyväksy. Täytyy muistaa, että yliopisto ja yliopistollinen sairaala tuottavat paikkakunnalle sijaintikuntaetuna huomattavat lisätulot, siis henkilöstön kautta, hankintojen kautta ja monen muun kautta. Mielestäni nämä pitää ottaa huomioon ja tehdä sellaiset laskelmat, jotka perustuvat faktoihin. Tämä esitys, joka oli pohjana tässä, jonka hallitus — kiitos vain — otti pois tästä esityksestä, ei perustunut riittäviin selvityksiin. Ei ole edes julkaistu niitä selvityksiä, joihin se alustava ajattelu pohjautui. Ehdottomasti pitää ottaa ne selvitykset ja tiedot, faktat, pohjaksi ja sen jälkeen tehdä siitä esitys. Kysynkin ministeriltä: aiotteko näin toimia tässä kesän aikana ja syksyllä tuoda esityksen, jonka ministeri Honkonen hoitakoon sitten kuntoon siltä osin, että opetus- ja kulttuuriministeriön tiedepuoli tämän vastuun ottaa näistä yliopiston koulutus- ja tutkimustehtävistä myös sairaanhoidon, terveydenhuollon osalta?

Arvoisa puhemies! Tämä esitys muutoin on paikallaan, ja ymmärrän sen kiireen, minkä ministeri kertoikin. Tiedot, esimerkiksi kuntien tilinpäätökset, tulivat vastikään, ja toisaalta tämä esitys täytyy saada ennen kesää vietyä läpi täällä, jotta kunnat ja hyvinvointialueet tietävät, mikä on niiden rahoitus tulevaisuudessa. Ja tässä mielessä on kiitokset annettava, että näin on, mutta kyllä se lausuntoaika — pääsiäisen aikaan kaksi päivää — oli tietysti aivan kohtuuton, ja juuri sen tähden esimerkiksi tämä yliopistorahoitus oli todella tärkeää jättää tästä pois. Muutoin tämä koko hyvinvointialuerahoitus on otettava kyllä tarkkaan seurantaan ja tehtävä siihen ne korjaukset, jotka eteen varmasti tulevat tässä hyvin pian, koska rahat eivät riitä.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministerit saavat kohta vastata. — Edustaja Holopainen, Mari.

14.34 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä on käsillä erittäin suuri asia. Kuten tiedetään, sote-rahoituksen osuus valtion menoista on erittäin merkittävä, ja jokainen kertoimen muutos aiheuttaa myös suuria muutoksia alueiden välillä.

Tiedetään toki, että tämän mallin haasteena on se, että tässä jatkossa kaikki alueet tulevat varmasti pitämään huolta omasta rahoituspohjastaan, mutta olisi tärkeätä, että nähdään myös yhteinen etu ja se, että yliopistosairaalat palvelevat ihan jokaista suomalaista. Siksi niillä on niitä erityistehtäviä, jotka maksavat enemmän, ja on aivan kestämätöntä, jos niiden erityistehtävien rahoitusta ei huomioida. Ja jos Suomi taantuisi tutkimuksen ja lääketieteellisen kehityksen osalta, sillä on totta kai koko Suomelle taloudellisia vaikutuksia ja myöskin merkittäviä terveydellisiä haittoja. Toivon, että tämä pidetään mielessä: vaikeiden sairauksien hoitamisen kulut ovat varmasti isompia. Syöpätutkimukseen täytyy varata rahaa, ja siitä hyötyy lähes jokainen suomalainen, että meillä on valmius vastata myös vaikeisiin tapauksiin.

Totta kai kehittämiseen kannattaa satsata myös muilla alueilla, mutta ehkä meillä on joku malli kuitenkin siellä taustalla, että joitain tehtäviä on jaettu eri yliopistosairaaloille. On ollut myös sitä kritiikkiä, että jopa tämä aluemalli on aika pirstaleinen.

Totta kai olisi hyvä, että kannustinmalli olisi siihen sisällytetty. Sitähän esitti suurin osa asiantuntijoista, että saataisiin joku pienikin verokannustin tähän rahoitusmalliin mukaan. Tässä käydään tätä kädenvääntöä jatkuvasti, ja pidän vähän ikävänä sitä, jos ajatellaan, että ei oteta sitä sitten annettuna, että tämä on nyt sellainen malli, jossa jos jossain raha lisääntyy, niin se todennäköisesti jossain vähentyy, ja että pidetään näitä jo ikään kuin annettuina, saavutettuina tasoina, vaikka sitten kuitenkin tiedetään, että tähän joudutaan tekemään jatkossakin muutoksia ja että eduskunta on sitoutunut siihen, että tämä yliopistosairaaloiden kysymys hoidetaan.

Sen lisäksi meidän on täysin mahdollista katsoa, mitkä kulut aiheutuvat esimerkiksi kiinteistöistä, mitkä ovat kuluerot palkoissa. Tästähän on dataa kyllä: meillä on tilinpäätöksiä. Kyllä tämä tieto saadaan. Sinne on pystytty saamaan myös erilaisia alueellisia kertoimia, etäisyyskertoimia, jotka ovat näitä alueellisia eroja, mutta meillä ei ole huomioitu esimerkiksi korkeimpia kiinteistökuluja tässä rahoitusmallissa, ja tämä on merkittävä epäkohta tässä tällä hetkellä.

Jos tämä tarvekerroinmalli olisi täydellinen, niin sittenhän se varmasti toimisi, mutta me tiedetään, että se on edelleen karkea arvio, ja siellä täytyy olla myös tämä asukasluku. Tässä on vielä erittäin paljon kehitettävää, ja toivon, että tämä yliopistosairaalakysymys ratkaistaan mahdollisimman pian.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalmari, sen jälkeen ministerit.

14.37 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Mielestäni on tärkeää, että kuulimme täällä kokoomuksen linjan, ja on tärkeää, että se viesti viedään sinne maakuntiin, kaikkiin niihin muihinkin maakuntiin, jotka eivät ole yliopistosairaalamaakuntia. Eli kokoomus, joka alusta lähtien halusi keskittää erikoissairaanhoidon pelkästään erva-alueitten suuriin yksiköihin, taistelee siitä asiasta nykyäänkin. On eittämättä todella tärkeää, että yliopistosairaalat saavat rahoituksensa, mutta kun tämä uudistus tehtiin ja rahoitusta haettiin,

niin totta kai se rahoitus sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä pitää mennä siten, että valtaosa rahoituksesta tulee sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeen, sen käytön, mukaan. Mielestäni on pelkästään oikeudenmukaista, että sinne, missä tarve on ollut ilmeinen eikä sitä ole pystytty hoitamaan edes tähän asti juuri millään lailla, nyt menee vähän enemmän rahaa, että se tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus Suomessa saadaan järjestettyä.

Mielestäni tässä on käyttänyt edustaja Guzenina esimerkiksi erittäin rakentavia puheenvuoroja siitä, että näitä asioita pitää sovittaa yhteen ja rahoitusta varmaan jostain löytää, mutta ei se voi olla niin, että niiltä heikommilta alueilta, jotka eivät saa kuin 80 prosenttia sen palvelutarpeen mukaan nytkään, vielä otettaisiin pois. Tässähän itse asiassa on jo näissä työterveyshuollon piirissä olevien, terveitten ihmisten hyväksi aika paljon annettu, kun tätä ei täysmääräisesti jaettu, sataprosenttisesti, sillä periaatteella. Joten toivon voimia ja viisautta sovittaa nämä eri näkökulmat yhteen, mutta heikommilta alueilta ei saa leikata.

Kiitoksia tästä työstä, ministeri, että ette vienyt keskeneräistä lakia voimaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Paatero, kolme minuuttia.

14.39 **Kuntaministeri Sirpa Paatero:** Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin täytyy sanoa siihen epäilyyn, etteikö valmistelu etenisi, että me käymme viikoittain läpi kaikkien alueiden tiedot, missä valmistelussa mennään, ja kiitos eduskunnan myöskin niihin haasteisiin esimerkiksi ict-rahoituksen osalta lisätalousarviossa saatiin lisää rahoitusta ja se kohdennettiin juuri niille alueille, joilla ei ollut mitään pohjaa tehtynä, jotta saatiin kirittyä kiinni. [Maria Guzenina: Siitä kiitos!] Monissa muissakin kohdissa viikoittaisissa käytännöissä katsomme, miten kiinteistökysymykset, miten ict-kysymykset, miten kaikki järjestelmät muuten saadaan hoidettua, elikkä valmistelu etenee. Työtä on paljon — sitä ei käy kiistäminen — työtä on paljon, mutta sitä tehdään.

Hieman tähän kritiikkiin, että rahoitusta ei ole ratkaistu: Rahoitus on ratkaistu siinä lakipaketissa, joka täällä eduskunnassa hyväksyttiin. Silloin jo tiedettiin, että näihin määritelmiin tulee tarkennuksia THL:n määritelmien mukaisesti — silloin jo tiedettiin, se oli sovittu, koko porukalla täällä eduskunnassa oli päätetty, että olosuhdetekijöiden, tarveperusteiden ja asukasperustaisuuden prosentit ovat ne, mitkä olivat siinä laissa, mutta siellä sisällä tehdään tarkennuksia. Tämä on se laki, joka tänään täällä on käsittelyssä, ja sen te saatte nyt sitten käsiteltäväksi valiokunnissa.

Huomioita muun muassa pelastustoimen riskikertoimeen: Pelastustoimi on omassa päätöksenteossaan käynyt — juuri tuli sisäministeri sisään saliin — itse allokoinut sen osuuden eri riskiperusteisesti. Se ei ole mitenkään poliittisesti sote-ministeriryhmän allokoimaa, jotenka voidaan kysyä tai käydä läpi ne perusteet, millä sitten pelastustoimi on keskenään käynyt riskiperusteisuuden sieltä läpi.

Tähän kysymykseen näistä olosuhdetekijöistä, niin kyllä, meillä on nyt tätä VATTin sekä THL:n uusinta tutkimusta, jota ei tässä ole vielä huomioitu. Siellä yksi asia oli tämä yliopistorahoitus, mutta siellä oli muitakin. Siellä oli myöskin muutoksia, ei vain tähän tarve- ja asukasperusteisuuteen, vaan siellähän oli esityksiä myöskin muihin olosuhdetekijöihin, syrjäisyyteen tai monikielisyyteen ja moneen muuhunkin asiaan, elikkä me saamme perehtyä niihin vielä uudemman kerran, onko niihin tarvetta mennä, mutta se ei ollut ihan helppo paletti muuttaa vain yhtä kohtaa, vaan pitää katsoa sitä kokonaisuutena.

Sitten vielä kerron teille nyt jo valmiiksi tässä, että kun tässä mennään eteenpäin, niin meillähän tulee vielä alueille käytäväksi läpi muun muassa investointeihin liittyvä velanot-

tokyky. Sitä arviota tehdään tässä kesän aikana, elikkä kaikkien alueiden kanssa käydään tämä asia läpi. Ensi vuosihan aloitetaan sillä rahalla, mikä kunnista siirretään, ja ilolla tervehdin sitä ajattelua, jos kaikki ovat sitä mieltä, että kehyksestä tai kehyksen ulkopuolelta löytyy lisää rahoitusta tähän yliopistosairaalalisään. Mielelläni näen semmoisen tahtotilan koko eduskunnalta, että jostakin semmoinen ylimääräinen rahoitus löytyy, mutta voi olla, voi olla, kun julkisen talouden suunnitelmassa ei tähän mennessä ole ollut erillistä rahoitusta tälle puolelle, että pitää katsoa, mikä summa se on ja mitä kautta se sinne alueille sitten tulee. Tiedätte kaikki, että tälläkin hetkellä maksetaan niistä palveluista, mitä yliopistosairaalat tekevät, ja maksun suorittavat sairaanhoitopiirit. Kuinka paljon tämä kattaa jo niistä kustannuksista? Nämä mallit on tässä katsottava.

Kollega Lindén jatkaa lainsäädännöstä tehtäviin.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lindén, kolme minuuttia.

14.43 **Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ihan ensimmäiseksi haluan todeta, että on ollut ilo kuunnella erittäin asiantuntevaa keskustelua tästä sinänsä aika vaativasta asiasta.

Tässähän on taustalla se, että silloin kun sote-lait hyväksyttiin, eduskunta hyväksyi samalla useita lausumia, ja nyt erityisesti kaksi lausumaa ovat sellaisia, joilla on ollut vaikutusta tähän asiaan.

Toinen koski sitä, että näitä tarvetekijöitä pitää vielä tarkentaa. Erityisesti oltiin huolissaan siitä, ovatko ne sosiaalipalveluiden osalta riittäviä, ja niin kuin tässä kuultiin, nyt meillä on itse asiassa kaksi ja puoli -kertainen määrä niitä tarvetekijöitä, eli se paljon tarkemmin heijastelee nyt sitä alueen todellista tarvetta. Se on itse asiassa tämän lakimuutoksen suurin sisältöasia.

Toinen koski sitten yliopistollisten sairaaloiden ja erityisesti opetuksen ja tutkimuksen rahoitusta. Moni varmaan ajatteli — itsekin ajattelin silloin — että sen tärkein budjettimomentti on niin sanottu VTR-rahoitus, valtion rahoitus tieteelliseen tutkimukseen. No, sen osuushan on tietysti kovin pieni. Se nousi nyt viidellä miljoonalla eurolla, joka on prosentuaalisesti 20 prosentin nousu 30 vuoden voi sanoa laskun jälkeen, mutta kokonaisuudessahan on kysymys siitä, että yliopistollisissa sairaaloissa siinä arkisessa työssä, missä koko aika opetetaan ja tutkitaan, tietty osa kustannuksista kohdentuu käytännössä opetukseen ja tutkimukseen, ja sen takia yliopistollisten sairaaloiden niin sanotut kuntalaskutushinnat ovat keskimäärin noin viisi prosenttia kalliimmat kuin muiden keskussairaaloiden.

Edustaja Eestilän puheenvuorossa oli tärkeitä lukuja, minkä ilolla panin merkille. Tapasin itse kaikkien yliopistosairaaloiden edustajat perjantaina 30. huhtikuuta, ja olivat vielä yliopistojen edustajat etänä mukana. Siinä tuli esille tämä 600 miljoonaa euroa, jonka nyt ainoana tässä edustaja Eestilä mainitsi, ja mikä se on? No, se oli se heidän itsensä oma arvio, mitkä olisivat opetuksen ja tutkimuksen ikään kuin kokonaiskustannukset, mutta kun itse totesin ja kysyin heiltä, että tuohan vastaisi yli kymmentä prosenttia kuntalaskutushinnoissa — kun itse olen oppinut, että se ero on noin 5 prosenttia — niin se johtui siitä, että opetuksessa ja tutkimuksessa on myös yllättävän paljon tuloja; esimerkiksi lääketehtailta saadaan kalliita lääkkeitä siinä vaiheessa kun niitä tutkitaan. Sillä tavalla se kokonaisnettovaikutus ei ole sitten sitä 600:aa miljoonaa, vaan siinä vaiheessa arvioitiin, että se olisi ollut noin 350 miljoonaa. Se olisi ensin poistettu kaikilta hyvinvointialueilta ja sitten kohdennettu takaisin niille hyvinvointialueille, joiden alueella on yliopistollinen sairaala,

jolloin itse asiassa nettovaikutus olisi ollut se noin 130 miljoonaa. Mutta todettiin, että tämä on epäoikeudenmukainen ratkaisu ja että esimerkiksi meillä hyvinvointialueet ovat kovin erisuuruisia, jolloin ehkä asukasluku ei ole edes oikea tapa kohdentaa takaisin rahoitusta.

Tässä olisi monta kohtaa, mutta lopetan, kun aika on käytetty.

Eli tämä tulee uudelleen, ja samassa yhteydessä sitten määritellään yliopistosairaaloiden tehtävät.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.47.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.01.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.01 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistamiseen liittyvän rahoituslain muuttamiseksi. Laki on aivan valtavan tärkeä, koska olemme jo tehneet tämän päätöksen hyvinvointialueiden perustamisesta Suomeen, ja nyt sitten on käsittelyssä se, miten saataisiin tämä rahoitus näillä alueilla toimimaan ja järjestymään lainsäädännön pohjalta. Pohjois-Karjalalle tämä esitys ei sinänsä ole rahallisesti hyvä. Tämä on paremminkin kehno muutamien tosiasioiden valossa, joita haluan teille, arvoisat Suomen kansanedustajat, tuoda nyt esille.

Pohjois-Karjalan maakunnassa sote-uudistuksen vaikutus tulee olemaan hyvin haitallinen. Koko maahan on laskettu sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeiden mukainen rahamäärä, jolla tulevan hyvinvointialueen palvelut alueella järjestetään. Palvelujen tarpeeseen perustuva laskentatapa on sinänsä perusteltu, mutta tämä tarvevakioinniksi sanottu rahoituspohja on meille hyvin monimutkainen ja Pohjois-Karjalalle ongelmallinen. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle tarvittaisiin tasavertaisen rahoituksen saamiseksi nyt esitetyn laskelman lisäksi 90 miljoonaa euroa lisää rahaa, mikä on 560 euroa asukasta kohti. Tällä lisäyksellä Pohjois-Karjala saisi oikeudenmukaisen, yhtä suuren rahoituksen kuin muutkin hyvinvointialueet. Rahoituksen tulee perustua oikeudenmukaisuuteen ja alueen palvelutarpeeseen. Lailla on määritelty ne palvelut, jotka hyvinvointialueella järjestetään asukkaiden käyttöön.

Siirtymätasausjärjestelmän takia Pohjois-Karjala menettää hyvinvointialueen ensimmäisenä toimintavuonna rahoitusta 90 miljoonaa euroa. Siirtymätasauksen takia tuo rahoitusvaje pienenee vuosittain niin, että vuonna 2029 tuo vajaus on enää 60 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä tarkoittaa sitä, että tämän seitsemän toimintavuoden aikana, mitkä liittyvät näihin vuosiin 23—29, Pohjois-Karjala menettää sote-rahoitusta muihin alueisiin verrattuna hieman yli 500 miljoonaa euroa. Ja voitte vain kuvitella, että Pohjois-Karjalan maa-

kunnassa, joka, kuten tiedämme, on pinta-alaltaan iso ja harvaan asuttu alue, tällainen rahoitusvaje tulee johtamaan ylipääsemättömiin vaikeuksiin. Se on itse asiassa maakunnan asukkaiden kannalta jopa vaarallinen, koska, kuten tiedämme, meillä Pohjois-Karjalan hieman alle 160 000 asukkaan maakunnassa on paljon vanhusväestöä, paljon hoitoa tarvitsevia ihmisiä, ja ei voi olla sellainen lähtökohta Suomen eduskunnalla, että tällainen maakunta jätetään ikään kuin omien ongelmien kanssa yksinään valtaviin rahoitusvajeisiin.

Pahoin pelkään, että tuo yli 500 miljoonan euron rahoitusvaje, joka tällä rahoituslailla syntyy, ellei sitä nyt valiokuntakäsittelyn aikana muuteta, johtaisi siihen, että reuna-alueilta terveyskeskuksia tullaan panemaan kiinni ja palvelut keskittyvät sinne maakuntakeskukseen. Sitä päivää ei saa tapahtua. Meillä on selvä päätös siitä maakunnassa. Siun sotehan on harjoittanut jo etukäteen tätä tulevan hyvinvointialueen toimintaa yhteisenä kuntayhtymänä, ja se on taannut sen, että jokaisessa kunnassa on terveyskeskus ja siellä ne asianmukaiset palvelut saatavilla. Toki meillä on ongelmia sen suhteen, saadaanko osaavaa työvoimaa, mutta se on ihan oma eri asiansa, vaan jos ei rahoja saada sinne niin se on ihan varma, että ei saada työvoimaakaan.

Tämän takia toivon, arvoisa puhemies, että tähän rahoitusvajeeseen Pohjois-Karjalan osalta ihan aidosti puututaan, koska nyt jos tämä tehdään seitsemälle vuodelle, vuodesta 23 alkaen vuoteen 29 saakka, niin Pohjois-Karjalan maakunnan sosiaali- ja terveyspalvelut ja pelastuspalvelut sen jälkeen joutuvat aivan ylivoimaisiin vaikeuksiin.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyy sitten myös tämä palkkaharmonisaatio. Siun sote itsessäänhän kuntayhtymänä on tätä palkkaharmonisaatiota jo toteuttanut, ja nyt pitää toimia tässä rahoituslain käsittelyssä niin, että tämä palkkaharmonisaatio hyvitetään niin, että se menee valtion rahoista kaikille tasavertaisesti, koska nyt ne palkkaharmonisaatiorahat, mitä kunnilta on jo tähän saakka kerätty, aiheuttavat sen, että jos se vielä loppuun viedään, niin meillä menee kaksi kuntaa tai kolme kuntaa Pohjois-Karjalan maakunnasta nurin. Se on niiden kuntien osalta loppu sitten. Elikkä kyllä valtion pitää tämä asia hoitaa niin kuin muissakin maakunnissa hoidetaan, että valtio hoitaa sen palkkaharmonisaation tyylikkäästi loppuun ja kantaa siitä aiheutuvat kustannukset. Ei voi olla niin, että Pohjois-Karjalan maakunta ja muutama muu hyvinvointialue joutuu ylivoimaisiin vaikeuksiin pelkästään sen takia, että he ovat aktiivisesti omaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa toteuttaneet ja sitä kautta palkkaharmonisaatiota oma-aloitteisesti, itsenäisesti eteenpäin vieneet. Ei siitä saa rangaista, siitä pitää palkita.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toivon vielä sen, että nyt kun tätä pitkään, pitkään valmisteltua sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistamista on tehty, niin meidän pitää Suomen kansanedustajina pitää huoli siitä, että joka ainoassa Suomen maakunnassa, joka ainoalla Suomen asukkaalla, olkoon hän sitten Utsjoella tai Hankoniemen kärjessä asuva ihminen, on suurin piirtein oikeus yhtäläisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja pelastuspalveluihin.

Varsinkin nämä pelastuspalvelut, arvoisa puhemies, korostuvat pitkien välimatkojen maakunnassa. [Petri Huru: Juuri näin!] Jos jollain kotikylässäni Hattuvaarassa asuvalla ihmisellä on vaikka sydänoireita, niin siinä tarvitaan hyvin osaava pelastuspalvelu ja hyvin nopeasti liikkuvat autot, joilla pääsee sinne antamaan ihmisille apua nykyaikaisilla välineillä, koska kannattaa muistaa kaikkien Suomen kansanedustajien sekin, että nykyiset pelastuspalvelussa käytettävät ambulanssit ovat tavallaan, en sano pieniä tehohoitoyksiköitä, mutta sanotaan, että erittäin pitkälle varusteltuja laitteiltaan, niillä pystytään ottamaan sy-

dänfilmit ja monet muut asiat ja auttamaan siinä ihmistä paikan päällä ja samalla keskustelemaan lääkärin kanssa, mikä on potilaan oikea tilanne.

Mutta jos meillä rahoitus menee tällä keinoin niin kuin se Pohjois-Karjalaa koskien on menossa, niin tähän pitää tulla eduskunnan päätöksellä muutos, tämä ei voi mennä näin. Ei pientä maakuntaa, jolla on pitkät välimatkat, paljon vanhuksia, paljon hoitoa vaativia ihmisiä, hoitoa tarvitsevia ihmisiä, saa heittää yksin ongelmien kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö poissa, edustaja Eestilä poissa. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

17.08 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Todellakin tässä rahoituslain, voisiko sanoa, paikkauksessa nyt ei päästä oikeastaan kiinni niihin isoihin kokonaisuuksiin, joita tämä sote tulee kaiken kaikkiaan vielä korjaussarjana tarvitsemaan. Tässä lähinnä nyt parsitaan niitä asioita, mitkä jo tähän mennessä, kun tuolla alueilla on lähdetty toimeenpanemaan lainsäädäntöä, on havaittu, mitkä asiat vaativat selkeästi korjaamista. Tässä palvelutarpeen kasvussa ja rahoituksen sitomisessa siihen on totta kai se pohja ihan järkevä ja ymmärrettävä ja siellä se, että huomioidaan ikääntyminen, ja myöskin indeksikorotukset. Tämä on tietysti tärkeää tällaisina aikoina, kun kustannukset koko ajan hurjaa vauhtia nousevat, ja siinä tietysti ennen kaikkea inflaatiopuoli, mutta sitten olen miettinyt sitä, ollaanko tässä rahoituksessa varauduttu siihen, että kun sairaanhoitopiirien velat ja vastuut siirtyvät sellaisenaan hyvinvointialueille, niin myöskin sitten ne korot, mitkä näihin lainoihin sisältyvät, tulevat sinne hyvinvointialueille. Elikkä luulen, että jos korkotaso jatkaa nousuaan, niin hyvinvointialueilla tullaan siihen tilanteeseen, että rahoituksessa iso osa tai huomattavasti suurempi osa kuin alun perin on laskettu joudutaankin sitten näitten lainojen korkoihin käyttämään.

Sitten nämä tarvetekijät, jotka ministeri täällä aiemmin päivällä mainitsi: Se, että näitä tarvetekijöitä on nyt huomattavasti enemmän, on totta kai hyvä asia, mutta voisi sanoa, että kaikkein suurin puute, mihin tässä ei nyt puututtu ja olisi pitänyt puuttua, on tämä väestökertoimen osuus. Väestökerroin on 14,6 prosenttia tässä, ja se on liian suuri. Viime kaudella Sipilän hallituksen sote-esityksessä, joka täällä talossa pyöri, tuo väestökerroin oli pienempi, ja tämä väestökerroinhan nimenomaisesti, niin kuin tuossa edustaja Hoskonen edellä kuvasi, sellaisia alueita, jotka menettävät väestöään, jotka ovat vähäväkisiä, rankaisee. Useimmiten näillä alueilla on myöskin ihmisiä, jotka ovat ikääntyneitä ja sitten myöskin sairastavat enemmän, jolloin sitten tämä väestökerroin vielä ikään kuin tuplana tuo tämän rahoituksen riittämättömyyden näitten alueitten kohdalla. Siinä mielessä voisi sanoa, että tämä väestökertoimen painoarvon tiputtaminen on yksi keskeisimpiä asioita, mikä tuossa soten korjaussarjassa on tulevalla hallituskaudella saatava aikaiseksi.

Toinen on myöskin sitten se, että on huomioitava tämä palkkaharmonisaatio, mikä tässä on kokonaan puuttunut, ja sitten jos ajatellaan, että tälläkin hetkellä käydään näitä neuvotteluita palkkatasosta, niin korotukset ja muut vastaavathan puuttuvat kokonaisuudessaan tästä.

Siinä mielessä voi sanoa, että tästä paikkauksesta olisi odottanut jo vähän enemmän, mutta näillä on nyt mentävä eteenpäin, ja uskon, että meillä [Puhemies koputtaa] tämän vuoden aikana hyvinvointialueilla nähdään, miten paljon tuossa sote-rahoituksessa on korjattavaa, [Puhemies: Kiitoksia!] ja toivon mukaan sitten tulevalla hallituksella on mahdollisuus ne korjaukset tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

17.11 **Petri Huru ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä aiemmin tänään jo puhuttiin tästä sote- ja pelastustoimen rahoituksen uudistamisesta. Ministeri Paatero sanoi pelastustoimen rahoituksen tulevan riskiperusteisesti, mitä varmasti tapahtuukin, mutta kun katsoo taulukkoa, niin siellä on kyllä myös tasattu asukasperusteista maksuosuutta eri alueiden kesken. Kun me tiedämme jo, että rahoitusvaje pelastustoimessa on yli 80 miljoonaa euroa, niin toivottavasti hallitus ottaa myös tämän huomioon.

Kuten edustaja Hoskonen tuossa äsken totesi, varsinkin harva-alueilla myös palveluiden saatavuus on kyettävä turvaamaan. Sen lisäksi, että turvataan palvelut, tarvitaan myös pelastajia. Kaksi ja puoli tuhatta vuoteen 30 mennessä on tarve. Kuopion kyky kouluttaa on noin 120 pelastajaa vuodessa. Siihen tulevat Helsingin oppilasmäärät päälle, mutta se ei vielä kata koko tarvetta. Toivottavasti hallitus ottaa rahoitusta tarkistaessaan huomioon nämä ja myös sen, että jos tämä on yleiskatteista, niin kuin on puhuttu, pitäisikö osa rahoituksesta myös korvamerkitä palveluiden tuottamiseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.13 **Seppo Eskelinen sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen aika hyvin ja värikkäästi kuvasi Pohjois-Karjalan tilannetta. Kyllähän silloin uudistuksen alussa harmitti tämä ratkaisu, ja sillä 356 eurolla — kumminkin mediaania halvemmin — tuotamme minusta laadukkaat palvelut, ja se tasausraja jäi nyt sinne 200 euroon. Siitä tietysti nyt sitten kärsitään, ja se rahoitus sitten vuonna 2025 rupeaa meidän osaltamme hiukan korjaantumaan. Mutta lähtökohta on hirmu, hirmu hankala meillä. Itsekin olen samaa mieltä, että näissä kriteereissä on nyt menty parempaan suuntaan. Tämä väestökerroin täällä on tämä ongelma, joka rankaisee monia alueita. Siihen kyllä jatkovalmistelussa on syytä nyt sitten tarttua kiinni.

No, sitten tämä palkkaharmonisointi: Luulen, että Siun sotea ei olisi perustettu, jos olisi tiedetty, että tämä jääpi kuntien hoteille. 60 miljoonaa on meillä vielä tehtävää ja kuntarahalla, ja se käytännössä tarkoittaa — arvio omistajaohjauksesta — että kuusi Pohjois-Karjalan kunnista joutuu välittömästi kriisimenettelyyn. Ja näin ei voi olla. Ihmettelen, että ne alueet, mitkä aiemmin perustettiin, eivät ole tästä barrikadeille porukalla lähteneet. Joku korjausliikehän tähän on tehtävä.

Meillä on harmonisointia tehty jo vuodesta 2019 lähtien, yli toistakymmentä miljoonaa, ja sitä ohjelmaa jatketaan. Mutta nyt, jos vielä tulee sitten kaiken kaikkiaan nelisenkymmentä miljoonaa todennäköisesti alijäämiä, jotka kunnat kattavat, siis 100 miljoonan potti tulee siinä vaiheessa, kun hyvinvointialueet aloittavat. Kunnat ovat kattaneet ja ovat ihan lainsäädännön mukaan valmiita kattamaan sen alijäämän, ei siinä mitään, ja siihen on varauduttukin. Mutta kun tulee tämä palkkaharmonisointi päälle, niin ei tämä kyllä näin voi mennä. Minusta tässä nyt sitten pitäisi tähän asiaan palata.

Se on oikeudenmukaisuuskysymys, että aloittaneet alueet hoitavat kuntarahalla ja todennäköisesti vuonna 2023 aloittavat alueet hoitavat sitten valtion rahalla sen palkkaharmonisoinnin. Näinhän se tapahtuu. Tässä asiassa ei ole mitään oikeudenmukaisuutta. Vähän harmittaa, kun tätä ei oteta kuuleviin korviin. Olen itsekin aika monen kanssa jutellut ja toivonut, että tässä nyt sitten edes jotain tehdään. Tiedän, että nyt sitten valtiovarainministeriölle on annettu tehtävä selvittää tämä kokonaisuus, paljonko tämä jo aloittaneitten

alueitten osalta on. Ymmärrän tämän taloudellisen hankaluuden ja tilanteen tässä vaiheessa, mutta ei tässä [Puhemies koputtaa] tämä talo voi jättää kuntia ja näitä maakuntia yksin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.16 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Seppo Eskeliselle erinomaisesta asian tarkasta kuvauksesta: tästä on Pohjois-Karjalan maakunnassa tulevalla hyvinvointialueella nimenomaan kysymys. Todellakin minä sain tietoa eräältä kuntajohtajalta, että olisi noin kolme kuntaa, jotka olisivat menossa konkurssiin. Jos se todella on kuusi kappaletta, niin eipä siinä paljon hymyilytä enää maakunnan kansanedustajaa.

Tästä on kyllä puhuttu. Olen omassa ryhmässäni omalta osaltani tästä asiasta kertonut aivan selvällä suomen kielellä, mihin tämä johtaa. Ministereitä on infottu, ja on annettu julkilausuma, on puhuttu julkisuudessa, on puhuttu eri tilaisuuksissa, vaan ei tunnu menevän perille. Onko viestini ollut epäselvä, vai onko ollut kuullunymmärtämisessä vaikeuksia? En tiedä, missä se vika on, eikä sitä tarvitse minun tietääkään. Mutta niin tai näin, syyllisiä ei tässä nyt tarvitse etsiä, sillä ei ole mitään merkitystä. Vain sillä on, arvoisa puhemies, merkitystä, että tämä virhe oikaistaan.

Maaseudun ihmisen, olkoon se maaseudun ihminen ilomantsilainen tai asukoon Pyhäselässä taikka Lieksassa taikka Kesälahdella, pitää olla tasan tarkkaan tasa-arvoisessa asemassa henkilöön nähden, joka asuu Vaasassa taikka suuressa kaupungissa Porissa, jota edustaja Huru ansiokkaasti täällä edustaa. Näiden kyseisten henkilöiden pitää olla terveyspalvelujen saannin suhteen suurin piirtein tasa-arvoisessa asemassa. Täydelliseen tasa-arvoonhan emme pääse, sen me tiedämme, mutta tavoitteen pitää valtiolla olla, että kaikkia asukkaita kohdellaan tasavertaisesti.

En tiedä, mihin valiokuntiin tämä menee lausunnolle, mutta toivon mukaan myös perustuslakivaliokuntaan, jossa voidaan lausua siitä, voidaanko joku maakunta heittää huonommalle osalle ja pahimmillaan aiheuttaa sen, että siellä moni, moni kunta menee nurin, taloudellisesti joutuu kriisikunnaksi, ja sen jälkeen tiedetään, että kyyti on kylmää. Sehän ei suinkaan ollut sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen lähtökohta, päinvastoin piti parantaa näitä olosuhteita, että nämä kunnat ja alue voisivat paremmin.

Toivon, että tähän tulee muutos. Ja kun olen kuullut nämä puheenvuorot, niin uskon siihen vakaasti, että näin tulee tapahtumaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

17.18 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Minuakin tämä Pohjois-Karjalan tilanne harmittaa — tosin siellä Essote-, Eksote-maakunnat ovat samassa tilanteessa. Siun sote siis lähti aikaisin liikenteeseen ja on tehnyt monia asioita etunenässä, ja näitä maakuntia, joilla on tämä sairaanhoitopiiripohjainen järjestelmä, rangaistaan tässä. [Petri Huru: Juuri näin!] Se on ihan selvä, että heille tulee tämä palkkaharmonisaatio. Se kaatuu näille kunnille, ja tämä on kyllä minun mielestäni väärin. Kyllä tähän pitäisi löytää sellainen ratkaisu, jossa näitä alueita, jotka ovat aiemmin aloittaneet, kohdeltaisiin samalla tavalla kuin kaikkia muitakin, ja siinä mielessä toivoisin kyllä, että tähän tulisi selkeästi hallitukselta sitten esitys.

No, jos se vähän lohduttaa, niin eivät siellä Ohtaansalmen sillan toisellakaan puolella kaikki asiat ihan kunnossa ole, vaan meillä sitten Pohjois-Savon puolella taas on ihmetelty

sitä, että tätä yliopistokerrointa ei saatu tässä yhteydessä tuotua esille. Tämähän oli asia, josta silloin, kun täällä talossa nämä lait hyväksyttiin, sanottiin, että kyllä yliopistorahoitus huomioidaan ja yliopistolliset sairaalat niissä sairaanhoitopiireissä, jotka nyt hyvinvointialueille siirtyvät — on aivan selvää, että siellä, missä on yliopistollinen sairaala, niin se opetus, se tutkimus, maksaa eri tavalla kuin sitten taas niissä sairaaloissa, joilla ei tätä statusta ja koulutusvelvollisuutta ole.

Nyt kuitenkaan ei ole saatu esitystä aikaseksi, ja minun käsittääkseni syy on siinä, että tämä yliopistollisten hyvinvointialueitten rahoitus olisi otettu muilta pois. Elikkä se olisi ollut tällaista nollasummapeliä, ja sen tähden kaikki muut hyvinvointialueet vastustivat tiukasti ja antoivat lausumat ministeriölle, että missään nimessä tätä ei voi tällä tavalla viedä eteenpäin, ja kun ei löytynyt ratkaisua eikä löytynyt lisärahoitusta, niin ei sitten annettu kenellekään rahoitusta.

Tässä on nyt yksi sellainen kohta, joka myöskin aivan ehdottomasti on saatava ratkaistua, elikkä näille hyvinvointialueille, joissa on yliopistollinen sairaala, on saatava tämä rahoitus näiltä osin. Esimerkiksi tuolla Pohjois-Savossa on laskettu, että se on noin kaksi prosenttia tuon hyvinvointialueen rahoituksesta, joka tarvittaisiin lisää. Tässä vain täytyy patistaa edelleen hallitusta, eli ei voi olla näin, että hyvinvointialueet asetellaan vastakkain niin tässä asiassa kuin myöskin sitten tässä palkkaharmonisaatioasiassa. Näille kaikille on löydyttävä rahoitus, koska me tarvitsemme yliopistollista koulutusta tulevaisuudessa ja tarvitsemme yliopistoja, joilla on mahdollisuus yliopistollisessa sairaalassa tehtäviin harjoitteluihin ja koulutukseen, ja me tarvitsemme myöskin sitten joka alueella tasaveroiset mahdollisuudet tämän palkkaharmonisaation suhteen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, ministeri Mikkonen.

Keskustelu

14.47 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lainsäädännön toimivuutta ja myös sen suhdetta yleislainsäädännön ja oikeuskäytännön kehitykseen on tarpeen aika ajoin tarkastella. Näin varmistetaan sääntelyn ajantasaisuus ja laatu sekä ehkäistään tulkintaongelmia. Tässä esityksessä tämä on juuri tavoitteena, eli esityk-

sen tavoitteena on tehdä vuoden 2003 kansalaisuuslakiin säädöshuoltoa. Esityksen taustalla on vuonna 2020 tehty esiselvitys ja siitä saatu lausuntopalaute.

Lakia ajantasaistetaan. Tarkoituksena on myös parantaa säännösten toimivuutta niin, että ne ovat selkeämmät lain kohteen ja lain soveltajan kannalta. Kansalaisuuden saamista tai menettämistä ei ole tarkoitus helpottaa tai vaikeuttaa, vaan kyseessä on säädöshuolto, jolla lakia selkeytetään.

Lapsen kansalaisuuden saamista suomalaiselta vanhemmalta tai adoptiovanhemmalta yksinkertaistetaan. Jatkossa lapsi saisi Suomen kansalaisuuden syntyessään aina suoraan lain nojalla vanhemmaltaan ja silloin, kun suomalainen adoptoi lapsen. Muutoksella lisättäisiin lasten yhdenvertaisuutta ja vähennettäisiin byrokratiaa ja kustannuksia.

Suomen kansalaisuuden saaminen hakemusmenettelyssä edellyttää Suomessa asumista, mutta asumisajan laskemista koskevat säännökset ovat monimutkaisia. Niitä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi niin, että säännökset ovat selkeämpiä sekä kansalaisuutta hakevalle että Maahanmuuttovirastolle, joka myöntää kansalaisuuden. Ehdotukset eivät vaikuttaisi vaaditun asumisajan pituuteen.

Kansalaisuuden saamisen hakemusmenettelyssä edellytetään kielitaitoa, eikä edellytettävän kielitaidon tasoa ehdoteta nostettavaksi tai alennettavaksi. Kielitaidon osoittamista koskevia säännöksiä täydennettäisiin niiden tutkintojen osalta, joilla kielitaidon voi osoittaa. Säännöstä kielitaitoedellytyksestä poikkeamisesta täsmennettäisiin vastaamaan paremmin vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta ja nykyistä kansalaisuuslain soveltamiskäytäntöä.

Kansalaisuuslain eräitä määritelmiä päivitettäisiin siten, että ne vastaavat kansainvälisissä sopimuksissa olevia määritelmiä. Lapsen määritelmää muutettaisiin niin, että alle 18-vuotias katsotaan kansalaisuuslaissakin aina lapseksi eikä siihen enää vaikuta alaikäisenä avioituminen. Kansalaisuudettomuuden määritelmää muutettaisiin niin, ettei enää tehdä jakoa tahtomattaan tai tahdostaan kansalaisuudettomiin. Jaottelulla ei käytännössä ole ollut merkitystä.

Lakiin ehdotetaan myös useita muita teknisluonteisempia muutoksia, jotka johtuvat muun muassa yleislainsäädännön muutoksista. Joiltain osin säännöksiä täsmennettäisiin ottaen huomioon korkeimman hallinto-oikeuden vakiintunut oikeuskäytäntö.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

14.50 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää omien sanojensa mukaan säädöshuollollisia muutoksia kansalaisuuslakiin. Kuitenkin tarkemmalla lukemisella lakimuutos lieventäisi kansalaisuuden saamisen kriteereitä kaikin merkityksellisin osin.

Vuonna 2020 kielteisiä kansalaisuuspäätöksiä tehtiin eniten sillä perusteella, että kielitaitoedellytys ei täyttynyt, ja toiseksi eniten sillä perusteella, että henkilöllisyyttä ei pidetty selvitettynä. Kolmanneksi yleisin syy kielteisille päätöksille oli se, että asumisaikaedellytys ei täyttynyt. Nyt näitä kaikkia ollaan helpottamassa. Tämä ei tule yllätyksenä lakiesityksestä, joka on vihreän sisäministeriön valmistelema. Sisäministeriö on koko tämän hallituskauden ajan keskittynyt nakertamaan lakeja joka kulmasta maahanmuuton ja ulkomaalaisten palveluiden eduksi, mutta suomalaisten vahingoksi. Oikeusvaltiossa lait on tehty suojaamaan kansalaisia. Kun lakia lievennetään tai tunnistettuja aukkoja ei tilkitä, myös kansalaisten turvallisuus vähenee.

Hallituksen nurinkurinen ajattelutapa tulee hyvin esille Maahanmuuttoviraston lausunnossa, jossa on kiinnitetty huomiota moneen epäjohdonmukaisuuteen. Ensimmäinen esimerkki on se, että kansalaistamiseen ei tarvita pysyvää oleskelulupaa, vaan määräaikainen lupa riittää. Hallitus on siis valmis myöntämään kansalaisuuden henkilölle, joka ei ole tullut maahamme tänne jäädäkseen. Toinen epäjohdonmukaisuus on, että tietyt rikokset estävät pysyvän oleskeluluvan saamisen, mutta eivät estä kansalaisuuden saamista. Ja vielä nostan esille sen, että esityksen mukainen asumisajan lievennys voi johtaa siihen, että katkonaisella lupahistorialla ulkomaalaisen on mahdollista saada Suomen kansalaisuus, mutta ei pysyvää oleskelulupaa. Miten on mahdollista, että kansalaisuuden saamiseksi on löysempiä ehtoja kuin pysyvän oleskeluluvan saamiseksi?

Arvoisa puhemies! Kun kansalaisuutta jaetaan kuin nallekarkkeja, siitä tulee nallekarkin arvoinen. Hallituksen esityksen yksi pöyristyttävimmistä kohdista on se, että Suomen kansalaisuus on mahdollista saada ilman selvitettyä henkilöllisyyttä. Vain kymmenen vuoden oleskeluaika Suomessa tuntemattomalla tai jopa väärällä henkilöllisyydellä riittää kansalaisuuden perusteeksi. Yhdistettynä siihen, että verisimmistäkään terroristiteoista tai sotarikoksista ei Suomessa saa syytteitä tai syytteet kumoutuvat oikeudessa näytön vaikean saatavuuden vuoksi, on vaarana, että Suomesta tulee terroristien turvasatama.

Perussuomalaiset haluavat pitää Suomen kansalaisuuden siinä korkeassa arvossa, joka sillä on ollut vielä viime aikoihin saakka. Suomi sijoittuu passivertailussa Pohjoismaiden parhaaksi ja koko maailman kolmanneksi. Tiedättekö, mikä passi on kaikkein arvostetuin eli millä pääsee matkustamaan vähimmillä ennakkoviisumeilla tai matkustusrajoituksilla? Se on Japanin passi. Japani on erittäin tarkka maahantulosta, kansalaisuuden saamisesta ja erityisesti turvapaikanhausta. Japani ei myöskään tunnusta kaksoiskansalaisuutta. Sitä vasten vertailun kehnoimmat passit löytyvät Lähi-idästä. Tilastokeskuksen tuoreen tilaston mukaan eniten Suomen kansalaisuuksia myönnettiin venäläisille ja seuraavina irakilaisille ja somalialaisille. Lähtömaat huomioon ottaen ilmiöstä on syytä olla huolissaan.

Perussuomalaisten mielestä kansalaisuuden tulee olla tunnustus onnistuneesta kotoutumisesta ja sitoutumisesta Suomeen ja suomalaisuuteen. Olemme esittäneet Suomen kansalaisuutta hakeville asumisajan kaksinkertaistamista kymmeneen vuoteen sekä toimeentulo- ja nuhteettomuusvaatimusta. Maailman halaaminen on lopetettava varsinkin nyt, kun näyttää siltä, että muu maailma on valmis potkaisemaan rautasaappaalla.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat esittäneet myös kaksoiskansalaisuuden ehdollistamista vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella. Jos toinen valtio ei tunnusta Suomen kansalaisuutta, on perusteetonta, mutta potentiaalisesti myös vaarallista, jos Suomi siitä huolimatta tunnustaa toisen valtion kansalaisuuden kaksoiskansalaisuuden kautta.

Hallitus tuntuu unohtavan sen, mitä varten he täällä ovat eli Suomen etua varten. Kansalaistamisen tulisi hyödyttää Suomea ja sen yhteiskuntaa eikä ainoastaan kansalaisuuden saavaa yksilöä. On suorastaan hämmentävää, miten näin yksinkertainen ajatus loistaa poissaolollaan hallituksen esityksessä. Tämä on kuitenkin arkipäivää, kun katsoo lähes minkä tahansa muun maan maahantulon, kotoutumisen ja kansalaistamisen käytäntöjä. Missään muualla sosiaalitukia ei lueta toimeentuloksi, rikollisuutta ei katsota läpi sormien tai kansalaisuuden saamisen ehtoihin ei ole niin paljon poikkeuksia kuin Suomessa.

Mitä täällä sopii odottaa hallitukselta seuraavaksi? Aiotteko seuraavaksi esittää, että kansalaisuuden saa R-kioskilta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

14.56 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kunnioitettu puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan lukuisia muutoksia kansalaisuuslakiin. Muutosehdotukset ovat osin säädöshuoltoa, mutta esitettyjen muutosten vaikutukset on kokonaisuudessaan syytä käydä asiaa käsittelevässä valiokunnassa tarkasti läpi. Emme halua luoda minkäänlaisia porsaanreikiä tai lievennyksiä kansalaisuuslainsäädäntöön, joka näiden sijaan kaipaisi kipeästi tiukennuksia. Hallituksen esityksen suurimmat ongelmat lienevätkin siitä puuttuvat, lainsäädäntöä tiukentavat kohdat.

Kansalaisuuslakimme on remontin tarpeessa. Pidämme suuressa arvossa maatamme Suomea, ja samaa tulisi voida sanoa myös Suomen kansalaisuudesta. Sen ei pidä olla saatavilla kenelle tahansa ja käden käänteessä — sellaiset asiat harvoin säilyttävät arvonsa. Kun jonkin asian saamiseksi pitää olla valmis sitoutumaan, sen saatuaan sitä taatusti osaa myös arvostaa.

Jos edellytykset muilta osin täyttyvät, ulkomaalainen saa Suomen kansalaisuuden vain viiden vuoden maassa asumisen jälkeen. Kansalaisuus on yksi elämän peruskivistä, mutta viisi vuotta on aivan liian lyhyt aika sen rakentamiseen. Pakolaisten osalta kansalaisuuden voi käydä hakemassa jo neljä vuotta maassa asuttuaan. Tuossa ajassa ei saa yliopistosta edes maisterin papereita käteen. Asumisaikavaatimuksen tulisi olla riittävän pitkä, jotta siitä ei sinnittelemällä selviä. Kun sopeutuminen on ainut vaihtoehto, varmistamme, ettei Suomeen synny uusia yhteiskunnan varassa tai sen varjoissa roikkuvia kansalaisryhmiä. Esimerkiksi Suomeen suuntautuvan siirtolaisaallon ei pitäisi vain muutaman vuoden kuluttua näkyä virkamiesten pöydillä kansalaisuushakemusten vyörynä.

Arvoisa puhemies! Rimaa pitäisikin asumisajan osalta korottaa selvästi nykyisestä viidestä vuodesta kymmeneen vuoteen. Moni luulee, että jos kansalaisuutta ei saa nopeasti, niin elämä on epäinhimillistä tai jopa joutuu poistumaan maasta. Todellisuudessa ehtojen täyttyessä työntekijöillä tai vaikkapa ulkomaalaisilla puolisoilla on pysyvä oleskelulupa, jonka kautta tulee käytännössä kaikki samat edut kuin kansalaisella kaikkia vaaleja koskevaa äänestysoikeutta lukuun ottamatta.

Jos sen riman sitten aikanaan ylittää ja kansalaisuuden saa, pitäisikö voida riekkua Suomen passi kaulassaan keikkuen vailla pelkoa sen menetyksestä? Vastaus on, että ei pitäisi. Tällä hetkellä vain vakavimmista valtion elintärkeitä etuja vastaan tehdyistä rikoksista voi seurata kansalaisuuden menetys. Esimerkiksi terroristeiltakaan ei kansalaisuutta oteta pois, ellei kyse ole tarpeeksi vakavasta terrorismirikoksesta. Jos ulkomailta Suomeen muuttanut syyllistyy minkäänlaiseen terrorismiin, pitäisi olla selvää, että tämä ei silloin ole yhteiskuntaamme sopeutunut. Asian ei pitäisi edes aiheuttaa erilaisia tulkintoja. Kaikilta terroristeilta pitäisi ottaa Suomen kansalaisuus pois riippumatta teon vakavuudesta. Suomalaisuuteen sopivaa terrorismin määrää ei ole olemassa.

Kun puhumme Suomen kansalaisuuden saamisesta, meidän pitäisi täällä puhua riittävästä kielitaidosta, riittävästä toimeentulosta ja riittävästä halusta sopeutua ja sitoutua suomalaiseen yhteiskuntaan. Meistä ei pitäisi puhua rajojemme ulkopuolella maana, jossa passi, sosiaalituet ja vaatimukset ovat löysässä. Kansalaisuuden helpon saamisen ei tule olla vetovoimatekijä, joka ohjaa siirtolaisvirtoja Suomeen. Korkealle asetetun riman pitäisi olla ohjaamassa kansalaisuuteen vain niitä, jotka ovat valmiita panostamaan sen ylittämiseen. Riman korkeus päätetään tässä salissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

15.00 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Kun 90-luvun alussa tasavallan presidentti presidentin esittelyssä myönsi ulkomaalaisille Suomen kansalaisuuden, niin hän aina totesi, että nämä kansalaisuudet myönnetään sillä edellytyksellä ja ehdolla, että asianomaiset henkilöt luopuvat aikaisemmasta kansalaisuudestaan. Se linja oli selkeä. Meillä ei hyväksytty kaksoiskansalaisuutta. Vasta 2000-luvun alussa Lipposen toinen hallitus — ymmärtääkseni silloin kansanedustaja Riitta Prustin ja muun muassa Kalervo Kummolan voimakkaasti ajamana — muutti lakia niin, että meillä alettiin myöntää kaksoiskansalaisuuksia. Nyt, kun olemme tässä turvallisuustilanteessa, joudumme myöntämään, että tuo oli virhe. Kaksoiskansalaisuuksista olisi pitänyt pidättäytyä ja noudattaa sitä vanhaa mallia, että kun Suomen kansalaisuuden saa, sitten vanhasta kansalaisuudesta samalla luopuu. Se olisi selkeää. Toki EU-aikana euro-, Eta-alueella on vaikutuksia, jotka joudutaan ottamaan huomioon, mutta ne eivät edellytä Suomen kansalaisuutta kuitenkaan.

Mielestäni toinen samanlainen paha virhe oli Lipposen hallituksen aikana vuosituhannen vaihteessa tämä kiinteistöjen myynnin salliminen ulkomaalaisille rajoituksitta. Molemmissa asioissa, niin kansalaisuudessa kuin kiinteistökaupoissa, olisi pitänyt panna ehdottomaksi ehdoksi ainakin se, että vastavuoroisuus toteutuu. Eli jos ulkomaalainen, tietyn maan kansalainen saa ostaa Suomesta kiinteistön tai saa Suomen kansalaisuuden, niin vastaavasti siinä maassa, josta on tulossa, pitäisi olla sama oikeus suomalaisilla.

Nyt kun tätä lakia käsitellään, niin ministeriltä kysyn: oletteko valmistelemassa kaksoiskansalaisuuden uudistamista myös niin, että Suomen kansalaisuuden arvo nousisi todella takaisin, niin kuin tuossa edustaja Mari Rantanen ja edustaja Tynkkynen hyvin perustellen esittivät? Suomen kansalaisuus on arvokas asia, ja itsenäisen maan rajoja ja näitä perusarvoja pitää kunnioittaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pelkonen.

15.03 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Nostaisin tästä hallituksen esityksestä nopeasti esiin yhden asian, jolla on tarkoitus auttaa lasten oikeuksien toteutumista, eli hallituksen esityksen mukaanhan Suomen kansalaisille syntyvien ja adoptoitavien lasten yhdenvertaisuus puoltaa sitä, että lapsi saa Suomen kansalaisuuden aina suoraan lain nojalla, jos joko hänen vanhemmallaan tai adoptiovanhemmallaan on Suomen kansalaisuus. Lasten oikeus kansalaisuuteen toteutuisi tämän esityksen mukaan siis suoraan lain nojalla eikä riippuisi siitä, tekeekö hänen huoltajansa hänen puolestaan kansalaisuusilmoituksen. Esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry on todennut omassa lausunnossaan, että lapsen oikeuksien näkökulmasta on tärkeää, ettei kansalaisuuden saamisessa tule yhtään viiveitä ja että adoptoitu lapsi pääsee tarvitsemansa tuen ja palveluiden piiriin mahdollisimman nopeasti. Ja on tärkeää toki, että lapsia aina itseään pyritään myös kuulemaan mahdollisuuksien mukaan heitä itseään koskevissa asioissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalmari.

15.04 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Nostaisin itse esille saman asian, minkä edustaja Kankaanniemi tuossa otti esille. Meillä on 35 000 kaksoiskansalaista Venäjän kanssa, ja jossain vaiheessa oli jo huomattavasti löysempääkin tänne tulla. Ja kun tiedän, että olette toiminut sisäministerinä tätä ennen, niin ihan haluaisin varmistaa sitä, että miten katsotte, onko tässä supo esimerkiksi ollut riittävästi ajan tasalla, ettei meidän tarvit-

sisi ajatella, että osa meidän kaksoiskansalaisista itse asiassa tekee myyräntyötä tälläkin hetkellä Suomelle tai toimii epäedullisesti. Ja jos ja kun näin todennäköisesti kuitenkin on, niin mitä tämän asian ratkaisemiseksi voisi tehdä?

Sinänsä mielestäni on ihan järkevää, että tätä kansalaisuuslakia vähän reivataan. Mitä tässä tulee esimerkiksi toimeentulon edellytyksiin, niin minulla on myös sitä kokemusta vaikkapa Kyyjärven kunnasta, jossa ihan tavalliset työssäkäyvät ihmiset eivät saaneet pienellä paikkakunnalla työskentelylupaa, vaikka saivat ihan normipalkkaa. Jos siellä oli mies töissä ja puoliso vaikkapa odotti vauvaa ja olisi ollut kyllä työelämään menossa, niin toimeentulo on niin pientä — vaikka se riittää ihan meikäläisille tavallisille ihmisillekin — että siellä oli vaan vaikea saada työskentelylupia sitten siltä puolelta.

Ja esimerkiksi toinen asia meillä on, jos miettii urheilijoita. Missä tahansa muussa maassa urheilijat edustavat omia asuinkansallisuuksiaan. Suomessa näin ei todellakaan pysty tekemään, koska meillä on aika tiukatkin kielitaito- ja muut vaatimukset. Toki nämä ovat aina sellaisia asioita — ettei olisi liikaa houkuttelevuutta tai näin — että näitten kanssa pitää olla järki kädessä, mutta on ihan hyvä, että näitä selkiytetään.

Mutta tähän kaksoiskansalaisuuteen mielellään jos saisi vastausta, niin olisin kiitollinen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Taee.

15.06 **Hussein al-Taee sd:** Arvoisa puhemies! Ystäväni Bilal, joka tuli tänne muistaakseni 2015, on Suomen kaksoiskansalainen. Hyvin lyhyessä ajassa hän oppi suomen kielen, työllistyi, meni naimisiin, ja nyt hänellä on kaksi lasta, ja hän on ollut veronmaksajana nyt kohta viisi vuotta — erittäin onnistunut kokeilu siitä, miten ihmistä kutsutaan olemaan osa suomalaisuutta ja yhteiskuntaa. Hän on siinä hienosti onnistunut perheineen, ja hänelle täältä terveiset.

Hyvin suuri osa heistä, joita minä itse tunnen, on sellaisia ihmisiä, jotka kokevat, että Suomi on maa, jota rakastaa ja jonka vuoksi on valmis myös kuolemaan siinä tapauksessa, että maa tarvitsee puolustusta. Ja hyvin moni on lähettänyt minulle viime aikoina viestiä, jossa hän on kertonut, että kun on tullut maahan yli 28-vuotiaana, niin miten vapaaehtoiseen maanpuolustukseen voisi osallistua ja miten voisi olla hyödyksi siinä tapauksessa, että Suomea uhkaisi jokin. Näille kaikille ihmisille täältä isosta salista paljon terveisiä ja kiitokset siitä, että he ovat näin isänmaallisia.

Ministeri, olisin kysynyt adoptiolasten puolesta: Meillä on Suomessa noin kolmisenkymmentätuhatta adoptoitua ihmistä — taisi muutama viime vuosi olla kuitenkin sellainen vuosi covidinkin takia, ettei hirveästi adoptiolapsia tullut, mutta kuitenkin heitä on kymmenissätuhansissa. Näillä ihmisillä, näillä adoptiolapsina Suomeen tulleilla henkilöillä, ei ole perustuslaillista oikeutta asettua ehdolle presidenttikisaan. Heillä ei ole oikeutta olla Suomen presidentti, ja tämä estetään näiltä adoptiolapsilta. Meillä on Suomen eduskunnassakin ollut sellaisia esimerkkejä: ihmiset ovat tulleet adoption kautta Suomeen ja ovat kansanedustajia. Mitä me sanomme näille noin 30 000 lapselle, nuorelle ja aikuiselle, joilla ei ole perustuslaillista mahdollisuutta edustaa tätä maata siinä suurimmassa virassa? Ovatko he eriarvoisessa asemassa, ja voimmeko me myöntää heille sen samanarvoisuuden, kuten heille kansalaisuuslain mukaan kuuluu?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

15.09 **Jari Kinnunen kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja al-Taee otti hyviä esimerkkejä tuossa, että meillä on onnistuneita kotouttamisia täällä hyvin paljon, mutta itselläni on kyllä lukuisasti sellaisia esimerkkejä, että ihmiset ovat olleet täällä 25 vuotta eivätkä puhu edelleenkään suomen kieltä ja sitten lapset toimivat tulkkina.

Onko meillä hyvä kansalaisuuslaki tulossa? No, täytyy sanoa, että ei ole. Tässä edeltäjät ovat jo puhuneet aika hyvin siitä, mitä epäjohdonmukaisuuksia tässä on, mutta pistää silmään muun muassa se, että alle 18-vuotiaan henkilön osalta lähtökohtana olisi se, että lasten henkilöllisyyttä ei pidettäisi epäselvänä, jos vanhemmat olisivat antaneet näiden henkilöllisyydestä ristiriitaisia tietoja. Jos vanhemmat eivät tiedä, mitkä ovat lapsen oikeat tiedot, niin onko silloin tämän lapsen henkilöllisyys selvä?

Esimerkkinä mainitsen: Muutama vuosi sitten tänne tuli noin sata — 102, 103 — romanialaista, joilla oli paljon lapsia mukana. Siihen aikaan vielä poliisi teki käännyttämiset, ja saatiin heidät sitten uskomaan, että tänne ei voi jäädä väärillä henkilötiedoilla, tänne ei voi jäädä väärillä dokumenteilla, ja sitten, että heidän täytyy poistua. He menivät tuonne Venäjän suuntaan, mutta kas kummaa, siellä venäläiset olivatkin tarkkana. Siellä oli pieniä lapsia mukana, joista täällä viranomainen oli katsonut, että ne olivat vanhempien ilmoituksen mukaan heidän lapsiansa, mutta venäläiset totesivat, että eivätpä olekaan vaan tässä saattaa olla ihmiskaupasta kysymys, ja palauttivat tänne meidän puolelle.

Elikkä tämä pykälähän nyt mahdollistaa juuri sen, tai tämä tulkinta, että me voidaan hyväksyä ihmiskauppaa. Kun äiti kertoo toiset tiedot, isä kertoo toiset tiedot eikä ole mitään papereita, niin mistä tämä lapsi on oikeasti kotoisin ja mistä hän on peräsin? Kyllä nyt jonkinnäköinen tolkku pitäisi olla tässä hommassa.

Sitten tämä, että saa tietyn oleskeluajan jälkeen automaattisesti kansalaisuuden: Nyt syödään pois selkeästi tämä, että jos on ollut täällä väärillä henkilötiedoilla, niin ei haittaa. Sinä saat sen kansalaisuuden, kun olet täällä asunut tietyn ajan. No tätähän käyttivät aikanaan natsi-Saksan julmurit, jotka menivät tuonne Etelä-Amerikkaan. He elivät siellä kaikessa rauhassa ja sitten saivat sieltä kansalaisuuden ja eri henkilöllisyyden, eikä kukaan oikeasti tiennyt, keitä he olivat, ja osa ehkä tiesi, mutta nämä maksettiin hiljaiseksi. Tähänkö ollaan menossa?

Ja sitten: Täällä asumisaikana ei ole velvollisuutta selvittää henkilöllisyyttänsä. Hyvänen aika sentään, menkää minne tahansa maailmassa, ja jos te ette selvitä omaa henkilöllisyyttänne silloin, kun te viranomaisen kanssa asioitte, niin saattaapahan olla, että koppi heilahtaa.

Tämä on järkyttävä uudistus.

Puhemies Matti Vanhanen: Ennen ministerin puheenvuoroa käytettävissä olevan ajan puitteissa myönnän vielä yhden puheenvuoron. — Edustaja Rantanen.

15.12 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kinnunen käytti erinomaisen puheenvuoron ja nosti esiin näitä käytännön ongelmia, joita tämä esitys aiheuttaa. Nostan täältä vielä yhden yksityiskohdan, joka liittyy kielitaitoedellytykseen.

Tämänhetkisessä laissahan tästä edellytyksestä on voitu tietyin osin poiketa silloin, kun kyse on ollut luku- ja kirjoitustaidottomasta, sekä 65-vuotiaan tai sitä vanhemman hakijan osalta, jolle on myönnetty oleskelulupa humanitäärisellä perusteella. Tällöin hän on voinut kansalaistamishakemuksessansa osoittaa kielitaitoansa siten, että suomen tai ruotsin kielen opettaja on antanut todistuksen.

No, nyt tässä uudessa esityksessä esitetään toki samaa poikkeusta, mutta siten, että jommankumman kielen tai ymmärtämisen alkeista voisi todistuksen antaa myös muu kuin hakijaa opettanut opettaja. Tämä touhuhan on täysin päätöntä. Tässähän käytännössä katsoen löytyy taas jälleen kerran yksi kohta, jolla tätä niin kutsuttua maahanmuuttoklusteria ja -bisnestä ylläpidetään, jos meille alkaakin tulemaan paikkoja, joista saa näitä todistuksia siitä, että on olevinansa jollakin kurssilla. Se kurssihan voi olla missä hyvänsä. Se voi olla jonkun järjestön piirissä, jollaisista varmasti osa riemumielin tällaisia todistuksia maassamme kirjoittaa.

Kysyisinkin nyt ministeri Mikkoselta tämän keskustelun perusteella, kun täällä on nimenomaan nostettu esiin nämä ongelmakohdat: voitteko ystävällisesti kertoa, miten ihmeessä te olette päätynyt esittämään tällaista esitystä eduskunnalle?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen, kolme minuuttia.

15.14 **Sisäministeri Krista Mikkonen:** Arvoisa puhemies! Todellakin tässä lakiesityksessä täsmennetään ja selkeytetään nykyistä kansalaisuuslakia. Tässä ei tehdä minkäänlaisia kiristyksiä tai lievennyksiä nykyiseen lainsäädäntöön, vaan selkeytetään asioita ja esimerkiksi myös toimitaan nykyisen oikeuskäytännön mukaisesti. Hämmentyneenä kuuntelin sitä, että joissain puheenvuoroissa annetaan oikeastaan ymmärtää, että Suomen kansalaisuuksia jotenkin kepein perustein annettaisiin. Se ei suinkaan ole totta. Meidän kansalaisuuslakimme on EU:n keskitasoa, monin paikoin, esimerkiksi kielitaidon osalta, paljon tiukempi kuin monen muun EU-maan.

Suomen kansalaisuuden voi saada suomalaiselta vanhemmalta syntymän perusteella tai adoptoinnin yhteydessä. Tätä halutaan tässä nyt selkeyttää ja tasa-arvoistaa adoptiolasten ja syntyneiden lasten osalta ja myös siinä, että jos on suomalainen isä, ei tarvitse erikseen lähteä hakemaan, jos vanhemmat eivät ole avioliitossa, vaan se tulee automaattisesti. Sitten sen voi saada hakemusmenettelyllä tai ilmoitusmenettelyllä, jos on entinen Suomen kansalainen ja sen kansalaisuuden menettänyt.

Suomen kansalaisuuden saamiseksi todellakin hakemusmenettelyssä edellytetään kaikkia näitä ehtoja: Suomessa asumista viiden vuoden ajan, suomen tai ruotsin kielen taitoa, nuhteettomuutta — eli sitä, ettei hakija ole syyllistynyt rikoksiin — sitä, että hakija ei ole olennaisesti laiminlyönyt elatusvelvollisuuttaan tai julkisoikeudellista maksuvelvoitettaan, ja sitä, että hakija pystyy luotettavasti selvittämään, miten saa toimeentulonsa. Lisäksi henkilöä ei kansallisteta, jos on perusteltua syytä epäillä, että kansalaistaminen vaarantaa valtion turvallisuutta ja yleistä järjestystä, jos kansalaisuuden saamisen pääasiallisena tarkoituksena on hyödyntää Suomen kansalaisuuteen liittyvää etuutta ilman tarkoitusta asettua asumaan Suomeen tai jos kansalaistaminen muusta painavasta syystä hakijan tilanteen kokonaisvaltaisen tarkastelun perusteella on vastoin valtion etua.

Eli kyllä meidän kansalaisuuslaissa nimenomaan katsotaan myös Suomen etua ja huolehditaan siitä, että Suomen kansalaisuus ei ole mitenkään helposti saatavissa, mutta totta kai ne ihmiset, jotka täyttävät kriteerit — ovat asuneet täällä, on kielitaitoa — voivat Suomen kansalaisuuden saada.

Sitten tässä keskustelussa tuli myös esille tämä kaksoiskansalaisuusasia, ja tästähän on viime aikoina nyt jonkin verran käyty keskustelua — liittyen ehkä nyt ennen kaikkea kaksoiskansalaisiin, joilla on Venäjän ja Suomen kansalaisuus — ja esitetään, että tästä voi muodostua jonkinlaista turvallisuusuhkaa. Minusta on hyvä, että tätä keskustelua käydään.

Meidän täytyy tässä ajassa tietysti varmistaa se, että me pystymme erilaiset turvallisuusriskit minimoimaan, mutta on hyvä huomioida, että mahdolliset turvallisuusriskit tai lojaliteettiongelmat eivät välttämättä liity siihen, minkä maan kansalainen henkilö on. Sen takia meillä on esimerkiksi nyt lainsäädännöllä varmistettu se, että Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilasvirkoihin voidaan nimittää vain sellaisia henkilöitä, joilla ei ole sellaisen toisen valtion kansalaisuutta tai muuta turvallisuusselvityslaissa tarkoitettua ulkomaan sidonnaisuutta, joka voisi vaarantaa valtion turvallisuutta tai yleistä turvallisuutta.

Kaikissa muissakin sellaisissa viroissa, missä voidaan ajatella, että on jonkunlaista turvallisuusriskiä, turvallisuusselvitykset ovat se tapa varmistaa, että voimme olla vakuuttuneita siitä, että näihin virkoihin tai toimiin nimitetään semmoisia ihmisiä, joihin ei sisälly minkäänlaista turvallisuusriskiä. Suoranaisesti ei välttämättä ole kyse siitä, onko ihminen kaksoiskansalainen vai ei, vaan nimenomaan tämän turvallisuusselvityksen perusteella meidän täytyy varmistaa ihan kaikkien ihmisten turvallisuus [Puhemies koputtaa] silloin, kun nimitetään sellaisiin virkoihin, joissa jonkunlaista riskiä voisi olla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 70/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Harakka.

Keskustelu

15.19 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka:** Arvoisa puhemies, hyvät edustajat! Ensin taksisääntely ja nyt ajokorttilaki — molemmissa on kysymys välttämättömistä uudistuksista. Edellisen osalta siis kysymys oli luottamuksen palauttamisesta taksiin, ja näiden ajonkorttilain muutosten tarkoituksena on edistää erityisesti nuorten liikenneturvallisuutta.

Vuonna 2018 tehdyn lakiuudistuksen myötä B-luokan ajokortin hankkineiden 17-vuotiaiden määrä on kasvanut merkittävästi, kun poikkeusluvan ehtoja helpotettiin ja vaatimus ”vain erityisistä syistä” poistettiin. Vaikutusarvioissa on havaittu, että nuorten liikenneturvallisuuteen liittyy huolenaiheita, joihin haluamme puuttua.

Liikenneturvallisuuden edistämiseksi esitetään muutoksia kuljettajakoulutukseen ja rajoituksia henkilöauton ajo-oikeuteen silloin kun kuljettaja on 17-vuotias:

Kuljettajakoulutukseen sisältyvän, kaikkia ajokortin hankkijoita koskevan riskientunnistuskoulutuksen määrää ehdotetaan nostettavaksi kahdeksasta kymmeneen tuntiin, ja liukkaan ajon harjoittelu ehdotetaan suoritettavaksi ensisijaisesti ajoharjoitteluradalla.

Uuden kuljettajan ajokieltoon määräämiseen liittyvä koulutus, jonka on havaittu ehkäisevän erittäin tehokkaasti uusia ajokieltorikkomuksia, ulotettaisiin ehdotuksessa koskemaan myös mopon, kevyen nelipyörän ja traktoreiden kuljettajia sekä poliisin väliaikaiseen ajokieltoon määräämiä kuljettajia.

Rajoitukset, joita ehdotetaan 17-vuotiaiden henkilöautonkuljettajien ajo-oikeuteen, ovat kielto ajaa yöaikaan, eli puolenyön ja aamuviiden välisenä aikana, ja kielto kuljettaa useampaa kuin yhtä matkustajaa. Rajoitusten noudattamisen valvontaa tukemaan 17-vuotiaille kuljettajille esitetään velvoitetta merkitä kuljettamansa auto alaikäisen kuljettajan tunnuksella. Nämä ehdotetut rajoitukset ja velvoite koskisivat myös niitä 17-vuotiaita kuljettajia, jotka ovat saaneet B-luokan ajo-oikeuden ennen lain voimaantuloa.

Hallituksen esitysluonnoksesta pidettiin loppusyksystä lausuntokierros, ja luonnoksesta annettiin 80 lausuntoa. Lausunnon antaneet olivat samaa mieltä tarpeesta edistää nuorten liikenneturvallisuutta. Luonnoksessa olleita rajoitusehdotuksia pidettiin oikeasuuntaisina mutta ei riittävinä. Lausuntokierroksen jälkeen esitysluonnosta täsmennettiin rajoitusten osalta, ja näistä muutoksista järjestettiin vielä uusi kuulemistilaisuus tammikuussa.

Lisäksi ehdotetaan, että Liikenne- ja viestintäviraston poikkeuslupamenettelystä luovuttaisiin. Jatkossa 17-vuotias nuori voisi hankkia ajokortin huoltajansa suostumuksella ilman viranomaisen uskaltaisinko sanoa näennäistä tarveharkintaa. Myös ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa opiskelevien poikkeuslupamenettelystä ehdotetaan luovuttavan. Tällä tavoin esitys tukee nuorten mahdollisuutta itsenäiseen liikkumiseen, kun joka tapauksessa 90—95 prosenttia hakemuksista on tähänkin asti hyväksytty.

Esityksessä ehdotetaan myös, että kuljettajantutkinnon teoriakokeessa havaitusta vilpistä säädettäisiin seuraamus. Tällä muutoksella arvioidaan olevan liikenneturvallisuuden kannalta myönteinen vaikutus.

Samassa yhteydessä lakiin ehdotetaan joitakin lainsäädäntöä selkeyttäviä muutoksia myöskin liittyen ajokorttien vaihtamiseen.

Hyvät edustajakollegat! Ajokorttilakiin esitettyjen muutosten arvioidaan parantavan erityisesti nuorten kuljettajien liikenneturvallisuutta, ja toki myös kaikkien tienkäyttäjien liikenneturvallisuutta. Muutoksilla joustavoitetaan ajokortin hankintaa ja viranomaistoimintaa ja tuetaan nuorten mahdollisuutta itsenäiseen liikkumiseen. Vapauden mukana tulee aina myös vastuu.

Arvoisa puhemies! Toivon hallituksen esitykselle myönteistä vastaanottoa eduskunnassa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Könttä.

15.23 **Joonas Könttä kesk:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ministerin pyyntöön vastataan. Tämä lakiesitys on kokonaisuutena hyvä ja kannatettava, ja tästä paistaa ehkä se tärkein osa-alue, mikä ylipäätään liikenteeseen liittyy, siis liikenneturvallisuus. Se on kaiken a ja o.

Suomella on kunnianhimoinen tavoite, että meillä ei olisi yhtään liikennekuolemia, ja minun mielestäni se on semmoinen tavoite, jota tämän salin ja suomalaisten poliitikkojen ja päättäjien on syytä tavoitella tosissaan. Tässä lakiesityksessä muun muassa lisätään koulutusta, kuten ministeri totesi, ja esimerkiksi ajoratojen osalta tässä on löydetty järkevä kompromissi niin, että ajorataopetus on aina se ensisijainen keino. Mutta ymmärrän, että tässä maassa on myös hyvin pitkiä välimatkoja ja joissain tapauksissa se ei aina ole mah-

dollista, mutta pääsääntöisesti ajorataopetus on kyllä järkevää: pystytään hyvin ohjaamaan ja opettamaan muun muassa liukkaalla toimimista.

Mitä tulee sitten myös maassa oleviin pitkiin etäisyyksiin, erityisesti maaseudulla, niin kyllä saavutettavuuden kannalta on tärkeää, että jo 17-vuotiaat pystyvät turvallisilla autoilla liikkumaan, käymään harrastuksissa. Ja kun autoissa on tämä tunnus ja kun on lisätty muun muassa tämä kokeissa oleva vilpistä aidosti rankaiseminen, niin nämä ovat erittäin hyviä uudistuksia. Kiitos siitä hallitukselle ja ministerille.

Kysyn kuitenkin ministeriltä: Tässä on tämä yhden matkustajan rajoite. En nyt suoralta kädeltä sitä tyrmää, mutta esimerkiksi maaseudulla tilanteessa, jossa samalla, kun nuori menee lukioon, sisko ja pikkuveli voisivat olla myös kyydissä yhtenäiskouluun, se on vähän hankala. Tai kun mennään illalla harrastuksiin ja 17-vuotias isoveli tai 17-vuotias isosisko menee jääkiekkoharrastukseen, niin voisi samalla sitten pikkuveljen ja pikkusiskon, viedä kerhoon — tai mitä ikinä heillä onkaan, vaikkapa Keskustanuorten kokoukseen. Tässä on tämänkaltainen dilemma. Ministeri, voitaisiinkohan tätä pohtia esimerkiksi seurannan aikana, että jos on niin, että tämä yhden matkustajan sääntö on ehkä hieman liian tiukka, niin tätä voitaisiin seurata?

Tuossa luin palautteita lausuntokierrokselta, ja tämä yöaikarajoitepohdinta on myös hankala. Mutta kyllä nuo palautteet ovat aika selviä, olen itsekin valmis siihen menemään, ja tuo kellonaikarajoite on kuitenkin sen kaltainen, että vaikka hyvin usein nuorilla esimerkiksi ne jääurheiluvuorot ovat silloin lepakkovuoroja — niin kuin tuolla puhutaan — niin uskoisin, että kuitenkin kotiin ajoissa tuohon pääsee.

Tässä ehkä se olennainen kysymys: kun kokonaisuus on hyvä ja kannatettava, niin kysyn ministeriltä, seurataanhan tämän toteutumista ja käytännön vaikutuksia. Ja kenties sitten pohditaan tulevaisuudessa tätä yhden matkustajan dilemmaa, jotta koko perheessä kaikki ne pikkusiskot ja -veljet pääsevät myös sinne Keskustanuorten kokoukseen sitten isoveljen tai -siskon kyydissä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

15.26 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Ajokorttilain uudistaminen on perusteltua. 17-vuotiaat ansaitsevat ajo-oikeuden, ja tähän on paljon hyviä käytännöllisiä perusteita, joita edustaja Könttä äsken luetteli, ja joita en käy toistamaan.

Mielestäni on hyvin harkittua, ettei ajo-oikeus olisi voimassa yöaikaan puolenyön ja aamuviiden välillä. On surullisia tapauksia, en tiedä minkä ikäisillä nuorilla, mutta joissa hyvin helposti aamuyöstä on tapahtunut näitä kolareita.

Samalla on kiinnitettävä erityistä huomiota kaiken kaikkiaan liikenneturvallisuuteen, joten on hyvä, että ajokortin suorittajalta vaadittavan turvallisuuspainotteisen riskientunnistamiskoulutuksen laajuutta ja vaatimuksia lisätään.

17-vuotiaiden ulottaminen ajo-oikeuden piiriin ilman nykyisen kaltaista poikkeuslupamenettelyä vähentää byrokratiaa ja parantaa liikenneturvallisuutta. Mopoautojen ja skoottereiden käyttötarve pienenee. Näiden liikennevälineiden turvallisuustaso on keskimäärin selkeästi henkilöautoa matalampi. [Joonas Könttä: Juuri näin!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

15.28 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Ajokorttilakiin esitetään useita muutoksia. Osa on toivottuja, osan vaikutuksia pitää tarkkailla. Muutokset koskevat erityisesti niitä 16- ja 17-vuotiaita kuljettajalupauksia, jotka ovat juuri saamassa tai ovat juuri saaneet ajokortin.

Jatkossa 17-vuotiaan ei tarvitsisi enää kortin saamiseksi hakea viranomaisten poikkeuslupaa, vaan huoltajan suostumus riittäisi. Kun vilkaisee Traficomin sivustoja, en usko, että sen enempää viranomaiset kuin korttia hakevat nuoretkaan jäisivät vanhaa systeemiä kaipaamaan. Tällä hetkellä jonossa kerrotaan olevan 4 900 poikkeuslupahakemusta, ja käsittelyssä ovat helmikuun alussa saapuneet hakemukset. Kun turhat hidasteet jäävät pois, nuorten kortin saaminen helpottuu ja liikkumismahdollisuudet paranevat.

Nuorille valitettavasti sattuu muita enemmän onnettomuuksia, joten on löydettävä sopiva tasapaino turvallisuuden ja liikkumismahdollisuuksien välillä. Liikenneturvallisuuden parantamiseksi esitetään, että 17-vuotiaat voisivat ajaa aamuviidestä aina keskiyöhön saakka. Kellonajat on määritelty onnettomuuksien vähentämiseksi, joten muutoksen tekemisen jälkeen pitää seurata tarkasti, onko kellonaika perusteltu. Jos käykin niin, että osa ei tätä noudata, on pohdittava muita keinoja onnettomuuksien vähentämiseksi. Kaikkia nuoria koskeva rajoitus on reilu vain silloin, jos sitä laajasti noudatetaan. Jos ei, voimme päätyä tilanteeseen, jossa onnettomuudet eivät riittävästi vähene mutta tunnolliset nuoret kuskit kärsivät tästä rajoituksesta.

Arvoisa puhemies! Liikenneturvallisuuden parantamiseksi esitetään myös, että 17-vuotias kuski saisi kuljettaa vain yhtä matkustajaa. Tähän pätee sama kuin kellonaikoihinkin: tämänkin toteutumista on jälkikäteen seurattava. Jos muutoksella ei ole mitään muuta vaikutusta kuin se, että joku muu perheestä ajaa kauppareissut ja treenikavereita ei pysty ottamaan kyytiin, kun itse lähtee urheilemaan, tavoite jää vajaaksi — tarkoituksenahan kun pitäisi olla puuttua siihen, että juuri kortin saanut 17-vuotias nakitetaan keskellä yötä känniporukan kuskiksi, kun onnettomuusriskit ovat tapissa.

Kun liikenteessä ollaan, riskejä väistämättä on edessä, mutta ne pitää osata väistää. Riskien tunnistamiseen ehdotetaan lisäopetusta, ja mikä vielä tärkeämpää, liukkaalla ajamisen pitäisi jatkossa tapahtua lähtökohtaisesti ajoharjoitteluradalla. Simulaattorit ovat hyvä lisä mutta eivät korvaa tosielämää.

Näillä kaikilla lakimuutoksilla tavoitellaan nuorten liikkumismahdollisuuksien ja -turvallisuuden lisäämistä. Jos jompikumpi jää näillä muutoksilla saavuttamatta, on lakeja säätävien yritettävä uudelleen. Tässä hommassa se onneksi on mahdollista.

Kiitoksia, ministeri, hyvästä esityksestä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kymäläinen.

15.31 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tämän esityksen taustalla on viime kaudella tehty ajokorttilain uudistus, jonka säätämisen yhteydessä edellytettiin, että muutosten vaikutuksia seurataan muun muassa liikenneturvallisuuden näkökulmasta, ja siihen tässä nyt pyritään vastaamaan. — Kysyn, onko tämä varsinainen puheenvuoro? On ilmeisemminkin. Hyvä, sitten käytän enemmän aikaa tässä.

Tässä kiitän ministeriä tästä lain esittelystä. Tässä on edellisissä puheenvuoroissa jo tuotu esiin näitä poikkeuksia, kun avataan oikeuksia automaattisesti kaikille 17-vuotiaille, ja samaan aikaan tähän myöskin säädetään velvollisuuksia, ja ne ovat juuri tuo yöaikaan eli puolestayöstä aamuviiteen autolla ajaminen sekä sitten tämä rajoitus, kuinka monta henki-

löä saa kyydissä olla, ja sitten tämä merkki, joka edellytetään 17-vuotiailta. Se tietyllä tavalla osaltaan myös helpottaa poliisin valvontaa, kun tämä merkki on. Jos näyttää, että auto on täynnä väkeä, niin se näkyy jo tuolla liikenteessä.

Itse jotenkin tämän lain kohdalla poikkeuksellisen ristiriitaisin tunnelmin otan tätä lakia vastaan ja samanaikaisesti ymmärrän tämän liikenneturvallisuuden tärkeyden ja myöskin meidän aikuisten velvollisuuden ja päätöksentekijöiden velvollisuuden huolehtia siitä, että lainsäädäntömme suojaa niin nuoria kuin muita liikenteessä kulkevia, mutta toisaalta olen kuullut myös vahvasti nuorten ääntä. Meillä kun täällä eduskunnassa oli Nuorten parlamentti, niin liikenne- ja viestintävaliokunta kokousti nuorten kanssa, ja aiheena oli juuri tämä ajokorttilaki. Tuolloin lupasin nuorille, että tuon ministerille tietoon heidän keskeisimmät ajatuksensa tästä lain tulkinnasta, ja sen vuoksi tässä nyt esille tuon.

Eli nuoret ihmettelivät tai toivat tässä keskustelussa esiin sitä, eikö nykylainsäädännössä pyritä siihen, että vähennetään sääntelyä — he näkivät, että tämä lisää sääntelyä — sekä he miettivät, että tämä sotii ilmastotavoitteita vastaan ja olisi hyvä, että kouluun voisi mennä useampi samassa kyydissä, tai harrastuksiin. He toivat myöskin esiin nämä korkeat polttoainekustannukset, jollaisia ne tällä hetkellä ovat, ja sen taloudellisen puolen. Kieltämättä ymmärrän sen, että he toivat esiin myös sen, ajavatko he sitten tämän puolenyön ja viiden välillä mopoautoilla vai tuleeko siihen jonkunnäköistä säädöstä sitten tämän asian kohdalla.

Tosiaan tämä liikenneturvallisuus on tärkeää, ja on erittäin hyvä, että tässä laissa tuodaan esiin se, että tätä riskientunnistamiskoulutusta kehitetään, liukkaanajon opetusta lisätään ja niin poispäin, koska jokainen liikennekuolema tai vakava loukkaantuminen on liikaa. Tuossa alussa jo viittasin tähän liikenneturvallisuusstrategiaan, joka tässä eduskunnassa on hyväksytty, ja siihen tavoitteeseen, että pääsemme tähän nollavisioon. Totta kai se on niin, että se edellyttää myöskin toimenpiteitä, itsestään se ei tapahdu. Tässä taustalla ovat myöskin liikenneturvallisuuden kannalta toimivat tahot, kuten muun muassa poliisi tai itse Liikenneturva.

Todellakin otamme tämän esityksen liikenne- ja viestintävaliokunnassa johdonmukaiseen käsittelyyn ja asiallisesti tämän käymme läpi ja hyvin huolellisesti. Vielä tähän loppuun haluan täsmentää, että suurin osa nuoristammehan luonnollisesti on erittäin vastuullisia ja turvallisia kuljettajia. Harmi, että kaikessa lainsäädännössä joudumme yleensä menemään sen heikoimman lenkin kautta eli pyrkimään huolehtimaan siitä, että riskialtteimmat ovat ikään kuin jonkunnäköisten rajoitusten piirissä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

15.36 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on lähetekeskustelussa hallituksen esitys ajokorttilain muuttamisesta. Pidän ajatusta esityksen taustalla hyvänä, mutta siinä on pieniä ongelmakohtia, ja toivoisin, että esittämiäni huomioita pohdittaisiin aidosti valiokuntakäsittelyssä.

Edustaja Tynkkynen nostikin jo esille tämän rajoituksen, että saa olla yksi matkustaja kyydissä. Hän käytti esimerkkinä treenikavereita harrastuksiin, ja edustaja Könttä taisi puhua, että tovereita keskustan kokoukseen. [Joonas Könttä: Ei ole tovereita keskustassa!] Nämä sinänsä ovat ihan hyviä huomioita, ja tuolla maaseudulla, kun on pitkiä välimatkoja, se on ihan tärkeä asia.

Mutta nyt toivotaan, että ministeri laittaa korvat kuunteluasentoon ja samoin valiokunnan puheenjohtaja. Minulle soitti — minä en ollut tähän koko esitykseen kiinnittänyt mitään huomiota — hyvä ystäväni, joka on näkövammainen, hänen vaimonsa on näkövammainen, ja heidän elämänsä on ollut erittäin paljon helpottumassa nyt, kun heidän jälkikasvunsa on täyttämässä 17 vuotta. Ja ymmärrätte varmaan, minkälainen tilanne siellä nyt tulee, eli jos kyytiin ei saa ottaa kuin yhden, niin silloin ei pysty menemään isän ja äidin kanssa mihinkään, vaan sinne mennään ensin isän kanssa ja sitten äidin kanssa ja ajellaan edestakaisin. Eli ehkä tähän olisi hyvä ottaa jonkinlainen perheenjäsenpykälä tai joku muu tai tämmöinen, joka vammaisia tai näkövammaisia ihmisiä suosisi.

Oikeastansa edellytän ja luotan teihin, että te osaatte tämän asian hoitaa paremmin kuin ehkä minä, mutta ongelma on nyt nostettu esille. Se on täällä puhtaaksikirjoitettuna näin: ”Ihmettelen erityisesti alaikäisen esitettyä oikeutta kuljettaa vain yhtä matkustajaa. Tämä loisi kummallisia tilanteita perheiden sisällä, jos kuljetettavana olisivat vaikka molemmat vanhemmat, joilla on jonkin vamman tai muun esteen takia tilanne, että heillä ei olisi mahdollisuutta ajamiseen. Pitäisikö ihan tosissaan äiti ja isä hakea vaikkapa mummolaan mentäessä erikseen vain siksi, että sääntö-Suomi ei anna oikeutta kuljettaa kuin vain yhtä matkustajaa? Aivan turhaa rahan ja luonnon kuluttamista, ja päästöjäkin syntyy ylimääräisiä.”

Nostan pari muuta asiaa, mitä täällä on vielä esityksessänne. Esityksen mukaan kuljettajaopetusta täydennettäisiin lisäämällä ajokortin suorittajalta vaadittavan turvallisuuspainotteisen riskientunnistamiskoulutuksen laajuutta ja vaatimuksia. Liukkaalla ajamisen ajoopetus tulisi suorittaa pääsääntöisesti ajoharjoitteluradalla. Lisäksi uuden kuljettajan ajokieltoon määräämiseen liittyvä koulutus ulotettaisiin koskemaan nykyisen moottoripyörän ja henkilöauton ajo-oikeuksien lisäksi mopon, kevyen nelipyörän ja traktorin ajo-oikeuksia sekä poliisin väliaikaiseen ajokieltoon määräämiä kuljettajia.

Edellä mainitun ohella lakiin lisättäisiin säännökset seuraamuksesta kuljettajantutkinnon teoriakokeessa vilppiin syyllistyneille. Liikenne- ja viestintävirasto asettaisi vilppiin syyllistyneelle kokeen suorittajalle ja tulkille kuuden kuukauden mittaisen kiellon osallistua teoriakokeeseen tai toimia siinä tulkkina. Nämä osat uudistuksessa ovat sinänsä lähtökohtaisesti ymmärrettäviä. Ydinongelmat on kuitenkin rakennettu holtittoman maahanmuuttopolitiikan saralla. Mielestäni kuusi kuukautta on sopiva rangaistus kokeen suorittajalle, mutta tulkille sopisi paremminkin kuusi vuotta.

Arvoisat kollegat, hallituksen esityksen mukaan 17-vuotias voisi huoltajan suostumuksella saada B-luokan rajoitetun ajo-oikeuden, joka ei olisi voimassa kello 00—05. B-luokan rajoitettu ajo-oikeus oikeuttaisi kuljettamaan vain yhtä matkustajaa. Rajoitukset olisivat voimassa siihen asti, kun kuljettaja täyttää 18 vuotta. Liikenne- ja viestintäviraston poikkeuslupamenettelystä, jossa 17-vuotiaalle voidaan kokonaisharkinnan perusteella myöntää poikkeuslupa henkilöauton kuljettamiseen oikeuttavan ajokortin suorittamista varten, luovuttaisiin. Mediassa olleiden tietojen mukaan liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka esittää uudistuksessa, että 17-vuotiaiden osalta nykyisestä lupamenettelystä luovuttaisiin tarpeettomana, koska 90—95 prosenttia hakijoista saa lain perusteella luvan. Mutta, arvoisat edustajat, eikö kuitenkin tällainen lupamenettely ole aika hyvä väline hallita sitä tilannetta? Se on varmasti jo itsessään toiminut pidäkkeenä ongelmatapausten osalta, ja uudistuksen myötä mahdollisuuden valitettavasti saisivat nekin, joilla ei ole ehkä todellista tarvetta ajokortille, tai käytännössähän se johtaisi siihen, että kaikki hakevat korttia 17-vuotiaana. Ehkä ne ovat olleet todellisia kortin tarpeessa olevia, jotka ovat hakeneet, ja heistä on hyväksytty 90—95 prosenttia.

Sitten näistä yöllisistä aikarajoista: Niissäkin saattaa tulla semmoinen hankaluus, että jos huomataan, että kello lähestyy jotain tiettyä aikarajaa, niin sitten ajetaan kovalla vauhdilla sinne kotipihaan, että ei rikottaisi tätä yöllä ajamisen lakia. Tämä on vähän sama asia kuin rekkakuskeilla, eli nopeus saattaa kasvaa tietyissä tapauksissa vaaralliseksi, jos liukkaalla pitää ehtiä kotiin ennen kuin työaika tulee täyteen.

Eikö maassamme ole jo riittävästi kaikenlaisia ohjeita ja säännöksiä, joita joutuu erilaisista oppaista ja viranomaispäätöksistä aina tarkistamaan? Kuinkahan kansalainen pysyy kärryillä näissä muutoksissa? Mutta erityisesti siihen asiaan näkövammaisten tai vammaisten osalta toivon, että pureudutte kunnolla. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Harakka, kolme minuuttia.

15.44 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia näistä monista kiitoksista, joita tämä ajokorttilain uudistusesitys on saanut. — Monesti kun puhutaan suunnitelmista ja strategioista, ne ovat aika paperinmakuisia. Nyt tässä on käytännön esimerkki siitä, miten maaliskuussa hyväksyttyä, 103 eri toimenpidettä sisältävää liikenneturvallisuusstrategiaa pannaan aidosti käytäntöön. Tässä on siihen tärkeä työkalu.

Olemme erityisen herkästi kuulleet poliisin ja Liikenneturvan asiantuntijoita, ja Liikenneturvan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen jo käyttikin tässä puheenvuoron.

Paljon on herännyt kysymyksiä juuri näistä rajoitteista:

Oikeastaan siinäkin pohdinnan aiheena ovat olleet ne 76 henkilövahinkoihin johtanutta onnettomuutta, jossa 17-vuotias kuljettaja on ollut mukana, viime vuoden ennakkotietoihin nojaten. Se on liikaa, jokainen on liikaa. Se tyypillinen onnettomuus on juuri se, millaisesta uutisoitiin pääsiäisenä Uudellamaalla: öiseen aikaan 17-vuotias kuljettaja törmäsi vastaan tulevaan autoon, menehtyi itse, kyydissä olleet loukkaantuivat. Silloin on aika ilmiselvää, että sekä tämä yöaikainen rajoite, joka lähestulkoon kaikissa tapauksissa ei estä harrastuksia, opintoja ja työntekoa, että sitten tämä kuljetettavien määrän rajoittaminen ovat tässä avainasemassa.

Tämä yhden lisäkuljetettavan rajoite on herättänyt paljon kysymyksiä: Kyllä lähtökohta tässä koko poikkeuslupa-ajattelussa on ollut, että sen yhden nuoren omaa yksilöllistä tarvetta työhön, harrastukseen ja opintoihin liikkumiseen on haluttu tukea, eikä sitä, että hänen pitäisi toisia kuljettaa tai että toisilla on kuljetettavuuden tarve. Kyllä lähtökohta on se, että tämä kaikkein kokemattomin kuljettaja ei ole vastuussa toisten kuljettamisesta, puhumattakaan sitten siitä, että hän on kavereiden kuljetusvastaava.

Edustaja Tynkkyselle toteaisin siitä, noudatetaanko näitä rajoitteita: Kyllä nämä sanktiot ovat ihan merkittäviä, eli siitä yöaikaisesta ajamisesta tai sitten ylimääräisistä kuljetettavista tulee kuitenkin sakkoa ja ajokieltoa, ja myöskin sen merkin puuttumisesta liikennevirhemaksu. Tarkoitus on, että näitä rajoitteita noudatetaan. Mutta on ehkä hyvä myöskin muistaa se yksi peruskysymys, että nämä rajoitukset ovat voimassa vain vuoden ja sitten 18 vuotta täytettyään on ihan täysivaltainen kuljettaja, eli ei nyt ole mikään ihan rajaton tämä hetki, jolloin halutaan katsoa tarkemmin tätä tilannetta.

Edustaja Mäenpää nosti hyvin tärkeän asian esille. On ilman muuta olennaista, että tähän kokonaisuuteen liittyy sellaisia poikkeamia, esimerkiksi vammaisuuden perusteella, jotka voidaan ottaa huomioon. Uskon, että jokin menettely sille, että näitä rajoitteita voidaan erityisolosuhteissa lieventää, täytyy tietenkin tällaisessa kuviossa olla mukana.

Mutta sitten sanoitte näistä poikkeuslupien ikään kuin pullonkauloista, mikä oli vähän ristiriidassa edustaja Tynkkysen sanoman kanssa, ja kyllä se näin on ollut, että meillä on poikkeuslupien määrä tämän uuden lainsäädännön myötä kasvanut erittäin voimakkaasti, voisi sanoa melkein räjähtänyt, ja oikeastaan mikään virkahenkilömäärä ei riitä käsittelemään huolellisesti näitä hakemuksia, varsinkaan juuri tätä liikenneturvallisuutta ajatellen, jolloin silloin on kyllä järkevämpää lähteä siitä nuorten toiveesta, että turhaa sääntelyä ei olisi, eli että huoltajan suostumus tarvittaisiin. Mutta voi käydä niinkin, että nämä esitetyt rajoitukset tekevät vähemmän houkuttelevan tästä ajoluvasta. Mene tiedä.

Ihan loppuun toteaisin vielä tästä seurannasta, että ilman muuta on selvää, että liikenne- ja viestintäministeriö ja Traficom seuraavat tämän hallituksen esityksen ja eduskunnan päätöksen seurauksia, ja joka tapauksessa on tarkoitus, ihan niin kuin tätäkin esitystä valmisteltaessa, tehdä huolellinen tutkimus siitä, mihin tämä on johtanut, noin kolmen vuoden kuluttua. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.49.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.22.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

17.22 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan nyt käsittelyssä on ajokorttilain muuttaminen, hallituksen esitys siihen. Täällä todetaan, että tavoitteena on edistää nuorten kuljettajien liikenneturvallisuutta. No, muutamia, herra puhemies, kokonaisuuksia tähän liittyen.

Ensinnäkin liukkaan kelin ajoharjoittelu, joka on asia, josta olemme keskustelleet tässäkin salissa hyvin paljon viimeisten vuosien aikana, sillä tämä nykyinen tilanne on johtanut siihen, että kun käytännössä tätä pakollista liukkaan kelin harjoittelua ei ole ollut enää laissa, tilanne on johtanut siihen, että eri puolilla Suomea näitä ajoharjoitteluratoja on siis suljettu aika isokin määrä. Tein itse tästä myös kirjallisen kysymyksen puolitoista vuotta sitten ministerille. Ja nyt pidän kyllä erittäin tarpeellisena ja hyvänä, että nyt tässä lainmuutoksessa esitetään, että pääsääntönä tämän liukkaan ajamisen ajo-opetuksen osalta olisi se, että se tulisi suorittaa ajoharjoitteluradalla. Uskon, että tämä muutos itse asiassa on aika tarpeellinen ja todennäköisesti myös nauttii aika laajaa luottamusta ja kannatusta tässä salissa siltä osin, että voimme varmistaa sen, että eri puolilla Suomea nämä radat pystyvät jatkamaan toimintaansa, jotka ovat kuitenkin olennainen osa tämän laadukkaan ajoharjoitteluopetuksen järjestämistä.

Herra puhemies! Sitten kun tullaan itse tähän pihviin, elikkä siihen, miten tulisi suhtautua tähän 17-vuotiaiden ajolupakokonaisuuteen, niin katselin tuossa hallituksen esityksen sisältöä, jossa todettiin, miten suuria nämä hakemusmäärät ovat olleet nyt, kun tämä poik-

keuslupahakemuskäytäntö on ollut päällä: vuonna 2018 noin 2 500, mutta 2019 jo 14 500. Ja näistä kuitenkin yli 90 prosenttia käytännössä viranomainen on siis hyväksynyt, joten käytännössä kyse ei ole enää siitä, että pienelle osalle nuorista tämä lupa myönnettäisiin, vaan tosiasiassa kyse on siitä, että lähtökohtaisesti lupa tulee, kun vain sitä ymmärtää hakea. Kyllä kieltämättä tuntuu aika raskaalta tämä nykyinen käytäntö, enkä usko, että tämä on myöskään kovin fiksua veronmaksajien rahankäyttöä siltä osin, vaan että se pitäisi miettiä siltä osin tarkemmin. Näin ollen näkisin, että kun kuitenkin eri puolilla Suomea nuorilla on näitä tarpeita hyvin paljon, on perusteita sille, miksi myös 17-vuotiaana jo B-auton rattiin voisi päästä.

Mutta se olennainen kysymys, mihin toivon, että valiokunta keskittyy, on se, miten voidaan varmistaa se, että jokainen nuori saa todella ne riittävät taidot ja kyvyt siellä liikenteessä liikkumiseen. Tämä on minusta kysymys, mistä olemme liian vähän keskustelleet — vaatiiko tämä ajo-opetuksen määrän lisäämistä vai vaatiiko tämä muita toimenpiteitä, [Puhemies koputtaa] että siihen tavoitteeseen päästään, joka on kuitenkin, herra puhemies, tämän itse nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen se keskeinen tavoite.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

17.25 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä nuorten kuljettajien liikenneturvallisuutta pyritään parantamaan isossa kokonaiskuvassa. Tämä on mielestäni hyvä ja kannatettava asia, siitä kiitos.

Hyvää on myös se, että ajokoulutuksessa lisätään riskien tunnistamiseen liittyvää koulutusta. Niin ikään nuorten kuljettajien ajoaikarajoitus yöaikaan koskee nyt kaikkia viikonpäiviä eikä vain viikonloppua. Tämäkin mielestäni voidaan nähdä hyvänä uudistuksena pitkässä juoksussa, kun ollaan avoimia ja rehellisiä itsellemme. Tosiasia kuitenkin on, että tilastojen valossa hyvin usein nuorten kohdalla korostuvat yöllä tapahtuneet tieltä suistumiset ja muut kolarit. Mutta, kuten todettua, esitys on yksi askel parempaan — etenkin nuorisolle maaseudulla, missä kulkuetäisyydet ovat pitkät ja missä tarvitaan autoa liikkumiseen.

Arvoisa herra puhemies! Pidän henkilökohtaisesti erinomaisena uudistuksena myös sitä muutosta, jossa esityksen mukaan kuljettajatutkinnon teoriakokeessa vilppiin syyllistynyt saa puolen vuoden kiellon osallistua kokeeseen uudelleen. Ehkäpä vielä parempana uudistuksen pidän tässä sitä, että sama kielto koskee myös kokeessa mahdollisesti vilppiin syyllistynyttä tulkkia, jolle tulee samaten puolen vuoden kielto tulkata teoriakokeissa. Ehdottoman hyvä näin, koska juuri tässä on ollut isoja ongelmia viimeisten lähivuosien aikana.

Arvoisa herra puhemies! Tähän loppuun haluan vielä todeta senkin, että nyt hallituksen tulisi myös reagoida polttoainehintoihin ja alentaa niitä. Tähän riittää siis yksinkertainen poliittinen toimi. Täten nuoret kuljettajat saavat alle entistä enemmän tärkeitä ajotaitoja kartuttavia ajokilometrejä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, poissa. Edustaja Werning, poissa. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.26 **Seppo Eskelinen sd:** Arvoisa puheenjohtaja! Edellinen ajo-opetuksen uudistushan tehtiin ministeri Bernerin johdolla, ja silloin kyllä mentiin niin sanotusti metsään. [Petri Huru: Metsään!] Ajo-opetus puolitettiin, ja teoriaopetuksesta kolme neljäsosaa otettiin

pois. Kahden vuoden sisään tuplaantui nuorten kuskien liikennevahinkomäärä. Ei voi tietysti suoraan sitä verrata. Silloinhan tehtiin tämä 17-vuotiaitten ensimmäinen poikkeuslupamenettely, ja sehän oli alussa poikkeuslupa — se oli 1 400, 1 500 tai 1 800 — ja nytten se ennuste tälle vuodelle on jo 20 000, eli se ei ole enää poikkeuslupamenettely. Ymmärrän viranomaisten taholta, että aika vaikeahan tämmöistä massaa on käsitellä.

Sinänsä tämä uudistus on minusta oikeansuuntainen ja tässä on ihan oikeita toimenpiteitä, kun erityisesti teoriapuolelle riskien tunnistamiseen panostetaan ja ajo-opetukseen panostetaan ja sitten tämä liukkaan kelin ajo-opetus nyt sitten tulee lisää. Mutta kyllä aika vähäiset ovat periaatteessa ne pakolliset tunnit, jos ei sitten lisäajotunteja ota. Kolmen tytön ajokorttitouhua olen katsonut, ja kyllä siinä aika paljon on joutunut tunteja ostamaan lisää, että sen kortin saa yleensä. Eli kyllä tätä pohdiskelua nyt tuolla valiokunnassa joutuu vielä tekemään.

Mitä tulee näihin liukkaan kelin ajoratoihin, tällähän pelastetaan näitä erityisesti kuntien omistamia osakeyhtiöitä, jotka olivat tosi vaikeuksissa, kun ajo-opetus siellä radoilla loppui. Minusta se on tarpeellinen, ja samalla sitten pystytään näitä... Itse katsoin sitä verkostoa, ja siellä on jonkun verran mennyt niitä läpi, siellä on se 80 kilometrin raja, ja aika hyvin se nyt näytti kattavan joka tapauksessa sitä, niin että vielä näitä nyt sen verran on ympäri Suomea. Pääosin kyllä ja melkein kaikilta osin pitäisi liukkaan kelin ajo-opetus siellä radoilla pitää.

No sitten näihin rajoitteisiin: Tuossa aiemmassa keskustelussahan nousi esille tämä harva-alueitten ongelma, ja minä ymmärrän nuorten kuskien osalta tuon yksi plus yksi, eli yksi kyydissä, mutta kyllä se aiheuttaa monessa perheessä ongelmia, ja lukioon ajetaan kolmella neljällä autolla peräkkäin, kun ei pysty kuin sen kaverin ottamaan. Kun onnettomuustilastoja katsoo, niin myös pidän perusteltuna tätä yöajon rajoittamista ja nuorten kuskien tunnistamista.

Hyvään suuntaan tässä mennään, [Puhemies koputtaa] mutta erityisesti nyt tämä ajo-opetuksen määrä vieläkin arveluttaa, [Puhemies: Kiitoksia!] kun edellisen kerran vähän hinta edellä tehtiin sitä ratkaisua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pitko poissa, edustaja Kilpi poissa. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

17.30 **Petri Huru ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys ajokorttilain muutokseksi ja näiden nuorten ajajien erilaisten rajoitteiden tekemiseksi on kyllä perusteltu. Kuten ministeri Harakka sanoi, jokainen onnettomuus on liikaa. Itse pitkän palomiesurani aikana olen nähnyt aivan liikaa onnettomuuksia nuorten kuskien kohdalla, ja tätä samaa viestiä tulee edelleen kollegoilta, että nuorten kuskien osuus on kasvanut. Kuten edustaja Eskelinenkin sanoi, tämän aiemman uudistuksen myötä nuorten kuskien osuus on onnettomuuksissa kasvanut, ja on ihan hyvä, että katsotaan, mitkä ovat niitä keinoja, joilla niitä voidaan välttää. Esimerkiksi yöajokielto on hyvä siihen suuntaan.

Täällä puhuttiin aiemmin myös näistä rajoituksista, haittaavatko ne nuorten itsenäistä liikkumista, mutta näkisin, että kaikennäköisiä erityisehtoja voidaan ottaa huomioon poikkeusluvan myöntämisten yhteydessä: onko tarve mennä harrastukseen milloin, liittyykö työntekoon jotain poikkeamia näistä tai onko perheenjäsenten kuskaamisissa tarpeita. Tai kuten edustaja Mäenpää nosti esiin tämän näkövammaisten tapauksen, että kun nuori saa

kortin ja voi sitten kolme henkeä liikkua eli koko perhe, niin nämä voitaneen huomioida kyllä siellä luvan myöntämisessä mahdollisina erityisehtoina.

Koen kuitenkin tärkeäksi tämän, että pystytään välttämään näitä nuorten onnettomuuksia. Se on erittäin tärkeä asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä poissa, edustaja Asell poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.32 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä ajokorttilain muutos, joka koskee 17 vuotta täyttäneiden oikeutta saada ajokortti haltuunsa ja päästä ajamaan tuonne maantielle, on sinänsä perusteltu, koska kyllä pakkohan meidän on se tunnustaa, että nykyiset nuoret osaavat näitä koneita käyttää, kun ovat niin pienestä asti eri tavoin tehneet.

Ja mikä pitää heidän tietenkin oppia ja saada se vaikka autokoulun aikana ja ennen kaikkea kotona sinne nuoren ihmisen mieleen juurrutettua, on se, että kun ottaa auton ratista kiinni ja lähtee ajamaan luvallista ajoa, niin silloin hän ottaa valtavan vastuun, ei vain itsestään vaan myös muista tielläliikkujista ja sitten niistä henkilöistä, joita hän ehkä kyytiin ottaa. Tämä kun saadaan juurrutettua niille ihmisille mieleen ja sitten se, että tällainen terve poikkeus toki pitää olla rajoitettukin, kun nyt on esityksessä, että puolen yön jälkeen on se viiden tunnin aika, jolloin ei saa olla liikkeellä ja sitten se matkustajarajoite. Valiokunta varmaan miettii ne kaikki esityksen tarpeelliset, mahdolliset täsmennykset ja kuulee asiantuntijoita. Pidän lakiesitystä hyvänä ja korostan, että pitkien välimatkojen Suomessa on paljon nuoria, jotka asuvat tuolla sellaisella alueella, missä ei ole yleisiä julkisia kulkuneuvoja, ei ole busseja, ei ole ratikoita, ei ole junia, vaan on se auto, isän tai äidin auto, jolla ehkä pääsisi kaverin luona käymään tai vaikka lentopalloharjoituksissa tai jossakin soittamassa vaikka kitaraa kurssilla — se on äärimmäisen tärkeää hänelle.

Tervehdin esitystä suurella ilolla ja toivon, että se saa valiokunnassa, erikoisvaliokunnassa, hyvän käsittelyn ja muut valiokunnat antakoot sille hyvät lausunnot.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen poissa. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

17.34 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä ajokorttilain muutoksessa on paljon hyviä ja kannatettavia kohtia. Ensinnäkin tästä poikkeuslupamenettelystä luopuminen on tietenkin se tärkein, ja katson, että varmasti omat vanhemmat kyllä tuntevat lapsensa parhaiten ja pystyvät tätä asiaa arvioimaan, mutta on tärkeää, että tässä myöskin on selkeästi näitä muutoksia, joissa katsotaan, että tätä rajoitettua ajo-oikeutta ei voisi käyttää yöaikaan eli puolenyön ja kello viiden välisenä aikana. Silloin kun meillä nämä poikkeusluvat ovat olleet voimassa, niin nimenomaisestihan nämä kolaritilanteet ja valitettavasti myöskin hengenmenetykset ovat liittyneet juuri yöaikana tehtyyn ajeluun ja erityisesti niihin tilanteisiin, joissa sitten tämä nuori kuljettaja on ollut tämmöisen porukan kuskina, ja monta kertaa niissä on ollut huonoa liikennekäyttäytymistä, joskus jopa päihtyneenä ajamista ja muuta vastaavaa. Siinä mielessä on tietysti tärkeää, että juuri näihin kohtiin nyt pyritään tällä uudistuksella puuttumaan.

Itsekin olen puntaroinut tuota kohtaa, jossa sanotaan, että on ainoastaan mahdollisuus yhteen matkustajaan kuljettajan lisäksi. Tämä voi haja-asutusalueilla asuvien nuorten kohdalla olla kyllä hankala tilanne, vaikka tuossa ministeri aitiossa puolusteli sitä sillä, että täs-

sä nimenomaisesti pyritään auttamaan niitä nuoria itseänsä, jotka tarvitsevat omiin tarpeisiinsa, eikä sitä, että tästä nuoresta kokemattomasta kuljettajasta tulisi muitten kuljettaja. Tämäkin on ymmärrettävä näkökohta, mutta toivon, että valiokunnassa erityisesti tätä asiaa nyt mietittäisiin vielä huolellisesti ja huomioitaisiin se, millä tavalla meillä tänä päivänä maaseudulla julkinen liikenne toimii — elikkä suomeksi sanottuna ei millään tavalla — ja siinä mielessä se oma auto, niin että on mahdollisuus sieltä sitten mennä esimerkiksi vaikkapa harrastuksiin tai lähteä sinne toisen asteen koulutukseen, on todella tärkeä.

Sitten vielä ehkä sananen tästä koulutuksesta, sen sisällöstä. Sinne lisätään nyt sitten tätä riskientunnistamiskoulutusta, ja se on äärimmäisen tärkeää — liian paljon siitä ajo-opetuksesta vietiin pois tässä edellisessä uudistuksessa — ja myöskin se, että pääsääntöisesti tulisi ajoharjoitteluradalla tämä liukkaan kelin harjoittelu suorittaa, erittäin tärkeää. Ymmärsin niin, että tässähän ovat tulleet näitten ajoratojen kohdalla ihan omaisuudensuojakysymykset ja elinkeinon harjoittamisen vapauden kysymyksetkin vastaan, eli siinä mielessä tämä palaaminen nyt tähän entiseen on hyvä. Siellä tämä 80 kilometrin raja olisi sitten sellainen, että jos tuo ajoharjoittelurata sijaitsee kauempana, niin on tietysti ymmärrettävää, että sitten mennään simulaatioharjoittelun kautta.

Toivottavasti valiokunta [Puhemies koputtaa] kuulee tässä ja tekee viisaita päätöksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

17.37 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Välitän myös pöytäkirjaan merkittäväksi kiitokset liikenne- ja viestintäministeri Harakalle siitä, että on tuonut tämän esityksen tänne.

Nyt tämän esityksen nojallahan nuori voi hankkia ajokortin 17-vuotiaana huoltajan suostumuksella, ja pidän tätä käytäntöä hyvänä. On osoittautunut, että tämä poikkeuslupamenettely on lähestulkoon merkityksetön: nämä nuorethan, jotka ovat hakeneet poikkeusluvalla ajolupaa, ovat sen lähestulkoon kaikki saaneet.

Oikeastaan yhdyn edustaja Essayah'n sanoihin myös tästä harjoittelusta: on todella hyvä että tässä nyt otetaan vähän takapakkia ja tulee tämän liukkaan kelin harjoittelu. Itse olisin tietenkin, pohjoisesta kun tulen, toivonut myös pimeän kelin harjoittelua — meillä on melkein puoli vuotta kaamosaikaa tuolla pohjoisessa, ja sekin olisi tarpeen. Mutta ihmettelin kyllä syvästi, kun oma poikani on nyt 16-vuotias, ja sai tämmöisen traktorin, mönkijän, niin hänellä oli vain kuusi teoriatuntia siihen, eikä yhtään harjoittelua. Ja siellä hän pyörii nyt liikenteessä muitten ajoneuvojen seassa. Ihmettelin, onko tämmöinen menettely edes ylipäänsä mahdollista. Mutta näin se vain nykyisin on, että pelkästään teoriatunneilla sinne liikenteen sekaan. Oikeastaan olin kyllä aika huolestunut asiasta.

Mutta sitten myös valiokunnalle pohdittavaksi: En pidä kuljetettavien määrän rajoittamista kyllä hyvänä. Tässä oli televisiossa jonkun nuoren haastattelu, ja hän sanoi, että no, onhan se nyt vähän hankalaa, että ensin pitää hakea toinen kaveri, ja sitten heti kohta perään toinen. Tämä ilmasto ei kyllä tykkää siitä, ja myöskään näillä polttoaineen hinnoilla se ei kyllä halvaksi tule. Toivon kyllä, että harkittaisiin vielä valiokunnassa, onko tämä todella tarpeen. Juuri nimenomaisesti, jos on useampia sisaruksia, joita on sitten harrastuksiin vietävä, tässä tulee sitten vaikeutensa.

Tuo on varmaan turvallisuussyistä tärkeä pointti, että puolenyön ja aamuviiden välillä ajo on kielletty, mutta tietenkin meidän on hankala patistella sitä 17-vuotiasta kotiin kah-

deltatoista auton ratista. Tämänkin osalta, kun tosiaan julkista liikennettä ei ole, välimatkat ovat pitkät ja öisin ei yleensäkään ole paljon liikennettä — siellähän on hiljaista teiden päällä — miettisin myös tätä, onko tämä ihan tarpeellinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.40 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä kiinnitti aivan oikeisiin asioihin huomiota. Kyllä näissä autokouluissa tämä pimeäajon taito — sitähän me pohjoisempana asuvat ihmiset joudumme tuolla syksyllä aika tiiviisti harjoittelemaan, kun se pimeys tulee aika aikaisin ja noita katuvaloja siellä harvemmin näkee.

Mutta todellakin se asennekasvatus on tässä se kaikkein tärkein, että sen nuoren päähän saadaan juurrutettua jo kotona se, että auto on vain kulkuväline ja pitää ottaa se vastuu, kun rattiin tarttuu, että sekä itsen että mukana kulkevien matkustajien ja sitten muiden liikenteessä liikkujien on turvallista edetä, mennä sinne, minne haluavat mennä, ja tulla turvallisesti kotiin takaisin. Tämä on se tärkein.

Valitettavasti nyt, kun olen työmatkoja joutunut ajamaan, niin olen nähnyt tuolla tien päällä iltaisin varsinkin sellaista liikennekäyttäytymistä... Kun auto ohittaa hurjaa vauhtia, niin ei pysty sanomaan, minkä ikäinen kuljettaja siinä oli, mutta kyllä, arvoisa puhemies, voin sanoa kyllä, että ihan rauhallista tielläliikkujaa suorastaan hirvitti se meno, että semmoisia ylinopeuksia ajetaan. Toivon mukaan henkilöt, jotka sellaiseen syyllistyvät, pysähtyisivät miettimään, minkälaisen valtavan riskin he ottavat.

Mutta tämä nuorten ajokorttihomma on hyvä asia, ja erikoisvaliokunta miettiköön sitten nämä tarkat yksityiskohdat, joissa on tämä matkustajien määrän rajoitus. Onko se oikeudenmukainen, se jääköön valiokunnan harkinnan varaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Huru, olkaa hyvä.

17.41 **Petri Huru ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä totean edustaja Ojala-Niemelälle, kun puhuitte juuri näistä rajoitteista: Näen itse siis tärkeäksi myös tämän, että nuoret pääsevät itsenäisesti liikkumaan, ja varmasti valiokunnassa tästä tulemmekin keskustelemaan rajoitteisiin liittyen, että ehkä se nuppiluku siellä autossa ei aina ole se paras mahdollinen. Kun sanotaan, että joukossa tyhmyys tiivistyy, niin olen sen omassa palomiehen työssäni liian monta kertaa nähnyt, että näin on käynyt. Suurin osa nuorista on vastuullisia ja ajaa hyvin ja näin, mutta nämä ovat varmaan niitä asioita, mihin valiokunnassa paneudumme: onko syytä olla henkilörajoitteita, ja voiko niistä olla jotain poikkeamia vaikkapa lupaa myönnettäessä — jos siihen voidaan merkitä erilaisia keinoja välttää rajoitteita — että voiko olla enempi ihmisiä kyydissä tai voiko ajaa myöhempään? Nämä ovat näitä asioita.

Ei ole helppo pähkinä ratkaistavaksi, mutta itse koen tärkeimmäksi sen, miten pystymme välttämään nuorten onnettomuuksia. Kuten tässä aikaisemmin sanoin ja ministerikin sen totesi: jokainen onnettomuus on liikaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijän eläkelain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 30/2022 vp
Valiokunnan mietintö StVM 6/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Juuso.

Keskustelu

15.49 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää työntekijän eläkelain ja siihen liittyvien lakien muuttamista asiakashyvityksen laskemisen sekä vanhuuseläkevastuiden joustamisen mahdollistamisen osalta. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää sinänsä perusteltuna esityksen tavoitteita siitä, että työeläkevakuutusyhtiöt pyrkivät järjestämään toimintansa mahdollisimman tehokkaasti, hoitokustannukset sekä asiakashyvitykset ovat selkeitä ja läpinäkyviä eikä yhtiöiden tarvitse heikossa sijoitusmarkkinatilanteessa tehdä pitkän aikavälin sijoitustuottojen tavoittelun kannalta epäoptimaalisia sijoituspäätöksiä vakavaraisuutensa säilyttämiseksi. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jakaa kuitenkin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa ilmenneet huolet EU-oikeudellisen arvioinnin puutteellisuudesta sekä siitä, vastaavatko esityksessä esitetyt toimenpiteet sen perusteeksi esitettyihin tavoitteisiin. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää tärkeänä, että tehtäessä uudistuksia työeläkejärjestelmään varmistutaan siitä, että suomalaisen työeläkejärjestelmän EU-oikeudellisen aseman pysyvyys varmistetaan.

Kuten Finanssivalvonta kuulemisissa on tuonut esiin, pelkkä nimellinen tai periaatteellinen kilpailun lisääntyminen ei riitä muutoksen perusteeksi vaan muutoksesta tulisi koitua myös tosiasiallisia tehokkuushyötyjä järjestelmän kokonaisuuden tasolla arvioituna. Lisäksi muutokseen liittyvät riskit on arvioitava perusteellisesti ja tuotava läpinäkyvästi päätöksenteon pohjaksi, jotta voidaan varmistaa, että työeläkejärjestelmä säilyy jatkossakin EU:n kilpailulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella. Tarkastelun kannalta oleellista on, että esitetyt muutokset lisäisivät koko työeläkejärjestelmän tehokkuutta eivätkä pelkästään kilpailua ja siirtoliikettä yhtiöiden välillä. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo Kilpailu- ja kuluttajaviraston sekä Finanssivalvonnan asiantuntijalausuntoihin perustuen, ettei esitys tältä osin sisällä riittävää riskiarviota.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä yhtyy myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemykseen siitä, ettei esityksessä tai myöskään kuulemisissa ole käynyt ilmi, miksi ehdotetun kaltainen uudistus ylipäänsä on tarpeen ottaen huomioon, että yhtiöiden erot vakuutusten hoidon tehokkuudessa vaikuttavat jo nykyisellään yhtiöiden maksamiin asiakashyvityksiin ja siten mekanismi, joka kannustaa yhtiöitä pyrkimään toimintansa tehostamiseen, on jo olemassa. Kuulemisissa ei ole käynyt ilmi, miksi tämä jo olemassa oleva mekanismi ei ole riittävä kilpailulla tavoiteltujen tehokkuushyötyjen syntymiseksi tai kuinka konkreettisesti esitetty muutos lisäisi tavoiteltujen tehokkuushyötyjen syntymistä. Finanssivalvonta on asiantuntijalausunnossaan huomauttanut, että ehdotetun muutoksen jälkeen asi-

akkaan tulisi vertailla kahta yhtiökohtaista maksun osaa: hoitokustannusosaa ja asiakashyvitystä, mikä vaikeuttaisi yhtiöiden vertailua nykyisestä. Siten muutos ei tue esityksen tavoitteita maksun selkeydestä ainakaan asiakkaan näkökulmasta.

Hallituksen esityksessä on mainittu tehostamisvaatimus, joka pitää sisällään sen, että kilpailun ja kilpailun nimissä tehtävien toimenpiteiden on kokonaisuutena säästettävä työeläkejärjestelmän varoja. Kun otetaan huomioon sekä tehostamisvaatimus että edellä sanottu, niin pelkkä mahdollisuus yhtiöiden välisen kilpailun jonkinasteiseen lisääntymiseen vaikuttaa heikolta perusteelta muutokselle. Näin on varsinkin, kun esityksessä ei miten-kään arvioida, tehostaisiko muutos työeläkejärjestelmän toimeenpanoa kokonaisuutena.

Finanssivalvonta on myös nostanut esiin sen, että vaikka ehdotus parantaa työeläkelaitosten riskinkantokykyä heikossa sijoitusmarkkinatilanteessa suhteessa nykytilanteeseen, mahdollinen riskinoton lisääminen jo aiemmassa vaiheessa pienentää ehdotuksen positiivisia vaikutuksia riskinkantokykyyn, koska korkeammalla riskitasolla vakavaraisuus heikkenee nopeammin markkinatilanteen heikentyessä. Jos työeläkelaitokset kasvattavat riskinottoaan ehdotetun lain mahdollistamissa rajoissa jo aiemmin, ehdotus ei paranna merkittävästi työeläkelaitosten riskinkantokykyä poikkeuksellisen heikossa markkinatilanteessa suhteessa nykytilaan. Esitetyt muutokset eivät siten käytännössä tue esityksen tavoitteita.

Finanssivalvonnan mukaan sijoitusriskin yleinen lisääminen tulisi valmistella ja suunnitella merkittävästi avoimemmin ja huolellisemmin kuin vain kertomalla sen olevan oheisvaikutus esityksessä, jolla tavoitellaan riskinkantokyvyn vahvistamista poikkeuksellisen heikossa markkinatilanteessa. Ehdotettu muutos vahvistaa vain teknisesti eläkelaitosten vakavaraisuutta heikossa markkinatilanteessa. Tämä heikentää järjestelmän läpinäkyvyyttä ja selkeyttä entisestään. Ehdotus sallii varojen siirron rahastoiduista vanhuuseläkkeistä vakavaraisuuspääomaan sitä vahvistaen, mikä mahdollistaa rahastojen pysyvän pienenemisen, jos otetut riskit toteutuvat. Ehdotettu muutos siirtää riskiä eläkelaitokselta eläkemaksun maksajille ja eläkkeensaajille.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jakaa Finanssivalvonnan esittämän huolen ja katsoo, että työeläkejärjestelmän keskeisenä tavoitteena tulee olla vanhuuseläkerahastojen riittävyyden turvaaminen ja sijoitusriskin siirtäminen eläkemaksun maksajille ja eläkkeensaajille on periaatteellisella tasolla merkittävä muutos, johon ei ole perusteltua ryhtyä etenkään ilman asianmukaisia ja riittäviä vaikutusarvioita.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä esittää edellä esitetyin perustein hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämistä ja valmistelua uudestaan siten, että erityisesti Finanssivalvonnan sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston esiin nostamat ongelmat tulevat asianmukaisesti huomioiduiksi.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kiinnittää myös huomiota potentiaalisilta vaikutuksiltaan hyvin merkittävän asian erittäin suppeaan käsittelyyn eduskunnassa. Vaikka työeläkejärjestelmän toimivuudella on yhteiskunnallisesti erittäin suuri merkitys, asiaa on käsitelty ainoastaan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että asian merkittävyys huomioiden esitettyjä muutoksia tulisi arvioida myös talousvaliokunnassa sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hylätään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ranne.

15.57 **Lulu Ranne ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Juuson tekemää hylkäysehdotusta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Kansalaisaloite Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi

Kansalaisaloite KAA 5/2020 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 6/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Eduskunta on ensimmäisessä käsittelyssä yhtynyt lakivaliokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. — Keskustelu, edustaja Hyrkkö.

Keskustelu

15.57 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Pidin aiheesta perusteellisen puheenvuoron asian ensimmäisessä käsittelyssä viime viikolla, mutta muutamia huomioita nyt myös tässä toisessa käsittelyssä.

Tämä kansalaisaloite tarjosi arvokkaan mahdollisuuden pohtia, mikä on Suomen huumausainepolitiikan tavoite ja onko siinä onnistuttu. Huumeidenkäyttökokeilut lisääntyvät, päihdeongelmat piinaavat lukemattomia ihmisiä ja heidän läheisiään. Huumeiden käyttäjiä leimataan ja kohdellaan huonosti. Huumekuolemien määrä kasvaa tasaisesti. Huumekauppiaiden sijaan rangaistuksia jaetaan käyttäjille, ja hoidon saaminen on huomattavan vaikeaa. Ei tätä tilannetta ja siihen johtanutta politiikkaa minusta kovin onnistuneena voida pitää.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa lukuisat asiantuntijat toivat esiin tarpeen arvioida huumausainepolitiikan toimivuutta ja pohtia tarvittavia uudistuksia. Nykyinen huumepolitiikka ei kerta kaikkiaan ole onnistunut tavoitteessaan vähentää huumeiden käyttöä ja sen aiheuttamia sosiaalisia, terveydellisiä ja yhteiskunnallisia haittoja. Tästä huolimatta lakivaliokunnan enemmistö päätyi kannattamaan mietintöä, jonka mukaan Suomen huumausainepolitiikan linjauksia pidetään kokonaisuutena suhteellisen onnistuneina eikä esimerkiksi rikoslainsäädännön muutoksille tai minkäänlaisille selvityksille ole tarvetta. Tämän vuoksi päädyimme jättämään mietintöön vastalauseen.

Arvoisa puhemies! Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat toivat esiin huumausaineiden käytön rangaistavuuden vaikutuksia ja rangaistavuuden poiston puolesta puhuvia seikkoja. Se ei tietenkään estäisi puuttumasta käyttöön muilla tavoin. Suomalaisen päihdepolitiikan tulisi rangaistusten sijaan painottua ehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen. Huumeiden ongelmakäyttöön tulisi puuttua ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon keinoin. Pelkään kuitenkin pahoin, että tähän ei päästä niin kauan kuin mikään ei muutu yhteiskunnan suhtautumisessa huumeiden käyttäjiin. Päihteiden käyttäjiä ei pitäisi kohdella rikollisina vaan pikemminkin erilaisten yhteiskunnan kannattelevien ja riippuvuuteen sairastuneiden kohdalla myös hoitavien palveluiden tarvitsijoina.

Arvoisa puhemies! Valiokunta oli yksimielinen siitä, ettei tämä kansalaisaloite sellaisenaan ole toteuttamiskelpoinen. Tämä oli likipitäen kaikkien asiantuntijoiden jakama kan-

ta. Huumausainepolitiikan uudistaminen vaatii kattavampaa tutkimus- ja lainsäädäntötyötä kuin kansalaisaloitteessa on ollut mahdollista tehdä ja totta kai myös poliittista tahtoa niiden avointen kysymysten ratkomiseen.

Yksimielisyyttä ei sen sijaan ollut siitä, mitä suomalaisessa päihdepolitiikassa pitäisi seuraavaksi tapahtua. Viime kädessä erimielisyys kiteytyi nähdäkseni yhteen isoon kysymykseen: pidetäänkö Suomen nykyisiä huumausainepolitiikan linjauksia ja rikoslainsäädäntöä toimivina ja onnistuneina, vai olisiko tarpeen toteuttaa laaja-alainen tutkittuun tietoon perustuva arviointi ja selvitys tarvittavista kehitystoimista? Koetimme valiokunnassa hakea tukea lukuisten asiantuntijoiden kannattamalle näkemykselle, mutta valiokunnan enemmistö päätyi kuitenkin toiselle kannalle. Teen nyt siis vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että oikeusministeriö asettaa laajapohjaisen työryhmän laatimaan kokonaisarvioinnin huumausainepolitiikan kehittämisestä ja tarkastelemaan myös huumausaineiden käytön rangaistavuuden poistamisen vaikutuksia laaja-alaisesti.”

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä todeta, että kenelläkään tässä salissa ei varmasti ole tarvetta tai halua vähätellä päihteiden käyttöön liittyviä haittoja sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Esimerkiksi huoli siitä, millainen käsitys esimerkiksi nuorilla on kannabikseen liittyvistä riskeistä ja haitoista, on minusta aivan asiallinen. Olennainen kysymys kuitenkin kuuluu, onko meidän nykyinen rangaistuksiin keskittyvä huumepolitiikkamme kyennyt tehokkaasti suojelemaan nuoria näiltä riskeiltä — mielestäni ei ole — tai ovatko nykyisen lainsäädännön seuraamukset kohtuullisia niille aikuisille, jotka riskeistä huolimatta valitsevat kannabista kokeilla tai käyttää — aivan riippumatta siitä, mitä mieltä kukin meistä täällä henkilökohtaisesti on tuosta valinnasta.

Tämä esittämäni kokonaisarviointi antaisi mahdollisuuden koota sellainen toimenpiteiden kokonaisuus, jolla näihin kysymyksiin voitaisiin aidosti vaikuttavasti puuttua ja samanaikaisesti varmistaa huumeita käyttävien henkilöiden ihmisarvoinen kohtelu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

16.02 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! 50 vuotta sitten eduskunnassa heitettiin arpaa. Sillä heitolla päätettiin, että huumeiden käytöstä tulee rangaista Suomessa. No, nyt 50 vuotta myöhemmin on selvää, ettei suomalainen huumelainsäädäntö palvele tarkoitustaan. Käytöstä rankaiseminen ei ainoastaan ole tehotonta haittojen ehkäisyä, vaan myös stigmatisoi ja marginalisoi käyttäjiä. Yhteiskunta on kasannut päihteiden käytöstä johtuvat haitat liian pitkään juuri heikoimmassa asemassa olevien ihmisten syliin. Leimaaminen ja rankaisu eivät puutu päihteiden käytön juurisyihin. Kriminalisoinnin sijaan huumausainekysymys tuleekin nähdä sosiaali- ja terveyspoliittisena kysymyksenä.

Kansalaisaloite kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi on tärkeä keskustelunavaus. Huumausaineiden käyttäjien ja huumausainekuolemien määrä on noussut nopeasti, ja huumeilla käytävä kauppa on usein järjestäytyneen rikollisuuden käsissä. Oma kysymyksensä on sekin, kuinka kannabiksen lääkekäytön hankaluus on suorastaan moraalisesti väärin laittaen kivuista kärsivät ihmiset kärsimään turhaan. Tällä hetkellä puolueiden konservatiiviset näkemykset estävät siis ihmisoikeuksien edistymistä Suomessa. Tilanne on ollut jo pitkään huononemaan päin, mutta poliittista tahtoa puuttua epäonnistuneeseen lainsäädäntöön on ollut vaikea löytää. Tämä on selkeä epäonnistuminen päättäjiltä. Onkin hienoa, että kansalaisten aktiivisuuden vuoksi käymme nyt tätä keskustelua edus-

kunnassa Suomen päihdelainsäädännön kokonaiskuvasta. Kiitos kansalaisaloitteen aktiiveille ja kaikille allekirjoittajille.

Käsittelyssä oleva kansalaisaloite ei lakiehdotuksensa osalta ole saanut kannatusta mennäkseen läpi sellaisenaan. Itse taas päinvastoin ajattelen, että kansalaisaloitteen ehdotus dekriminalisoida kannabiksen käyttö ei ole riittävä lakiuudistus. Käyttörangaistus tulisi poistaa kaikkien huumeiden osalta. Tätä linjaa tukevat muun muassa Maailman terveysjärjestö WHO ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Myös kansainvälisesti kehitys menee vapauttamisen suuntaan, ja tämän vuoksi olisi hyvä seurata muiden maiden lainsäädännön kehitystä. Itse näin tästä yhden esimerkin, kun olin viime viikolla työmatkalla Kanadassa, jossa kannabis on laillistettu. Myös esimerkiksi Saksassa saatetaan laillistaa kannabis jo tämän vuoden aikana. Tällaiset linjamuutokset muissa maissa eivät ole mitään sattumaa, vaan ne perustuvat siihen, että niiden nähdään tutkittuun tietoon ja kokemuksiin perustuen vähentävän haittoja ja vähentävän riskejä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen käsittelyssä annetut asiantuntijalausunnot tuovat toistuvasti esiin, että kyseessä on myös perus- ja ihmisoikeuskysymys. Tämä on myös oman ajatteluni lähtökohta. Päihteiden käyttö on yleistä, eivätkä kaikki käyttäjät ole ongelmakäyttäjiä. Kuitenkin ne käyttäjät, jotka tarvitsevat apua, on saatava tehokkaammin hoidon ja palveluiden piiriin. Myös päihteiden käyttäjillä tulee olla mahdollisuus pysyä mukana täysipainoisina yhteiskunnan jäseninä. Emmehän me muidenkaan sairauksien vuoksi epää ihmisiltä palveluita tai mahdollisuutta etsiä tukea.

Huumausaineiden sääntely ja niistä johtuvien haittojen ehkäisy ovat laaja kokonaisuus, joka koskee monia eri hallinnonaloja. Siksi mielestäni olisi ollut aiheellista, että ottaisimme nyt lainsäätäjinä vastuun siitä, että päihdelainsäädännön kehittämistarpeet selvitetään perinpohjaisesti. Tämä olisi vähintä, mitä nyt pitäisi tehdä. Lakivaliokunnan mietintö on tältä osin vajavainen, ja siksi kannatankin edustaja Hyrkön esittämää ja vihreiden ja vasemmistoliiton mietintöön tekemää lausumavastalausetta.

Päihdepolitiikka tarvitsee nyt kokonaisremontin, jonka pohjaksi on saatava laaja-alainen kokonaisarviointi niin huumausainepolitiikan kehittämisestä kuin rangaistavuuden poistamisen vaikutuksista. Näin me voimme varmistaa, että päihteiden käyttöön ja haittoihin puututaan tieteeseen pohjautuvalla, uusimmalla tiedolla eikä vanhoilla peloilla tai ennakkoluuloisilla asenteilla.

Lopuksi haluan vielä muistuttaa, että ei tarvitse olla millään tavalla huumemyönteinen kannattaakseen rangaistavuuden poistoa ja haittojen minimointiin tähtäävää päihdepolitiikkaa. Lähinnä tarvitsee vain olla inhimillinen ja avoin tutkimusperusteiselle politiikalle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

16.07 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitos lakivaliokunnalle tämän kansalaisaloitteen perusteellisesta käsittelystä. Valiokunta on päätynyt erittäin hyvin perustein täysin oikeaan johtopäätökseen esittäessään kansalaisaloitteen hylkäämistä.

Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistaminen olisi virhe, sillä se lisäisi kannabiksen käytön hyväksyttävyyttä ja veisi huumepolitiikkaa väärään suuntaan parantaessaan myös kannabiksen saatavuutta. Kannabiksen käyttö voi aiheuttaa riippuvuutta, ja sen käytöstä voi aiheutua monenlaista haittaa. Kannabiksen toistuva käyttö lisää tutkimusten mukaan skitsofreniaan sairastumisen riskiä henkilöillä, joilla on tälle sairaudelle geneettinen

alttius. Runsaalla käytöllä nuoressa iässä voi olla haitallista vaikutusta aivojen kehitykselle, mielenterveydelle ja kognitiiviselle suoriutumiselle.

Ymmärrän hyvin sen ajattelun, joka liittyy tähän huumeidenkäytön dekriminalisointiin, ettei huumeiden käyttäminen enää olisi rangaistava teko. Olen saanut siitä monenlaista informaatiota, ilmeisesti asiantuntevaakin, jopa lähipiiristä — joka onneksi ei kuitenkaan käytä huumeita. Ymmärrän siis sen ajattelutavan, mutta vaikea siihen on sisäistyä.

Puolueeni nuorisojärjestö näki hampun viljelyssä tuossa viikonvaihteessa mahdollisuuksia maataloudelle. Sinänsähän meillä kyllä viljellään parisen tuhatta hehtaaria vuosittain hamppua. Siitä noin 90 prosenttia on öljyhamppua ja kymmenisen prosenttia kuituhamppua, lääketarkoituksiin ei tietojeni mukaan juuri viljellä ja huumausainetarkoituksiin viljely on tätä vaatekaappiviljelyä. Merkittävin on öljyhamppu, josta saadaan öljyä lemmikkieläinten ruokiin ja hevosten rehuihin, myös ihmisten ruokiin kasvavassa määrin, ja on tulossa lisää tuotteita, joissa ihmisten ruokiinkin käytetään hamppua. Ja kuituhamppuahan käytetään rakennuseristeisiin ja köysiin.

Ehkä viljelijöillä on tässä sitten riittäviä mahdollisuuksia, vaikka täytyy sanoa, että hampun kannattavuus on suhteellisesti laskenut, ainakin toistaiseksi, Venäjän Ukrainaan hyökkäyksen seurauksena, eli ennustetaan jopa, että ensi kesänä olisi vähemmän hamppua viljelyksessä kuin tähän asti on ollut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

16.10 **Pihla Keto-Huovinen kok:** Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan mietinnössä on käyty yksityiskohtaisesti läpi kansalaisaloitteeseen liittyvä lakialoite ja tuotu konkreettisesti asiantuntijalausunnoissa esiin nousseet haasteet, jotka liittyvät siihen. Valiokunta on pitänyt Suomen huumausainepolitiikan tavoitteita huumausaineiden käytön ennaltaehkäisemisestä, käytön vähentämisestä ja aiheutuvien haittojen vähentämisestä oikeina eikä ole pitänyt tarpeellisena selvittää yleisesti myöskään huumausaineiden käytön rangaistavuudesta luopumista. Ja valiokunta on esittänyt aloitteen hylkäämistä.

Lakivaliokunta on asiantuntijalausuntoihin pohjaten mietinnössään todennut sen, että kehittämistarpeita kuitenkin on erityisesti ennaltaehkäisyn ja hoitoonpääsyn osalta. Huumausaineiden käyttö ja niistä aiheutuvat lieveilmiöt ovat yhteiskunnassamme lisääntyneet. Myös nuorten huumausainekokeilut ovat yleistyneet, ja kynnys kokeiluun on tällä hetkellä nuorten kohdalla pelottavan matalalla. Todennäköisesti saatavuuden lisääntyminen lisäisi myös nuorten käyttäjien ja kokeilijoiden määrää, ja samalla kulutuksen lisääntyminen lisäisi haittoja, mikä on todettu myöskin valiokunnan mietinnössä.

Asian vakavuudesta huolimatta huomio kiinnittyy valitettavasti kansalaisaloitteen tavoin vain yksittäisten aineiden sallimiseen ja kieltämiseen. Toisaalta taas liian usein ainoana ratkaisuna nähdään ankarat tuomiot ja päihteiden käytön lieveilmiöiden siivoaminen pois katukuvasta. Tämä vielä oikeastaan huomion pois siitä asiasta, että huumeriippuvuus on vakava ja useimmissa tapauksissa myöskin kuolemaan johtava sairaus, joka on tragedia myös sairastuneen omaisille ja yhteiskunnalle.

Korona-aika aiheutti matalan kynnyksen päihdepalveluiden ollessa suljettuina hoitovelkaa ja myöskin monien hoitojaksojen lykkääntymisiä. Samanaikaisesti meidän jätevesitutkimusten mukaan huumausaineiden käyttö kasvoi monissa kaupungeissamme. Koronatilanteen vuoksi asetetuista poikkeustoimista huolimatta — poliisin takavarikoidessa isoja-

kin huumausaine-eriä korona-aikana — näillä toimilla ei juurikaan ollut vaikutusta huumausaineiden saatavuuteen. Esimerkiksi amfetamiinin käytön kasvu jatkui korona-aikana.

Arvoisa puhemies! Suurimpaan osaan huumausaineiden aiheuttamista ongelmista ja samalla myös huumausaineiden käytön lieveilmiöistä on yksi selkeä ratkaisu, ja se on nimenomaan riittävä, oikea-aikainen ja laadukas hoito, joka ottaa huomioon potilaan yksilöllisen tilanteen, erilaiset elämänhallinnan ongelmat sekä riittävän tuen myöskin hoidosta pääsyn jälkeen. Tällä hetkellä päihdeongelmainen henkilö saattaa joutua odottamaan hoitopaikkaa kuukausia. Lisäksi hoitopaikkoihin pääsyn kriteerit ja hoitojonot vaihtelevat paikkakuntien välillä, ja pahimmillaan lähetteen saamiseksi vaaditaan jopa viikon päihteettömyys. No, elämänhallinnan ollessa retuperällä ei hoitopaikkojen etsiminen, lähetteen hankkiminen tai viikon päihteettömänä olo ilman tukea välttämättä onnistu. Toinen haaste päihdeongelmiin puuttumiseen on myöskin tahdonvastaisen hoidon saamisen vaikeus, ja vaikka päihteiden käyttö olisi henkilölle itselleen esimerkiksi sairauden vuoksi hengenvaarallista, tahdonvastaiseen hoitoon määrääminen on tehty todella hankalaksi.

Näiden ongelmien ratkaisemiseksi olen tehnyt myöskin toimenpidealoitteen, jossa esitän, että päihdehoitoon tulee saada hoitotakuu yhtä lailla kuin muuhunkin sairaanhoitoon. Sosiaali- ja terveyspalveluihin on määritettävä päihdehuollon moniammatilliset hoitopolut, ja päihdehoitoon hakeutuvan tulee päästä hoidon tarpeen arviointiin viipymättä, ja hänelle tulee taata hoitopaikka hoitotakuun mukaisesti ja ilman kohtuuttomia vaatimuksia päihteettömyydestä. Päihdesairaus ei myöskään saa olla este siihen liittyvien tai jopa siihen altistavien mielenterveysongelmien hoitamiselle. Todellakin ensisijaista on se, että me kehitämme meidän ennalta ehkäiseviä palveluita ja hoitoonpääsyä. Rikosoikeuden keinot tulevat sen jälkeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Said Ahmed, olkaa hyvä.

16.15 **Suldaan Said Ahmed vas:** Arvoisa puhemies! Suomen huumausainepolitiikka on jo 50 vuotta ollut rangaistavuuteen perustuvaa. Tästä huolimatta käyttäjien määrä on nousussa. Tarvitsemme ratkaisuja, joiden avulla voimme auttaa käyttäjiä ja vähentää päihteistä johtuvia haittoja. Suomen päihdepolitiikkaan täytyy löytyä uusi suunta. Päihdehaittojen vähentämiseksi meidän on luovuttava rankaisemiseen perustuvasta politiikasta auttaaksemme käyttäjiä, jotka usein ovat nuoria. Meidän tulee käsitellä huumausainepolitiikkaa sosiaali- ja terveyspoliittisena kysymyksenä. Näin voimme varmistaa sen, että nuoret käyttäjät ja addiktiosta kärsivät eivät syrjäydy vaan voivat kuntoutua osaksi yhteiskuntaa.

Muun muassa THL sekä rikosoikeusprofessorit ovat todenneet lausunnoissaan lakivaliokunnalle, että rangaistus toimii huonosti käytön ja sen haittojen ehkäisemisessä. Haittojen vähentämisen periaate ja hoitoonpääsy ovat myös ihmisoikeuskysymyksiä. Käyttöön voittaisin siis puuttua muilla tavoin kuin rankaisemisella.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön tulisi perustua hyvin punnittuun ja tutkittuun tietoon. Siksi Suomen päihdepolitiikasta tulisikin nyt tehdä laaja-alainen selvitys. Näin lausuttiin myös lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa. Perusteltu vaatimus tehdä laaja-alainen selvitys huumausainepolitiikan kehittämisestä sekä käytön rangaistavuuden poistamisen vaikutuksista ei kuitenkaan löytänyt tietään valiokunnan mietintöön.

Olimme yksimielisiä siitä, ettei käsittelyssä ollutta kansalaisaloitetta kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamisesta voida hyväksyä sellaisenaan. Lakiteknisesti aloite ei ol-

lut toteuttavissa ja lainsäädäntöön vietävissä. Kansalaisaloitteen käsittely on ollut huolellista ja perusteellista. Lakivaliokunnan mietinnön olisi kuitenkin pitänyt ottaa paremmin huomioon asiantuntijalausunnoista kumpuavat vaatimukset huumausainelainsäädännön kehittämistarpeista.

Edellä mainituilla perusteilla kannatan edustaja Hyrkön esittämää vastalausetta lakivaliokunnan mietintöön. Vastalauseessa ehdotamme, että oikeusministeriö asettaa työryhmän laatimaan kokonaisselvityksen Suomen päihdepolitiikan kehittämisestä ja huumausaineiden rangaistavuuden poistamisen vaikutuksista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.19 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä kansalaisaloite on sellainen aloite, jonka ymmärtäminen on minulle hyvin vaikeaa.

Ensinnäkin jos kannabiksen käyttö vapautettaisiin, se johtaisi välittömästi siihen seuraukseen, että poliisiviranomaisilta menisivät käytännöllisesti katsoen kaikki keinot, millä voidaan huumeiden käytön kieltoa valvoa. Jokainen, joka vaikka pysäytettäisiin ja jota epäiltäisiin huumeiden käytöstä, sanoisi, että minulla on laillisia aineita mukana, ei mitään. Ja sitten se johtaisi semmoiseen oheiskauppaan, joka sitten johtaisi yhä kovempiin huumeisiin. Ja kuten edustaja Kiviranta omassa puheenvuorossaan aivan oikein sanoi, kaikkien tiedossa on se, että kannabiksen käyttö voi jo ensikertalaiselle aiheuttaa psykoosin. Tai sitten myöhemmin, jos on vähänkin geneettistä altistusta skitsofreniaan, seurauksena voi olla se — vakava tauti, joka periaatteessa voi ihmisen elämän viedä todella, todella vaikeaan tilanteeseen.

En jaksa ymmärtää sitä perustelua, että tällä voitaisiin ongelmia hoitaa, kun se huume itsessään on ongelma, että vapauttamalla sen huumeen markkina, siitä ongelmasta vapauduttaisiin. Vähän samanlainen periaate, että jos Suomessa liikkuu markkinoilla laittomia aseita ja todettaisiin, että nämä laittomat aseethan ovat Suomessa ongelma, niin sitten poistettaisiin niiden aseiden laittomuus, niitä annettaisiin sen jälkeen vapaasti hankkia mistä vaan. Poistuisiko se ongelma? Tuskinpa vain. Pahoin pelkään, että se ongelma ei kun kärjistyisi. Sama koskee näitä huumeita. Ei ole tällaisilla asioilla leikkiminen, joissa kysymys on ihmisten terveydestä ja hengestä. Valitettavasti huumeet sinällään aiheuttavat ihmiselle riippuvuuden, jolloin nämä ihmiset eivät sen jälkeen varmasti käy töissä eivätkä hanki elantoaan, vaan sitten hankkivat tätä omaisuutta erilaisilla laittomilla keinoilla käyttäen väkivaltaa, tehden omaisuusrikoksia ja vaikka mitä. Me olemme nähneet yhteiskunnassa, mitä tämä käytännössä tarkoittaa. Tätäkö todella esimerkiksi vihreät haluavat?

Olin ihmeissäni, kun erilaiset nuorisojärjestöt ovat olleet tällä asialla. Omankin puolueen nuorisojärjestö esitti kokouksessa, että tämä kannabiksen käyttö pitäisi vapauttaa. Ymmärrän sen, että nuoruuteen kuuluu into ja erilaisten rajujenkin esitysten tekemiseen, mutta kyllä jossakin pitää raja mennä. Pitää ainakin kansanedustajan tietää, mikä on laitonta ja mikä on laillista. Jos sitä ei tiedä, niin eipä siinä sitten paljon ole enää lisättävää tuollaiseen kommenttiin.

Kannabiksen käyttö altistaa, kuten sanoin, moniin muihin rikoksiin, ja sitten se aiheuttaa sen vakavimman ongelman. Meillä vedotaan siihen, että ei saa hoitoa, ja meillä jo tänä päivänä on terveys- ja sosiaalipalvelujen tarjonnassa valtava pula. Meillä on siellä aivan liian vähän henkilökuntaa tekemässä niitä arvokkaita töitä, ja sitten jos me vielä lähdemme

tuottamalla tuottamaan terveydenhuoltopalveluille lisää asiakkaita, niin katastrofihan siitä tulee.

Valiokunta on päätynyt oikeaan ratkaisuun, ja sitä lämpimästi kannatan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.22 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset valiokunnalle. Siellä on tehty hyvää ja perusteellista työtä ja kuultu myöskin asiantuntijoita tämän kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä.

Kuten edellä puhunut edustaja Hoskonen myöskään minä en kannata tätä kansalaisaloitetta, ja täytyy sanoa, että täällä valiokunnan tekstissä on minusta varsin hyvin nostettu esille ne ongelmat, mitä tähän kansalaisaloitteeseen liittyy.

Ensinnäkin täällä sanotaan siitä, että valiokunta katsoo, että voimassa oleva huumausaineisiin liittyvä rikoslainsäädäntö on asianmukainen, eli siinä kai se on tiivistettynä, että ei ole tarkoitus tehdä dekriminalisaatiota tämän asian osalta.

Kansalaisaloitteessa ei myöskään ole perusteltu, miten kannabiksen saatavuutta lisäämällä voitaisiin vähentää kokeilijoiden ja käyttäjien määrää. Todennäköisesti saatavuuden lisääntyminen lisäisi käyttäjien ja kokeilijoiden määrää, ja kulutuksen lisääntyminen lisäisi haittoja. Tämä on hyvin loogista, perusteltua tekstiä tässä valiokunnan mietinnössä.

Täällä valiokunta myöskin toteaa, että se ei pidä tarpeellisena ryhtyä selvittämään yleisesti kaikkien huumeiden rangaistavuudesta luopumista. Tämä oikeastaan minua ihmetyttää tässä vihreitten ja vasemmiston vastalauseessa, eli siinä vastalauseessahan lausumaehdotuksen pihvi on se, että pitäisi selvityttää nimenomaisesti se, että kaikkien huumausaineitten rangaistavuudesta oltaisiin luopumassa. Tämä ajatushan menee huomattavasti pitemmälle kuin mitä tämä kansalaisaloitteen ajatus, jossa on nostettu esille yksi huumausaine.

Ihmettelin myöskin tässä vastalauseessa sitä ajatusta, että kun samanaikaisesti vastalauseen tekstissä on nostettu ihan hyvin esille sitä, että päihdepalveluissa on tänä päivänä Suomessa meillä riittämättömyyttä ja sinne puolelle tarvittaisiin hoitoonohjaukseen, ennaltaehkäisyyn lisää panoksia — näistä kaikista olemme varmaan samaa mieltä — [Saara Hyrkkö pyytää vastauspuheenvuoroa] niin sitten kuitenkin tätä laaja-alaista tutkimusryhmää halutaan nimenomaisesti oikeusministeriö johtamaan. Elikkä tässä asiassa ensin vedotaan siihen, että tämän nimenomaan pitäisi olla ennen kaikkea sosiaalipoliittinen ongelma ja sosiaalipoliittisesta näkökulmasta pitäisi asiaa lähestyä, ja sitten kuitenkin oikeusministeriö — ajatellaan, että nimenomaan tämän rangaistavuuden poistamisen kautta tätä asiaa haluttaisiin lähteä viemään eteenpäin.

Vastalauseesta ja sitä puoltaneista puheenvuoroista täällä salissa myöskin kuultaa se ajatus, että huumeet ovat sen henkilön niin sanottu henkilökohtainen ongelma, mutta mietitäänpä, kun tuolla liikenteessä joka päivä meillä liikkuu ihmisiä, jotka ovat huumausaineitten vaikutuksen alaisia. Jos ajatellaan niin, että se on aivan sama, saako käyttää huumeita vai ei, niin mitä me sanomme niitten liikennekuolemien uhrien omaisille? Että se on aivan sama, millä tavalla tuolla liikenteessä käyttäydytään, eikä huomioida niitä riskejä, mitä liittyy näihin tilanteisiin. Totta kai sitten, jos ajatellaan niitten ihmisten, huumeitten käyttäjien, läheisiä, perheitä, työyhteisöjä, kaikkia niitä, niin myös hekin joutuvat tässä asiassa kärsimään.

Sinällään tässä valiokunnan tekstissä on hyvin nostettu esille juuri se, että on tärkeää, että ihmiset pääsevät hoitoon. Tässä on myös todettu se, että oikeus päihdepalveluihin ei riipu siitä, onko kyseisen päihteen käyttäminen sallittua vai kiellettyä, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan poliisin tekemät hoitoonohjaukset ovatkin merkittävästi lisääntyneet. Tämä on erittäin tärkeää, että nimenomaisesti ihmisiä ohjataan hoitoon ja että pidetään huolta siitä, että pyritään saamaan ihminen irti tästä elämäntavasta, riippuvuudesta, ja silloin todellakin sitä täytyy hyvin kokonaisvaltaisesti lähestyä tämän ihmisen ja hänen elämänpiirinsä tukemisen kautta.

Totta on, että varmasti kannabiksen käytön ja pienen määrän hallussapidon rangaistavuuden poistaminen voisi vähentää leimaantumista, mutta ei se kokonaiskuvassa vähennä päihteiden käytöstä johtuvia taloudellisia ja inhimillisiä miljardiluokan kustannuksia. Parasta päihdepolitiikkaa onkin satsata laadukkaaseen ja vaikuttavaan ennaltaehkäisevään työhön, kehittää päihdehoitojärjestelmämme vaikuttavuutta ja lisätä toipumiskeskeistä päihdehoitoa ja kokonaisvaltaista ymmärrystä ylipäätänsä päihderiippuvuussairaudesta. Sen lisäksi on tärkeää, että päihdehoitoon pitäisi päästä nykyistä paljon nopeammin ja helpommin, ja myöskin sitten se, että tämä apu olisi oikea-aikaista. Me tiedämme sen, että tällä hetkellä tällaista toipumiskeskeistä päihdehoitoa ei ole riittävästi tarjolla eikä myöskään tarpeen mukaisesti saatavilla edes kaikille niille, jotka sitä itse haluaisivat, ja tässä hoitoonohjauksessa ja palvelujärjestelmässä meillä varmasti on kehitettävää. Jos tämä asia, voisiko sanoa, tästä kansalaisaloitteesta, jota en muuten voi tukea, on noussut valiokunnassa vahvasti esille, niin toivonkin, että me saisimme nimenomaan tämän hoitoonohjaus- ja palvelujärjestelmän ja ennaltaehkäisyn Suomessa toimimaan paremmin, ja siihen kyllä tässä annan tukeni ja katson, että on tärkeää, että meidän pitäisi pystyä vaikuttamaan nimenomaisesti siihen, että se päihteetön elämäntapa on se paras ja että ihmisen elämä ei tuhoutuisi huumeissa eivätkä todellakaan myöskään sitten hänen lähipiirinsä ja läheisensä joutuisi kärsimään.

Arvoisa puhemies! Kiitoksia, ja toivon, että keskustelu edelleenkin jatkuu vilkkaana. Huomasin, että tuolla puheenvuoroni herätti ilmeisesti joitakin näkemyksiä. [Petri Huru: Hyvä puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Laajempaa debattia aloittamatta edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.28 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä vielä täsmennän, että tämän lausumaehdotuksen pihvihän on se kokonaisarviointi ja myös sen rangaistavuuden poiston eri vaikutusten tutkiminen, ei vain ikään kuin joku automaatti, että se toteutettaisiin. Tavoitteena on punnittu kokonaisuus keinoja, joilla huumausaineiden sosiaalisia, terveydellisiä ja yhteiskunnallisia haittoja voidaan vaikuttavasti vähentää.

Ajatus siitä, että joku täällä haluaisi vähätellä esimerkiksi liikenneturvallisuutta tai huumeriippuvaisten läheisten tuskaa, on mielestäni erittäin kaukaa haettu. [Petri Huru: No, siihen se johtaa!] Ja en pidä sitä kovin asiallisena, kun tavoite ainakin itselläni on nimenomaan vähentää sitä inhimillistä ja yhteiskunnallista haittaa, mitä huumausaineista aiheutuu.

Edustaja Essayah kysyi myöskin, minkä tähden tässä lausumaehdotuksessa käsitellään ikään kuin kaikkia päihteitä eikä vain kannabista kuten tässä aloitteessa. Se perustuu niin ikään laajaan asiantuntijoiden suositukseen, lakivaliokunnan erittäin perusteellisiin asian-

tuntijakuulemisiin, joissa todettiin, että tämä olisi se järkevä tapa lähestyä Suomen huumausainepolitiikan kehittämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

16.30 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! On väitetty, että Suomen nykyinen huumepolitiikka ja rangaistukset sen yhtenä osana ovat johtaneet huumeiden käytön kasvuun. En ihan suoralta kädeltä allekirjoita tätä väitettä. Kyllä varmasti kansainvälisyyden ja kansainvälisen rikollisuuden lisääntyminen, rajojen avautuminen, liikenteen lisääntyminen kaikin tavoin, kaupan esteiden poistaminen ja monet muut tällaiset tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että myös huumeet ovat kasvavassa määrin löytäneet Suomeen, ja kun niitä tulee, niin niitten käyttö myös lisääntyy.

Arvoisa puhemies! Näenkin tärkeänä, että huumeiden saatavuutta edelleen rajoitetaan niin paljon kuin mahdollista, [Petri Huru: Kyllä!] ja se edellyttää muun muassa poliisille ja muille viranomaisille riittäviä resursseja, koulutusta ja yhteistyötä, yhteistoimintaa tämän vakavan ongelman ehkäisemiseksi.

Toisena on tärkeää täälläkin monen mainitsema ennaltaehkäisy käyttäjien osalta, eli erityisesti nuorten, jotka ovat tässä vaarassa kokeilujen kautta jäädä koukkuun ja näin joutua ongelmiin. Tässä ennaltaehkäisyssä luonnollisesti viranomaiset ovat avainasemassa, mutta myös kodit ja koulu ja media ja yleensä asenteet siihen, että ei hyväksyttävyyttä anneta huumeiden käytölle. Tämä rangaistavuus kaikilta osin on yksi sellainen viesti, jonka tämän talo selkeästi antaa, että me emme hyväksy valtiona, päättäjinä, korkeimman lainsäädäntövallan käyttäjinä huumeiden käyttöä, vaan se on rangaistava teko niin kuin se on ollut tähänkin asti, ja tällä näkökannalla totean, että olen tämän valiokunnan mietinnön kannalla hyvin vahvasti.

Hoitoonpääsyn edistäminen on tärkeää heille, jotka ovat sitten joutuneet tähän koukkuun, ja siinä on suuri haaste nyt uusille aloittaville hyvinvointialueille. Meillä on hieman epäselvää ollut, miten huumeidenkäyttäjien hoito ja tämä vastuu jakautuu eri viranomaisten ja hoitoyksiköiden kesken. Kun se on sosiaalinen ongelma, se on taloudellinen ongelma ja se on terveydellinen ongelma ja sitten se on vielä rikos, niin siinä on eri osia tavattoman paljon, ja niitä pitää tarkastella kokonaisuutena sen ihmisen näkökulmasta, jota se ongelma — ja jonka läheisiä se ongelma — vakavasti koskee.

Arvoisa puhemies! Mielestäni valiokunta on tehnyt todella hyvää työtä ja esittää kansalaisaloitteen hylkäämistä. Kansalaisaloite on sinänsä aina arvokas asia, mutta kyllä niihin asiantuntijakuulemisen kautta joudutaan sitten vastuullisesti paneutumaan ja myös tekemään tällaisia päätöksiä, jotka eivät vastaa niiden ihmisten mielipidettä, jotka ovat kansalaisaloitteen allekirjoittaneet. Täytyy kuitenkin muistaa, että kansalaisaloite jo 50 000 suomalaisen mielipiteenä ylittää sen rajan, että se tulee tänne käsittelyyn, mutta saattaa olla, että lähes viisi miljoonaa muuta suomalaista onkin sitten toista mieltä. No, emme tiedä, kuinka paljon tässä jakautuvat kannat, mutta olen tyytyväinen siihen, että lakivaliokunta hyvin perusteluin on päätynyt siihen tulokseen, mikä meillä nyt on käsittelyn pohjana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.34 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta kuuli tässä asiassa kyllä varsin laajaa asiantuntijajoukkoa, ja siltä pohjaltahan valiokunta esittää tämän aloitteen hylkäämistä, ja olen tässä asiassa samaa mieltä hyvin pitkälti. Näkisin niin, että tuo mietintö on varsin ansiokas ja monipuolinen.

Tässä mietinnössä myös aika moni asia ja uskomus, mitä yleensä kannabikseen ja huumausaineisiin liittyy, tämmöiset väitteet, niin siellä kyllä kävi aika hyvin ilmi, että ne eivät pidä paikkaansa. Ja tämmöinen usko, mikä hyvin usein tulee vastaan, voisi esimerkiksi olla tämmöinen, että poliisillehan vapautuu kovasti aikaa ja resursseja siitä, kun ei sitten mennä käyttörikosten ja kannabiksen perässä. Tämäkin kävi hyvin ilmi näissä asiantuntijakuulemisissa, että tämä ei pidä paikkaansa.

Ja myöskin sitten siellä mietinnössä käy hyvin ilmi, kuinka asiantuntijat näkivät, että tässä on hyvin paljon hyvin perustavaa laatua olevia ongelmia, mitkä liittyvät sitten niin kuin esimerkiksi valvontaan näissä asioissa. Nyt jos meillä hallussapitoa ei rangaista mutta esimerkiksi välittäminen on rangaistavaa, niin tämmöisen tilanteen valvominen tosiasiallisesti on hyvin haastavaa, eli yhdessä kädessä se on laitonta, ja kun se siirtyy toiseen käteen, se muuttuu kuin taikaiskusta sitten lailliseksi, niin eihän tätä voi millään tavalla käytännössä valvoa. Ja kun me ei voida mitään tämmöistä asiaa valvoa, niin sitä ei kannata silloin myöskään säädellä, koska se vie pohjan pois koko järjestelmältä ja ihmisten uskolta sitten tähän järjestelmään ja oikeuden toteutumiseen.

Vielä yksi myös hyvin usein esitetty asia ja väite on se, mikä liittyy rekisterimerkintöihin. Ne hyvin usein ovat vähän virheellisiä ja tahallista väärinkäsitystä niihin liittyy myös, ja on myös kuitenkin sitten semmoisia ammatteja, joissa ihan oikeasti huumausaineet eivät yksinkertaisesti käy. Ja senkin takia on tietysti jo ihan hyväkin, että rekisterimerkintöjä tämmöisissä kohdissa sitten löytyy.

Se on myönnettävä, että huumauspolitiikkahan meillä ei ole toimivaa. Meillä esimerkiksi ei ole päihdeohjelmaa lapsille ja nuorille edelleenkään, mikä on aika selkeä osoitus siitä, että tämä meidän päihdeohjelma ei todellakaan toimi. Ja toisaalta sitten rangaistuksistakinhan luovutaan tälläkin hetkellä, että kun poliisi tarjoaa hoitoonohjausta, niin jos ihminen siihen suostuu, niin ei rangaistusta, alaikäiselle ei rangaistusta ja niin poispäin. [Puhemies koputtaa]

Puhemies! Olen sitä mieltä, että me ei tarvita vapaampaa huumausainepolitiikkaa, me tarvitaan toimivaa humusainepolitiikkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

16.37 **Petri Huru ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Itse vastustin tätä kansalaisaloitetta jo aikaisemmissa käsittelyissä, ja kiitänkin valiokuntaa tästä päätöksestä.

Itse olen toiminut palomiehenä yli 35 vuotta ja myös ambulanssissa ja nähnyt huumausaineiden aiheuttavan paljonkin pahaa. En ole itse asiassa käytännössä koskaan nähnyt huumausaineiden aiheuttavan mitään hyvää. Kyllä siitä enempi tulee sitä surua ja tuskaa, ja se on väylä kovempiin aineisiin ja suurempiin ongelmiin elämässä.

Edustaja Essayah sanoi hyvin tässä aloitteessa olevasta osiosta, missä puhuttiin hoitoonpääsyn ja sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden parantamisesta ja valistuksen lisäämisestä. Olen täysin samaa mieltä. Näitä pitää lisätä, mutta ei sen ohella, että sallittaisiin huumausaineiden käyttö, ei missään nimessä. Palveluita pitää parantaa ja tarjota ihmisille

apua, jos sitä tarvitaan, mutta sitä ei kuulu tehdä sallimalla huumausaineiden käyttö tai poistamalla rangaistavuus.

Itse olen sitä mieltä — jos tähän loppuun nyt vielä voin sanoa — että ehkäpä alkoholi on suomalaiselle kansalle se riittävä huume. Välillä tuntuu, kun työhistoriassani siellä ambulanssissa olen ollut, että jopa sekin on joskus liikaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

16.39 **Seppo Eskelinen sd:** Arvoisa puhemies! Myös minusta valiokunnan mietintö on hyvä ja hyvin perusteellinen ja monelta kantilta katsoo asiaa. En itse usko niitä puheenvuoroja, että tällä olisi negatiivinen vaikutus huumeiden käyttöön. Kyllähän kokemukset ovat aivan toista, ja kun noita tämänhetkisiä huumeidenkäyttäjien lukuja katsoo, niin kehityshän on huolestuttavaa tällä hetkellä. Kannabis on juuri se huume, jota ensimmäisenä kokeillaan, ja tässä nyt sitten tarjottaisiin sitä alustaa.

Kannabiksen käyttö lääkekäyttöön 2008, sehän oli perusteltua. Se määrätään, ja se on monelle monisairaalle tärkeä lääkitsemisväline, ja minusta se siinä käytössä on perusteltua.

Ovathan nämä aika huikeita lukuja, että liikennevalvonnassa lähes puolet on jo rattijuopumuksissa tai puhalluksissa huumeidenkäyttäjiä. Se luku on kolminkertaistunut kymmeneen vuoteen. Tämä kertoo, mikä tilanne tällä hetkellä on, siis ihan arjen käytössäkin.

40-vuotiaitten miesten kuolemansyistä se on toiseksi suurin tällä hetkellä — 40-vuotiaitten miesten kuolemansyistä.

Kun omien lasten kautta koulumaailmaa kuuntelee, niin kyllähän monenlaista tarinaa myös koulumaailmasta tulee, ja tietysti kun nuoret seuraavat toisiaan... Kyllähän tässä pitäisi keskittyä, niin kuin tässä salissa on puhuttu, ennen kaikkea siihen, miten valistukseen ja erityisesti ennaltaehkäisyyn löydettäisiin niitä keinoja ja uusia tapoja, niin että tätä päihteiden käyttöä ja huumeiden käyttöä nyt sitten ei ainakaan tämmöisillä toimenpiteillä missään tapauksessa kannustettaisi.

Itse vahvasti tuen valiokunnan mietintöä ja sitä lainsäädäntöä, mikä tällä hetkellä meillä on voimassa. En näe, että siinä niin kuin suuria tarkistamisen tarpeita olisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.42 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Omastakin puolestani haluan kiittää valiokuntaa todella hyvästä mietinnöstä tässä asiassa. Sen sijaan muutama asia, kaksi asiaa vielä nousi mieleen näitten äskeisten puheenvuorojen perusteella.

Ensimmäisenä se, että kuten edustaja Kilpikin totesi — ihan ammattitaidolla, hän poliisina tietää, mistä puhuu — että kun huumausaineita käytetään... Niin ensinnäkin ihmettelen suuresti, että vihreät tuntuvat tätä niin lämpimästi kannattavan, ja ihmettelen suuresti, että maassa on sisäministerinä henkilö, joka on ilmeisesti ilmaissut tukensa tälle, että huumeet tulisi vapauttaa, [Petri Huru: Tulisi vapauttaa ministeri tehtävästään!] nimenomaan kannabis, ja muistan sen lehtijutunkin, kun hän jossakin yhteydessä aikanaan lausui tämän. Olen sen lehtijutun lukenut, tuoreessa muistissa on.

Semmoinen asia, että kun näillä huumausaineilla tällä keinoin kevytmielisesti leikitään ja heitellään asioita ilmaan, niin sehän käytännössä tarkoittaa esimerkiksi nuorelle ihmiselle, joka jää huumausaineiden käytöstä kiinni, että hän sulkee itseltään silloin elämästään pois monta, monta asiaa. Ei varmasti pääse sen jälkeen mihinkään valtion virkaan tai kun-

nan tehtäviin. Ja sitten, jos on työssäkäyvä ihminen, niin välittömästi tulee lopputili. Jos on valtion tehtävissä tai kunnan tehtävissä taikka sosiaalihuollon tehtävissä tai terveydenhuollon tehtävissä, niin välittömästi tuli lähtö työpaikalta. Sen jälkeen hänestä tulee työtön silmänräpäyksessä.

Ja, arvoisat nuoret, jos satutte tätä tilaisuutta kuuntelemaan parhaillaan, niin miettikää omalta kohdaltanne sitä hetkeä, jolloin työnantaja ilmoittaa teille, että kun olette kerran jääneet huumeseulasta kiinni, niin nyt loppui työnteko tähän. Mikähän työtodistus se teille on seuraavaa työpaikkaa hakiessa? Pilaatte sillä koko elämänne.

Nämä nyt kuullut Vihreän liiton kansanedustajien puheenvuorot ovat sellaista leikkiä, että suuresti ihmettelen, että tässä maassa joutuu vielä Suomen eduskunnassa tällaista kuulemaan. [Petri Huru: Juuri näin!] Täysin vastuutonta puhetta. Ei minkäännäköistä yhteiskunnallista vastuuta mistään. Heitellään asioita ilmaan, ja sen jälkeen väitetään kirkkain silmin, että näin tulee hyvä. Toivon mukaan joku media tämän julkaisisi, että miten tämä Vihreä liitto toimii oikeasti.

Tällaisen asian vapauttaminen, huumausaineiden vapauttaminen on ihmisten hengillä ja terveydellä leikkimistä. Se henkilö, joka huumausaineita käyttää, ei pilaa vain omaa elämäänsä, hän pilaa lähipiirinsä elämän, aiheuttaa sille perheelle, jos sitä perhettä sattuu olemaan, valtavan ongelman, lähipiirilleen ongelman, ja liikkuessaan on ympäristölle hyvin vaarallinen henkilö esimerkiksi auton ratissa. Se on aivan vastuutonta puhetta tämä tällainen puhe, näin kevytmielinen puhe huumausaineiden käytön helpottamisesta.

Toivon, että tämä puhe otetaan vakavasti. Jokaista henkilöä, joka on täältä valitettavasti huumeisiin sortunut, pitää toki auttaa, mutta missään nimessä ei semmoista tilannetta saa koskaan syntyä Suomeen, että huumausaineiden käyttöä ja hankkimista helpotetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.45 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Valiokunta on tehnyt hyvää työtä, ja vähän niin kuin hymyssä suin voisin tuohon edustaja Hoskosen puheenvuoroon jatkaa, että on ihmeellistä, että joittenkin tahojen puolesta Suomessa ei saa polttaa yhtään mitään — paitsi kannabista. Pohdin sitä ihan ilmastokysymyksenäkin, että eikö se ole huono asia siinä mielessä.

Mutta sitten ihan vakavammin tähän mietintöön.

Se on tietysti totta, että rikosoikeudelliset seuraamukset, niitten pelko, saattavat heikentää hoitoon hakeutumista, ja voidaan ajatella, että vaikka käyttö olisi jo isokin ongelma, siitä voisi sitten jotenkin itse luovia ulos. Tämän asian oli THL:kin nostanut siellä kuulemisessa, mutta tullut siihen tulokseen, kuten muutkin asiantuntijat, että ei edistä asiaa, jos erillinen vapautus tästä tehtäisiin, vaan se saattaa sitten kannustaa entistä enemmän aineitten käyttöön.

Ihan haluan kertoa terveisiä valiokunnan Kanadan matkalta, jossa ei toki kannabista yleisesti sen kummemmin käsitelty, mutta koska Kanadassa kannabis on vapautettu, niin siellä sitten paikalliset aiheesta keskustelivat. Siellä keskustellaan muun muassa siitä, kuinka pahassa pössyssä saa opettaja olla opettamassa. Että jos hänellä on muuten stressitiloja, niin onko parempi, että näitä stressitiloja sitten hoidetaan muuta kautta, vai saako opettajia tulla antamaan opetusta, jota ei oikeastaan ole kykenevä antamaan? Tämän tyyppisiä. Samoin pelastusala ja muut tärkeät toimet, ei sinne kukaan halua sellaisia työntekijöitä, jotka eivät pysty oikeasti suoriutumaan tehtävistään, tai kuljetusala. Ja kaiken hyvän

päälle suurin kuolinsyy esimerkiksi joissakin osavaltioissa, missä tämä on nyt entistäkin yleisempää, ei ollut korona-ajasta huolimatta korona, vaan suurin syy kuolevuuteen oli opiaattiriippuvaisten räjähdysmäinen nousu. Eli jos porttiteoriaa joku ei usko, niin kannattaa mennä Kanadaan keskustelemaan paikallisten kanssa, mihin tämä heidän vapauttamisensa on johtanut. Se vapauttaminenhan lähti siitä, että siellä ei enää pystytty torjumaan tätä ilmiötä, vaan oli pakko nostaa kädet pystyyn, kun esimerkiksi viljely Kanadan länsiosissa oli jo niin laajamittaista, että siihen ei muuten pystytty puuttumaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.48 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! Muutama sana tässä vielä, kun on erittäin ansiokasta keskustelua käyty ja on muutamia semmoisia asioita, jotka korvaan tuossa tarttuivat.

Ensinnäkin tuon liikenteen suhteen: Niin kuin siellä edustaja Eskelinenkin sanoi, rattijuopumustapauksissa huumaantuneena ajaminen on kasvanut valtavasti, ja tämähän on yksi niitä perusongelmia, mitä liittyy kannabikseenkin. Pitää muistaa, että nautittu kannabis saattaa näkyä seulassa jopa kolmekin viikkoa nauttimisen jälkeen. Millä tavalla tätä nyt järkevällä tavalla valvotaan? Tämähän on johtanut siihen, että esimerkiksi Yhdysvalloissa semmoisissa osavaltioissa, joissa se on laillistettu tai rangaistavuus on poistettu, niin just nimenomaan liikennevalvonnassa se on todettu niin haastavaksi ja vaikeaksi asiaksi, että siellä sitten on pitänyt hyväksyä ajaminen kannabiksen vaikutuksen alaisena. Tämmöinenhän se tie vääjäämättä tahtoo olla sitten näissä asioissa, kun ei pystytä asianmukaisesti valvomaan ja hoitamaan sitä. Aika merkillisiä tilanteita meillä sitten tässä ilmenee.

Samaten sitten tämä hoito: Meillähän kun puolustellaan ja haetaan hyväksyntää huumausaineille, meillä on aina se perustelu siinä, että rangaistavuus pois, koska hoito. Mutta eihän meillä ole hoitoa. Kyllähän tämä on kiistämätön tosiasia, että sitä hoitoa ei ole olemassa. Esimerkiksi kotikaupungissani Kuopiossa on katkaisuhoidossa 12 paikka, ja kaksi niistä on huumausaineiden käyttäjille. Minkähänlaista hoitoa tämä on? Aikamoisesta nollatilanteesta käytännössä siis jouduttaisiin lähtemään rakentamaan hoitojärjestelmää, johonka tulisi valtavasti tarvetta. Sitä vain tässä haluan kysyä, että mikä meitä estää kehittämästä tätä hoitoa. Sekö, että kannabis on rangaistavaa, sekö, että huumausaineet ovat rangaistavia? Sekö se estää nyt sitten päihdehoidon kehittämistä, ja kun otetaan rangaistavuus pois, niin sitten voidaan vasta sitä hoitoa kehittää? En ymmärrä tätä analogiaa, mikä tässä oikein on, ja joku kun antaisi minulle tähän ymmärrettävän syyn, niin keskustellaan sitten asiasta lisää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

16.50 **Petri Huru ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tartun tähän, mitä edustaja Kalmari kertoi esimerkistä sieltä Kanadasta, että opettaja menisi juurikin opettamaan, vaikka ei olisi siinä kunnossa, että voi opettaa. Sama olisi ehkä täällä: jos me nyt sallisimme kannabiksen käytön, niin pitäisikö se sallia myös työaikana? Eli jos kuvittelen itseni siviiliammattiini palomieheksi tai ambulanssinkuljettajaksi, niin vetäisin pienet pössyttelyt ennen kuin lähden keikalle. En kyllä nyt näe tämän sallivuuden puolesta puhumista kovinkaan vahvana, mitä siis paljon hallituspuolueista, varsinkin vihreiden suunnalta, on kuultu.

Tartun myös tähän, mitä edustaja Kilpi sanoi tästä, mistä jo aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin. Eli hoidon saatavuus on se ratkaisu, mitä tässä pitää lähteä hakemaan. Hyvinvointialueilla — siitä tässä joku sanoikin jo aikaisemmin — on hyvä mahdollisuus tähän nyt keskittyä ja tarjota sitä hoitoonpääsyä, valistusta ja ennaltaehkäisyä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppa- ja yhteistyösopimuksen sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevien määräysten soveltamisesta

Hallituksen esitys HE 40/2022 vp
Valiokunnan mietintö StVM 7/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 7/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.52 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Valiokunta on tehnyt tässä hyvää ja yksimielistä työtä. Todellakin koko tämä tilannehan johtuu Ison-Britannian erosta EU:sta, ja tästä brexitistä on seurannut sitten kuitenkin se, että tavallisten kansalaisten ja esimerkiksi toisessa maassa työtä tekevien kansalaisten kohdalla on huolehdittava siitä, että sosiaaliturvaetuudet siirtyvät maasta toiseen, eli puhutaan tästä EU-säädöksestä 883, joka tähän sosiaaliturvan eksportointiin liittyy. Sen, voisiko sanoa, soveltaminen niiltä osin kuin näissä maitten välisissä sopimuksissa on rajattu, katsotaan tarpeelliseksi, jotta todellakin tavallisten kansalaisten elämä pystyisi jatkumaan mahdollisimman häiriöttä.

Tietenkin ikävää on, että Iso-Britannia ei enää ole unionin jäsen, mutta täytyy toivoa, että todellakin tämä hyvä yhteistyö kaikesta huolimatta maitten välillä jatkuu. Tuossa istunnon aikana meille tuli tieto siitä, että Ison-Britannian pääministeri Boris Johnson vierailee huomenna Suomessa. Sehän erinomaisella tavalla lujittaa varmastikin maittemme välistä yhteistyötä jatkon kannalta, ja erityisesti tämä turvallisuuspoliittinen tilannehan tässä nyt on sitten tapetilla. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 40/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/2022 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 2/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 2/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.53 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä valiokunnan mietintö hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta. Eli kyse on siitä, että luopumistuella olevat henkilöt saavat saman oikeuden kuin muutkin eläkkeellä olevat ihmiset eli pystyvät tekemään eläkkeellä ollessa työtä. Olen todella iloinen, että tällä hallituspohjalla tämä laki pystyttiin tekemään, ja tämä on myöskin osoitus siitä, että valiokuntatyöllä yli puoluerajojen on merkitystä. Nimittäin kun tämä laki tuli väliaikaisena esityksenä, itse asiassa pyynnöstämme silloinkin, valiokuntaan, kun korona alkoi — se nimittäin helpottaa sitä, että maataloudessa saadaan kausityövoimaa näistä pätevistä luopuneista ammattilaisista — niin yhdessä hyvin vakavasti sitten sanoimme sinne ministeriön asiantuntijoille, että kun tämä selvitys osoittaa, että tästä ei olisi mitään muuta kuin hyötyjä sekä yhteiskunnalle että näille yksilöille, henkilöille, niin tämä pitäisi saada pysyväksi, ja kun sitä vähän sieltä virkamiehistöstä arveltiin, että näin ei voisi tapahtua, niin vaadittiin sitten selvitys siitä, onko sillä jotain perustuslaillista tai muuta estettä. Tässä se nyt sitten on. Eli hienoa työtä, valiokunta, hienoa työtä, maan hallitus, ja hienoa työtä, ministeriön virkakunta.

Meillähän tämä lainsäädäntö luopumistuesta ei enää koske kuin noin 1 500:aa henkilöä, sillä luopumistukien myöntäminen on loppunut vuoden 18 loppuun, mutta niille, keitä tämä koskee, se on todella iso asia, ja kuten jo kertaalleen mainitsin, se on myös oikeudenmukaisuus- ja tasavertaisuuskysymys.

Tämä meidän mietintömme oli tietenkin näin ollen yksimielinen, ja kiitän valiokuntaa hyvästä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelypuheenvuorosta. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.56 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia maa- ja metsätalousvaliokunnalle ja puheenjohtaja Anne Kalmarille, että he ovat tehneet aivan erinomaista työtä.

Tämä luopumistukia koskeva iänaikainen sääntö, että voitaisiin menettää luopumistukea, mikäli otetaan muuta työtä vastaan... Ihan oikea aika oli päästä tässäkin asiassa sille samalle tasolle, missä muutkin ihmiset ovat, elikkä jos eläkkeellä oleva henkilö ottaa työtä vastaan, niin hän saa kyllä sen eläkkeensä pitää. Totta kai siinä veroprosentti vähän nousee, kun ansioita tulee lisää. Se on aivan tämän meidän itse säätämämme veroprogression

seuraus. Mutta joka tapauksessa nyt tämän maatalouden harjoittajia koskevan luopumistukisysteemin takia tämä entisaikainen, muinainen jäänne poistuu, ja siitä lämmin kiitos valiokunnalle.

Suomi on siinä tilanteessa tänä päivänä, että meillä on kuitenkin erittäin suuri osaavan työvoiman pula, ja nämä maanviljelyn jo lopettaneet henkilöt ovat työssään maanviljelijöinä kyllä, voi sanoa, työelämän kymmenottelijoita. He osaavat kymmeniä eri taitoja, kun ovat tilaa pyörittäneet, ja he ovat varmasti tästä laista onnellisia, että päästään samaan hyvään asemaan kuin muutkin suomalaiset, ja heidän osaava taitonsa tulee edelleen olemaan yhteiskuntamme käytössä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.57 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, puhemies! Myös minä haluan yhtyä näihin kiitoksiin valiokunnalle ja valiokunnan puheenjohtajalle Kalmarille, että te olette tehneet erittäin hyvää työtä tämän kanssa.

Todellakin silloin, kun tämä tuli tämmöisenä määräaikaisena lakina, otitte asiaksenne lähteä selvittämään, voitaisiinko tässä kumota tämä vanha säännös — ja juuri tässä tilanteessa, missä tänä päivänä ollaan, kun meillä maataloudessa kausityöntekijöitä on sellainen noin 16 000 kesässä. Näin aika tuoreen uutisen, jossa oli, että ainakin 4 000 on edelleenkin vajausta tämän tulevan kesän kausityöntekijöitten lukumäärässä. Siinä mielessä, jos on mahdollista, että meillä esimerkiksi nekin 1 500 henkilöä, jotka tuossa luopumistuella tällä hetkellä ovat, voisivat sitten työskennellä kuten muutkin eläkkeellä olevat henkilöt, varmasti jokainen käsipari tulee enemmän kuin tarpeeseen.

Tietenkin tämä on, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja Kalmari totesi, myöskin tämmöinen yhdenvertaisuusasia. Elikkä aika kummallista on, jos kaikista muista ammateista eläkkeellä oleva henkilö voi käydä niin sanotusti keikalla mutta luopumistuella oleva henkilö ei näin voisi tehdä. Elikkä erittäin hyvää työtä valiokunnalta, ja valiokunnan omaaloitteisuus tässä varmasti oli ratkaisevaa, että sitten saatiin myöskin tämä lakiesitys pysyväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.59 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista. — Vielä tässä loppupuheenvuorossa haluan nostaa tätä luopumistukijärjestelmää ylipäätään: Sehän on vähän ikään kuin EU-poikkeuksena meilläkin nyt sitten lopetettu, EU-syistä, mutta Suomessa ovat Euroopan nuorimmat viljelijät; meidän keski-ikä on rapiat 52 vuotta, kun se muualla on huomattavasti korkeampi. Näin ollen kun sukupolvenvaihdoksista siellä EU:n päässä on puhuttu ja pohdittu, miten tällaiselle alalle saataisiin jatkajia, siellä on nyt nostettu tätä Suomen entistä mallia, että voitaisiinko tästä jotakin poimia, voisiko olla joku mestari—kisälli-systeemi, jossa tiloista pystyttäisiin luopumaan riittävän aikaisin, niin että ne ovat vielä kehittymiskunnossa. Voitte ymmärtää, että jos sukupolvenvaihdoksen voi tehdä sitten vasta kun luopuja on eläkeiässä, 65:n pintaan, niin monesti se on auttamatta liian myöhään sekä tilan kehittämisen kannalta että sen jatkajan kannalta, niin että jatkaja voisi enää sitten työelämästä neli—viiskymppisenä tulla sitä tilanpitoa jatkamaan. Joten tästä vanhasta järjestelmästä kannattaa poimia sinne EU:n päähänkin ja meillekin,

mitä opittavaa siinä olisi ja miten tätä asiaa voisi ihan EU:n tasolla sitten esimerkiksi uudessa CAP-järjestelmässä ja sen jatkotoimissa kehittää.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 33/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2021 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 10/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle ilmastolaiksi

Hallituksen esitys HE 27/2022 vp
Toimenpidealoite TPA 58, 93/2021 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 2/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.5.2022 pidettävään täysistuntoon.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 11.5.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen